

Tartalom

II Közlemények

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL, SZERVEITŐL, HIVATALAITÓL ÉS ÜGYNÖKSÉGEITŐL SZÁRMAZÓ KÖZLEMÉNYEK

Európai Bizottság

2022/C 495/01	A Bizottság közleménye – Iránymutatás a költségek és a hasznok megosztásához a megújulóenergia-forrásokkal kapcsolatos, határokon átnyúló együttműködési projektek esetében	1
2022/C 495/02	A Bizottság közleménye – Iránymutatás a tagállamok számára a 2021–2030-as időszakra vonatkozó nemzeti energia- és klímatervek aktualizálásához	24

IV Tájékoztatások

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL, SZERVEITŐL, HIVATALAITÓL ÉS ÜGYNÖKSÉGEITŐL SZÁRMAZÓ TÁJÉKOZTATÁSOK

Tanács

2022/C 495/03	A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott következtetések – A nemzedékek közötti dimenzió előmozdítása az ifjúságpolitika terén a párbeszéd és a társadalmi kohézió elősegítése érdekében	56
---------------	--	----

Európai Bizottság

2022/C 495/04	Euroátváltási árfolyamok – 2022. december 28.	66
---------------	--	----

II

(Közlemények)

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL, SZERVEITŐL, HIVATALAITÓL ÉS
ÜGYNÖKSÉGEITŐL SZÁRMAZÓ KÖZLEMÉNYEK

EURÓPAI BIZOTTSÁG

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

**Iránymutatás a költségek és a hasznok megosztásához a megújulóenergia-forrásokkal kapcsolatos,
határokon átnyúló együttműködési projektek esetében**

(2022/C 495/01)

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
1 Bevezetés	2
2 Az együttműködés kialakításának elemei és finanszírozási lehetőségek	5
3 Költség-haszon elemzés mint a költségek és a hasznok megosztásának alapja	8
4 A költségek és hasznok megosztásának korlátai	9
A költségek és hasznok megosztásának alapelvei	10
A költségek és hasznok megosztásának gyakorlati végrehajtása	12
Példák az együttműködésre	15
5 A költség-haszon elemzésre, valamint a költségek és hasznok megosztásra vonatkozó ajánlások összefoglalása	18
6 Kormányközi megállapodás – minta	20
7 Melléklet	22

1. BEVEZETÉS

A jelen iránymutatás célja, hogy támogassa a megújulóenergia-termelés területén megvalósuló, határokon átnyúló együttműködési projektekből részt venni kívánó tagállamokat abban, hogy kölcsönösen előnyös megoldást találjanak a kapcsolódó költségek és hasznok megosztására. Felvázolja a költségek és a hasznok megosztásának lehetséges módjait a határokon átnyúló, megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos együttműködési projektekből, ajánlásokat tesz, valamint bevált gyakorlatokat ismertet, miközben rugalmasságot biztosít a tagállamok számára ⁽¹⁾. Az iránymutatás alkalmazható az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF) határokon átnyúló megújulóenergia-projekteknek létrehozott keretén belül, valamint általánosabban az együttműködési mechanizmusokat alkalmazó, megújuló energiaforrásokkal (RES) kapcsolatos projektek esetében. A megújuló villamos energiával, valamint a megújuló hővel és megújuló gázzal foglalkozó projektekre vonatkozik.

Jogi keret

A megújuló energiaforrásokból előállított energia használatának előmozdításáról szóló, felülvizsgált (EU) 2018/2001 irányelv (a továbbiakban: irányelv) jogi keretet hoz létre a megújuló energiaforrások Európai Unióban történő fejlesztéséhez. Az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében meghatározottak szerint a tagállamoknak együttesen kell teljesíteniük a megújuló forrásokból előállított energiának a teljes bruttó energiafogyasztásban képviselt részarányára vonatkozó kötelező átfogó uniós célt 2030-ig. Ezt a közös célt az összes tagállam által az integrált nemzeti energia- és klímaterveik részeként meghatározandó nemzeti hozzájárulások révén érik el. Az irányelv elismeri a megújuló energia elterjedésének határokon átnyúló dimenzióját is, és arra ösztönzi a tagállamokat, hogy e tekintetben működjenek együtt, többek között a rendelkezésre álló együttműködési mechanizmusok, például statisztikai átruházások, tagállamok közötti közös projektek, tagállamok és harmadik országok közötti közös projektek vagy közös támogatási rendszerek révén ⁽²⁾.

A 2021 és 2027 közötti időszakra szóló többéves pénzügyi keret részeként az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz energetika programja egy olyan eszközzel egészült ki, amelynek célja a határokon átnyúló megújulóenergia-projektek elterjedésének támogatása. A határokon átnyúló megújulóenergia-projekteknek az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköztől szóló rendeletben ⁽³⁾ szereplő fogalom meghatározása az irányelv alapján létrehozott együttműködési mechanizmusokon alapul.

Az együttműködés indítékai

A határokon átnyúló együttműködés költséghatékonyabb módon segítheti elő az uniós célérték, valamint az ahhoz való nemzeti hozzájárulások elérését a tervezett projektek léptékének növelésével, ugyanakkor további rugalmasságot biztosít a tagállamok számára célértékeik teljesítésében. Ráadásul a határokon átnyúló régiók fontos szerepet játszanak mint az „európai integráció laboratóriumai” ⁽⁴⁾. Mivel a tagállamok eltérő földrajzi adottságokkal és természeti erőforrásokkal rendelkeznek a megújuló energiák kiaknázásához, a termelési költségek országonként jelentősen eltérnek. Az a tagállam (fogadó ország), amely megújulóenergia-többletet termel, azaz több megújuló energiát, mint amennyire szüksége van saját hozzájárulásának teljesítéséhez, dönthet úgy, hogy együttműködik egy másik tagállammal (átvevő ország), amely hajlandó társfinanszírozni a vállalkozást. Mindkettőjüknek haszna származik az együttműködésből. A fogadó ország további finanszírozásra és nem pénzbeli előnyökre tesz szert az új létesítmény kivitelezése és üzemeltetése kapcsán (úgy mint fokozott ellátásbiztonság, munkahelyteremtés, a megnövekedett innováció pozitív tovagyűrűző hatásai), az átvevő ország pedig azáltal, hogy költséghatékonyabban éri el célját, mintha azt egyedül próbálná meg megvalósítani. Az együttműködési mechanizmusok emellett hozzájárulnak a legjobb gyakorlatok megosztásához, a keretszabályozások összehangolásához, valamint a tagállamok igazgatási eljárásainak egyszerűsítéséhez.

A megújuló energiával kapcsolatos együttműködés indítékai projektenként eltérőek. Az együttműködés legjellemzőbb indítékai közé tartozik a célértékek alacsonyabb költségek melletti elérése, a megújuló energia fokozott elterjedése, az infrastruktúra fejlesztéséhez való hozzájárulás, az energiabiztonság növelése, egy bizonyos technológia társadalmi elfogadottságának javítása, az innovatív technológiák vagy infrastrukturális megoldások (közös) tesztelése, valamint a megújuló energiaforrások piaci integrációjának előmozdítása az EU belső energiapiacának javítása céljából.

⁽¹⁾ A korábbi „Iránymutatás a megújuló energiaforrások terén alkalmazott együttműködési mechanizmusok használatáról” elnevezésű dokumentumra (SWD(2013) 440 final) épít, amely elérhető a következő internetcímen: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/com_2013_public_intervention_swd05_en.pdf

⁽²⁾ Az együttműködési mechanizmusok részletesebb leírása a mellékletben szerepel. Az uniós jog hitelt érdemlő értelmezése az Európai Unió Bíróságának kizárólagos hatáskörébe tartozik.

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1153 rendelete (2021. július 7.) az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz létrehozásáról (HL L 249., 2021.7.14., 38. o.).

⁽⁴⁾ COM(2021) 393: „Az EU határregió: Az európai integráció élő laboratóriumai.”

Ezen túlmenően a megújuló energia piaci értéke jelentősen eltérhet az egyes tagállamokban, többek között a különböző energiatermelési szerkezetektől, a létesítmények meglévő kapacitásától, a rendszerösszekötők mennyiségétől, valamint a belső hálózat szállítási kapacitásaitól függően. Az egymással való együttműködés révén azok a tagállamok, amelyekben alacsonyabb piaci érték, hozzájárhatnak a sajátjainál magasabb piaci értékű projektekhez, ami csökkenti a támogatással kapcsolatos kifizetéseket.

Együttműködésre sor kerülhet két vagy több ország/régió vagy határokon átnyúló terület ⁽⁵⁾ között; annak összetettsége és a koordinációs követelmények általában az érintett szereplők számával arányosan nőnek.

Példa a határokon átnyúló együttműködésre: Kölcsönösen nyílt árverések Németországban és Dániában ⁽⁶⁾

2016-ban Németország és Dánia két határokon átnyúló, fotovoltaikus napenergiához kapcsolódó árverést bonyolított le, amelyeken a másik országban megvalósuló projektek is részt vehettek. A kölcsönösen nyílt árverések egy kétoldalú tárgyalások eredményeként született együttműködési megállapodáson alapultak. A nyílt árverések mindegyike a fotovoltaikus napenergia adott országban meglévő támogatási rendszerén alapult. Ezen túlmenően az együttműködési megállapodás a helyszíni korlátozásokkal, az adatcserével és a megújuló energiaforrásokra vonatkozó célértékekhez való hozzájárulással kapcsolatos intézkedéseket is tartalmazott. Ami a költségek megosztását illeti, az árverést szervező ország minden nyertes létesítménynek folyósítja a támogatással kapcsolatos kifizetéseket, és teljes egészében megkapja a megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikákat. Nincsenek további költségek, illetve hasznok.

A határokon átnyúló árverések eredményeként minden nyertes projekt Dániában valósult meg. A német nyílt árverésen az odaítélési árak jelentősen a korábbi német nemzeti árveréseken tapasztalt odaítélési árak alatt maradtak. Dániában ugyanebben az időszakban nem rendeztek nemzeti árverést. Egyetlen német projekt sem vett részt a dán árverésen. Ennek oka többek között a németországi projektek esetében előrejelzett alacsony maximális kapacitás volt (a 20 MW teljes árverésre bocsátandó mennyiségből csak 2,4 MW), egy pusztán néhány nappal később lezajlott nemzeti árverés Németországban, valamint a dán árverési rendszer megértéséhez kapcsolódó ügyleti költségek, valamint a Dániában alkalmazott rögzített díj, amely hosszú távú villamosenergiaár-kockázatoknak tette ki az erőművek üzemeltetőit. A Dániában megvalósuló projektek esetében a német árverésen való részvétel vonzó volt, mivel 2016-ban nem került sor nemzeti árverésre a fotovoltaikus napenergia kapcsán. Annak okai nem tisztázottak, hogy a dán ajánlatok miért voltak versenykéesebbek, de ez valószínűleg többek között annak tudható be, hogy az árveréseken részt vevő helyszíneken jobb fotovoltaikus napenergia termelésére alkalmas források állnak rendelkezésre, lehetőség van arra, hogy mezőgazdasági területeken építsenek fotovoltaikus erőműveket (ami Németországban ki van zárva), valamint hiányoznak az egyéb belföldi támogatási lehetőségek és ezáltal az ajánlatok agresszívebbek voltak.

Ezek a kölcsönösen nyílt árverések megmutatták, hogy a tagállamok közötti kooperatív megközelítések hatékonyságnövekedést hozhatnak a nemzeti árverésekhez képest. Továbbá azt is egyértelművé teszik, hogy az együttműködési megállapodás ütemezése és kialakítása során figyelembe kell venni a nemzeti támogatási rendszereket és az árverések ütemezését. Ezenkívül az országoknak figyelembe kell venniük a piaci konstrukciókat és a projektek költségeit befolyásoló egyéb tényezőket is, hogy elkerüljék a meglepetéseket a szerződések országok közötti odaítélések során.

Példa a határokon átnyúló együttműködésre: Svédország és Norvégia közös tanúsítási rendszere

2012-ben működésbe lépett a zöld villamos energia határokon átnyúló támogatási rendszere Svédország és Norvégia között azzal a céllal, hogy mindkét országban fellendítse a megújuló energiaforrások elterjedését. Mostanáig ez az egyetlen közös támogatási rendszer, amelyet a megújulóenergia-irányelvben (RED) előírt együttműködési mechanizmusok keretében valósítottak meg. A rendszer működésbe lépését a két ország közötti hosszadalmas tárgyalások előzték meg. Különösen nehezen jutottak megállapodásra a költségek és hasznok megfelelő megosztása tekintetében. Az 50:50 arányú tehermegosztásról szóló politikai megállapodás megnyitotta az utat a végső megállapodás előtt.

⁽⁵⁾ A határrégiók egyazon határ két oldalán található területek (a fogalommeghatározás elérhető a következő internetcímen: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Border_region).

⁽⁶⁾ Ezek az eseteleírások a megújuló energiák támogatása érdekében kiírt árverésekkel foglalkozó AURES II projekt keretében kidolgozott, „Design options for cross-border auctions” [A határokon átnyúló árverések kialakítási lehetőségei] című jelentésen alapulnak. A teljes jelentés elérhető a következő internetes címen: http://aures2project.eu/wp-content/uploads/2019/06/AURES_II_D6_1_final.pdf

A rendszernek előnyére vált Svédországnak a hasonló belföldi tanúsítási piaca működtetése során szerzett több éves tapasztalata. Ez egy piaci alapú eszköz: a rendszer a megújuló energiát termelő létesítményeket mindkét országban úgy jutalmazza, hogy a megtermelt megújuló villamos energia minden egyes MWh-ja után egy zöld tanúsítvány jár, amelyet azután a piacon értékesíteni lehet. A svéd és norvég villamosenergia-szolgáltatók (és egyes végfelhasználók) kötelesek a villamosenergia-termelésük/-fogyasztásuk egy adott hányadával arányos mennyiségű tanúsítványt vásárolni.

Tekintettel arra, hogy a rendszer sikeres volt a megújuló energiaforrások – elsősorban a szél- és vízenergia – célzott kiépítésének megvalósításában (sőt mi több, a tervcélokat túlteljesítették), 2022 januárjától új szereplők már nem vehetnek részt benne. Annak ellenére, hogy a rendszer fő jellemzői mindkét országban azonosak voltak, továbbá Svédország és Norvégia egy közös, TWh-ban kifejezett termelési cél megvalósításán dolgozott, megőriztek bizonyos rugalmasságot a rendszer paramétereit illetően. Nem jött létre a végrehajtásért és a nyomon követésért felelős közös hatóság, hanem minden ország kijelölt egy belföldi szervezetet a feladatok ellátására. Ez azt mutatta, hogy hasznos lehet, ha felismerik, hogy szükség van rugalmasságra a közös rendszer kialakítása során. Ezenkívül a megújuló energiaforrásokban rejlő viszonylag hasonló lehetőségek, valamint az összehasonlítható költség szerkezetek megkönnyítették a rendszer fő jellemzőiről való megállapodást. Ez igaz a költség-haszon megosztási tárgyalásokra is, amelyek általában nagyobb kihívást jelentenek, ha a költségek és a haszon jelentősen eltér az együttműködő országok között.

Az együttműködés útjában álló akadályok

A megújuló energiaforrásokra vonatkozó uniós célkitűzések közös elérését szolgáló együttműködés megállapított és alaposan megvizsgált előnyei ellenére 2009 óta kevés együttműködési mechanizmust alkalmazó együttműködési projekt valósult meg ⁽⁷⁾, és az együttműködési mechanizmusokat még mindig kevesen alkalmazzák. A bizonyítékok ⁽⁸⁾ arra utalnak, hogy az együttműködési mechanizmusok használatának útjában álló akadályok továbbra is fennállnak. Ezek lehetnek politikai, technikai, jogi és szabályozási, valamint társadalmi-gazdasági és környezeti jellegűek. A tagállamok és más érdekelt felek az együttműködési projektek megtervezéséhez és végrehajtásához szükséges eljárási lépésekhez kapcsolódó adminisztratív akadályokról, valamint a költségek és hasznok számszerűsítésével és megosztásával kapcsolatos akadályokról is beszámolnak. Az elmúlt években azonban a tagállamok intenzívebb tárgyalásokat folytatnak az együttműködési mechanizmusok alkalmazása kapcsán, és jelenleg is számos lehetséges projektről tárgyalnak ⁽⁹⁾. Az európai zöld megállapodással, az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomaggal, valamint a REPowerEU tervvel összhangban történő, gyors dekarbonizációra irányuló fokozott nyomás az együttműködési mechanizmusok gyakoribb alkalmazását teszi szükségessé.

Hatály

Jelen iránymutatás támogatni szándékozik a tagállamokat az együttműködési mechanizmusokat magában foglaló, határokon átnyúló együttműködési projektek megtervezésében, kialakításában és végrehajtásában ⁽¹⁰⁾. A célja által, hogy rávilágít a költségek és a hasznok megosztására rendelkezésre álló lehetőségekre és tervezési elemekre, hogy megkönnyítse az együttműködési mechanizmusok további felhasználását gátló akadály leküzdését.

⁽⁷⁾ A mai napig tizenkét együttműködési projektről állapodtak meg, amelyek némelyikét már végre is hajtottak (ebből tíz statisztikai átruházás, egy közös projekt és egy közös támogatási rendszer). Bár ez azt jelzi, hogy a végrehajtás felgyorsulhat, az együttműködési mechanizmusok alkalmazása még mindig elmarad a várakozásoktól. A következő projekteket hajtották végre és/vagy szünetelt arról megállapodás: statisztikai átruházások Luxemburg és Litvánia, Luxemburg és Észtország, Málta és Észtország, Hollandia és Dánia, Írország és Dánia, Írország és Észtország, Dánia és Belgium, Finnország és Belgium, Csehország és Szlovénia, valamint Litvánia és Belgium között; egy német-dán közös projekt, valamint Svédország és Norvégia közös támogatási rendszere. A tagállamok 2020-ig szóló, megújuló energiaforrásokra vonatkozó nemzeti cselekvési terveit (NREAP) nézve nyilvánvaló, hogy a mechanizmusok újszerűsége és a végrehajtott projektek hiánya miatt az együttműködési mechanizmusok alkalmazására vonatkozó tervek továbbra is homályosak, óvatosak voltak, vagy egyenesen nem is léteztek. Néhány évvel később a nemzeti energia- és klímaterveikben a tagállamok együttműködési mechanizmusok alkalmazására vonatkozó tervei már konkrétabbak voltak, leginkább a tagállamok között két- vagy többoldalú, egyénileg vagy különböző csoportokon és fórumokon keresztül folytatott konzultációknak köszönhetően. E tekintetben hangsúlyozni kell az olyan regionális energetikai fórumokon zajló munkát, mint például az északi tengerek melletti országok energetikai együttműködésének (NSEC) magas szintű munkacsoportjai, a balti energiapiacok összekapcsolási terve (BEMIP), a közép- és délkelet-európai földgáz-összeköttetések (CESEC), a Délnyugat-Európa összeköttetésével foglalkozó magas szintű munkacsoport (SWE) vagy az ötoldalú energiaügyi fórum. E fórumoknak sikerült összehozniuk a legfontosabb érdekelt feleket, és elősegíteni a párbeszédet. Mindazonáltal még mindig nem jelentettek be konkrét terveket, ami tükrözi az együttműködési mechanizmusok alkalmazása során tapasztalt nehézségeket.

⁽⁸⁾ Példa az tanulmányokra és projektekre többek között az EU-tagállamok közötti együttműködési mechanizmusokkal és a megújulóenergia-irányelv (2009/28/EK) szerinti támogatási rendszerekkel való kölcsönhatással foglalkozó projekt (<https://res-cooperation.eu/>), a megújuló energiáról szóló irányelv végrehajtását szolgáló összehangolt cselekvéssel foglalkozó CA-RES projekt (<https://www.ca-res.eu/>), vagy a naphőenergia piaci elterjedésének elősegítésével foglalkozó MUSTEC projekt (<https://mustec.eu/>). Lásd még a „Cooperation between EU countries under the RES directive” [Az uniós országok között a megújulóenergia-irányelv alapján megvalósuló együttműködés] elnevezésű tanulmányt, 2014, elérhető a következő internetcímen: https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/renewable-energy-directive-targets-and-rules/cooperation-mechanisms_en#documents

⁽⁹⁾ Az ismert példák közé tartozik a Dánia és Hollandia között egy vagy több tengeri energiaelosztó központ kapcsán létrejött egyetértési megállapodás, a Dánia és Észtország között egy közös tengeri projekt kapcsán létrejött egyetértési megállapodás, a Dánia és Észtország között a közös és hibrid tengeri projektek lehetőségének elemzése kapcsán létrejött egyetértési megállapodás, valamint a Dánia és Belgium között az energiaszigetek lehetőségeinek feltárása kapcsán létrejött egyetértési megállapodás.

⁽¹⁰⁾ A legtöbb határon átnyúló együttműködési projekt esetében feltételezhető, hogy a tagállamok vagy harmadik országok viselik a legmagasabb költségeket, és részesülnek a hasznok többségében. Így természetesen ők a tárgyaló felek, és alapértelmezés szerint az érdekelt feleiket képviselik.

A költségek és hasznok felosztására vonatkozó korábbi útmutatás a villamosenergia-piaci ENTSO által az (EU) 2022/869 rendeletnek megfelelően, a hálózatfejlesztési projektekhez készített költség-haszon elemzési (KHE) módszertanra korlátozódik, és semmilyen útmutatás nem foglalkozott az energiatermelő eszközök kapcsán felmerült költségek és az azokból származó hasznok megosztásával. Ezért ennek az iránymutatásnak a célja, hogy egyértelművé tegye a különböző megújulóenergia-technológiák költségeinek és hasznainak elemzése és megosztása tekintetében rendelkezésre álló lehetőségeket és szabadságfokokat. Noha az összes megújulóenergia-technológia esetében általánosságban kívánja tárgyalni a megújulóenergia-forrásokkal kapcsolatos együttműködést, figyelembe veszi a (sugarasan összekapcsolt) tengeri szélenergia-projektekre jellemző szempontokat, mivel ez a fajta együttműködés egyre jelentősebbé válik, ugyanakkor ezek során sajátos műszaki és gyakorlati megvalósítási kihívásokkal néznek szembe. A tengeri hibrid projektek költség-haszon elemzésével és megosztási szempontjaival egy előkészületben lévő, 2024-es útmutató fog részletesen foglalkozni, amely arról szól, hogy miként lehet összehangolni a költségek és hasznok tengeri medencénkénti megosztását a megújulóenergia-termelési projektek fejlesztésével kombinált tengeri energiaszállítási projektekkel, valamint egyes hibrid projektek költségeinek és hasznainak megosztásáról ⁽¹⁾.

Ez az iránymutatás a következőképpen épül fel: először is, felvázolja a megújulóenergia-támogatási rendszerek kialakításának legfontosabb elemeit, a határokon átnyúló együttműködési projektek költségeinek és hasznainak megosztása tekintetében releváns szempontokra összpontosítva. A következő rész ismerteti a költség-haszon elemzés – mint a megújulóenergia-projektek általános társadalmi hasznának értékelésére szolgáló központi eszköz – általános megközelítéseit és alapelveit, valamint a költségek és hasznok megosztásának előfeltételét. Az iránymutatás ezután tájékoztatást ad arról, hogyan érdemes megközelíteni a költségek és a haszon együttműködő felek közötti megosztását, felvázolva ajánlásokat, példákat és bevált gyakorlatokat. A 6. pontban található az együttműködési megállapodás tervezete.

2. AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS KIALAKÍTÁSÁNAK ELEMEI ÉS FINANSZIROZÁSI LEHETŐSÉGEK

Egy együttműködési projektről való megállapodás során a tagállamoknak számos szempontot kell összehangolniuk, beleértve az együttműködés fő céljait és elveit, az e célok eléréséhez használható együttműködési mechanizmus(ok)at, valamint az együttműködés hatókörét és feltételeit. Ez utóbbit illetően előfordulhat, hogy a tagállamoknak támogatási rendszert kell választaniuk, és meg kell állapodniuk a projektből eredő költségek és hasznok megosztásáról. Az együttműködési mechanizmus(ok) és adott esetben a támogatási rendszer kialakításának különböző elemei eltérő eredményekhez vezethetnek a költségek és a hasznok tekintetében.

A fentiekben foglaltaknak megfelelően a tagállamok eltérő célokat kívánhatnak elérni az együttműködési projektről való megállapodás során. Mindenesetre biztosítani akarják, hogy az együttműködés kölcsönösen előnyös legyen, és hogy a költségeket és hasznokat úgy osszák meg, hogy az tükrözze ezt a célt. Az általános logika az, hogy az átvevő tagállam hozzájárul a támogatási költségekhez, cserébe azért, hogy a megújuló energiaforrásokra vonatkozó statisztikákat kap. A tagállamok által elérni kívánt részcélok közé tartozhat például a megújulóenergia-integráció költségeinek csökkentése azáltal, hogy a létesítményeket inkább olyan országokban telepítik, ahol alacsonyabbak a rendszer-integrációs költségek. A fogadó tagállamok viszont figyelembe veszik ezeket a költségeket is, valamint azt is, hogy azok milyen mértékben jelennek meg a támogatással kapcsolatos kifizetésekben, ami azt jelenti, hogy azokat a megújuló projektek fejlesztői vagy más érdekelt felek, például az átvitelrendszer-üzemeltetők vagy a végső fogyasztók viselik. Mivel a rendszer-integrációs költségek számottevőek lehetnek, a fogadó tagállamok befoglalhatnak a megállapodásba egy megfelelő ellentételezést.

Az együttműködési mechanizmus megválasztása

A választott együttműködési mechanizmus az érintett tagállamok által kitűzött konkrét céloktól függ. Általánosságban elmondható, hogy ha az egyetlen cél az, hogy rövid távon alacsonyabb költségek mellett érjék el a célértékeket, vagy hogy korlátozott tagállami ráfordítás mellett gyorsan felszámolják az aktuális helyzet és a célérték közötti különbséget, akkor a **statisztikai átruházások** a legmegfelelőbb választás, mivel ezeknek a legalacsonyabbak az ügyleti költségei, és általában kevésbé bonyolultak. Másrészt a statisztikai átruházás nem vezet további megújulóenergia-termelési kapacitás kiépítéséhez, kivéve, ha az értékesítő ország a bevételeket új megújuló projektekre fordítja.

⁽¹⁾ Elismerve, hogy egyre nagyobb hangsúly helyeződik a megújulóenergia-forrásokkal kapcsolatos együttműködés összetett formáira, mint például a hibrid tengeri szélenergia-területek esetében, iránymutatást kell adni arra vonatkozóan, hogy miként lehet koordinálni a költségek és hasznok határokon átnyúló megosztását az energiatermelési projektek fejlesztésével kombinált energiaszállítási projektek során. Ez az iránymutatás a transzeurópai energetikai infrastruktúráról szóló rendelet [(EU) 2022/869 rendelet] 15. cikkének (1) bekezdéséhez, valamint „A tengeri megújuló energiában rejlő lehetőségeknek a klímasemleges jövő érdekében való kiaknázását célzó uniós stratégiáról” szóló, az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának címzett bizottsági közleményhez (COM(2020) 741) kapcsolódik, amely elérhető a következő internetcímen: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/offshore_renewable_energy_strategy.pdf

Közös projektekre is sor kerülhet, ha a cél (új) technológiák fejlesztése vagy tesztelése. A **közös támogatási rendszerek** jelentik az együttműködési mechanizmusok legösszetettebb formáját, egyúttal ezek járnak a legmagasabb ügyleti költségekkel. A közös támogatási rendszerek azonban javíthatják a költséghatékonyságot és növelhetik a hosszú távú piaci stabilitást, valamint a likviditást. Minél nagyobb volumenű a megújuló villamosenergia-projektek terén idővel megvalósuló együttműködés, annál inkább indokolt egy komplex mechanizmus választása.

Megjegyzendő továbbá, hogy az együttműködési mechanizmusok nem zárják ki egymást, és a tagállamok szabadon kombinálhatnak egymél több mechanizmust is egy megállapodásban. Ami a költségek és hasznok megosztását illeti, ajánlatos projektenként szigorúan elkülöníteni a költségeket és a hasznokat, és nem összeadni azokat több összefüggő projekt esetében.

A támogatás formájának megválasztása

Noha a megújuló energia piaci alapú elterjedése fokozódik, az továbbra is nagyrészt a támogatási rendszerre épít – ez vonatkozik a határon átnyúló együttműködésekre is. Elvileg a tagállamok választhatnak, hogy a fogadó tagállam támogatási rendszerét használják fel, megnyitják-e a hozzájáruló tagállam támogatási rendszerét, vagy új, testre szabott közös támogatási rendszert hoznak létre. E rendszer kialakítása kapcsán meg kell határozni egy sor elemet. Megjegyzendő továbbá, hogy egy támogatási rendszer nem feltétlenül jár a támogatással kapcsolatos tényleges kifizetésekkel, mivel ezek túlhaladottá válhatnak abban az esetben, amikor vannak nulla áras ajánlatok, azaz a fejlesztők hajlandóak támogatás nélkül megvalósítani a projektet.

Ha a fogadó ország támogatási rendszerét használják, ennek az előnye, hogy biztosítják a projekt zökkenőmentes beilleszkedését a nemzeti szabályozási környezetbe. Ellenkezőleg, ha a hozzájáruló tagállam támogatási rendszerének használatát választják, ez ahhoz vezet, hogy párhuzamosan két rendszer fog működni abban a tagállamban, ahol a létesítmény található, és előfordulhat, hogy nem egyeztethető össze annak szabályozási környezetével. Egy új közös támogatási rendszer felállítása viszont magasabb ügyleti költségekkel jár, de megvan az az előnye, hogy megfelel a céljának és hatékonyabb a nagyobb együttműködési tervekhez. Ebben az esetben meg kell határozni a rendszert működtető nemzeti vagy regionális intézményeket. A tagállamok azt is választhatják, hogy a fogadó vagy a hozzájáruló ország rendszerét alkalmazzák kiindulási pontként, de egyes szempontok tekintetében megállapodnak eltérő kialakítási elemekről.

A támogatási rendszer meghatározásakor a következő elemeket kell figyelembe venni, megjegyezve, hogy a pontos felépítés és sajátosságok esetenként eltérőek lesznek.

Előzetes vizsgálat, helyszínválasztás, engedélyezés és a fejlesztés előkészítése

Általánosságban az előzetes vizsgálat, a helyszínválasztás, az engedélyezés és a fejlesztés előkészítésének központosított (kormányzati irányítású) és decentralizált (fejlesztő általi irányítású) megközelítése különböztethető meg. A központosított megközelítésre jellemző, hogy valamely állam vagy állami tulajdonban lévő szerv felelős ezekért a folyamatokért, mozdtítja elő azokat, valamint viseli a kapcsolódó költségeket és a kockázatokat ⁽¹²⁾. A decentralizált modellben a projektfejlesztők választják ki és vizsgálják meg előzetesen a helyszínt, majd előkészítik a projekteket egy előre meghatározott övezetben. Attól függően, hogy eredetileg ki viseli az előzetes vizsgálat, a helyszínválasztás és a fejlesztés előkészítésének költségeit, kompenzációra lehet szükség.

A hálózati költségek felosztási rendszere

A hálózati rendszert illetően az együttműködő tagállamoknak dönteniük kell a megújulóenergia-fejlesztők és az átvitelirendszer-üzemeltetők közötti kapcsolódási pontról is. Az úgynevezett „lapos” költségfelosztási megközelítés esetén a megújulóenergia-projektek fejlesztői viselik a már meglévő hálózatban a legközelebbi megfelelő csatlakozási ponthoz – általában egy alállomáshoz – történő csatlakozás költségeit, az átvitelirendszer-üzemeltetők pedig a hálózatok esetlegesen szükséges megerősítésének költségeit. Az ilyen megközelítések járnak a legkevesebb költséggel a projektfejlesztők számára (mivel a hálózatmegerősítés költségét általában az átvitelirendszer-/elosztórendszer-üzemeltetők viselik), és lehetővé teszik a költségek jó átláthatóságát és következetességét. A projektek azonban késedelmet szenvedhetnek amiatt, hogy a csatlakozás előtt az átvitelirendszer-/elosztórendszer-üzemeltetőknek el kell végezniük a szükséges megerősítési munkákat.

⁽¹²⁾ A központosított modell elemei szerepelnek a Bizottság 2022. május 18-i javaslatában, amely a megújulóenergia-irányelv megújulóenergia-projektek engedélyezésére vonatkozó rendelkezéseinek felülvizsgálatára irányul, COM(2022) 222 final.

Az úgynevezett „mély” költségelosztási megközelítésben a megújulóenergia-projektek fejlesztőinek kell viselniük minden csatlakozási költséget, valamint minden olyan további hálózatmegerősítési költséget, amely az új létesítmény rendszerbe történő integrálása kapcsán felmerül. A mély költségelosztási rendszer egyik fő hátránya, hogy a kezdeti csatlakozási költségek nagyon magasak lehetnek, a hálózatmegerősítési költségek összege pedig általában bizonytalan, és a fejlesztők számára nehezen megjósolható⁽¹³⁾. Ebben a megközelítésben a projektfejlesztőknek azonban gyakran nem kell rendszerhasználati díjakat fizetniük a hálózat folyamatos megerősítéséért.

Hibrid formák szintén lehetségesek. A pontos tulajdonságaiktól függően a hibrid modellek mindkét rendszer hátrányaival/előnyeivel rendelkezhetnek.

A pénzügyi támogatás formájának megválasztása

A pénzügyi támogatás főbb formái a „működési támogatás” és a „beruházási támogatás” (előre folyósított vagy ismétlődő, például éves gyakorisággal). A működési támogatás leglényegesebb formái a rögzített felárak, az egyoldalú csúszó felárak és a kétoldali csúszó felárak (kompenzációs különbözeti szerződések)⁽¹⁴⁾.

Rögzített felárak esetén a teljes támogatás nem függ a villamosenergia-áraktól. Ezenkívül a rögzített felárak nyilvántartása egyszerűbb, ugyanakkor hátrányos helyzetbe hozza azokat a fejlesztőket, akik potenciálisan magas piaci bevételi kockázattal szembesülnek, és olyankor is ösztönzik a termelést, amikor az így termelt energiára nincs szükség. A hosszú távú, piaci bevételekkel kapcsolatos kockázat csúszó felárakkal kezelhető, ennek azonban az lehet az ára, hogy a teljes támogatási költség ki van téve a kötési árnál alacsonyabb villamosenergia-áraknak, amelyeket a fogyasztók fizetnek meg. Az előre vagy éves gyakorisággal folyósított beruházási támogatás esetén az erőművek elvileg ki vannak téve a teljes villamosenergia-piaci bevételi kockázatnak.

A beruházási támogatás abban különbözik a működési támogatástól, hogy a projekt beruházási költségeinek egy részét még azelőtt biztosítja, hogy a létesítményt ténylegesen üzembe helyeznék, és el kezdene termelni. Noha a beruházási támogatások tagállami szinten ritkák, várhatóan relevánsabbá válnak majd az uniós finanszírozási mechanizmusok keretében, például az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF) határokon átnyúló projektek számára elérhető új előirányzata kapcsán.

Egy pénzügyi támogatás kialakításáról való döntés során javasolt, hogy az érintett tagállamokban meglévő támogatási rendszerek kialakítása legyen a megbeszélések kiindulási pontja, feltéve, hogy az együttműködő felek közül legalább az egyiknél létezik belföldi rendszer a szóban forgó technológia támogatására. Abban az esetben, ha az együttműködő államokban nincs ilyen rendszer, példaként szolgálhatnak a hasonló jellemzőkkel és célkitűzésekkel rendelkező tagállamok tapasztalatai. A kialakítás elemeiről való döntés során az együttműködő államoknak törekedniük kell arra, hogy biztosítsák az új létesítmény szabályszerű működését és karbantartását, a szükséges támogatási költségek minimálisra csökkentését annak élettartama során, a túl- vagy alulkompensáció kockázatának korlátozását, a pénzügyi kockázatok általános csökkentését, valamint a támogatási rendszer fogyasztókra gyakorolt hatásainak figyelembevételét.

Határokon átnyúló együttműködés esetén a tagállamok (egyoldalú vagy kétoldalú) csúszó felárat, például kompenzációs különbözeti szerződéseket alkalmazhatnak. A kompenzációs különbözeti szerződések biztosítják különösen az árstabilitást, ugyanakkor korlátozzák a rendkívül magas piaci árak esetén keletkező, túlzott extraprofitot. Megjegyzendő, hogy amennyiben két villamosenergia-piac érintett, ahol két különböző villamosenergia-árat alkalmaznak, az megnehezíti a támogatással kapcsolatos kifizetések kiszámítását a szabályozó szerv (vagy szervek) számára, és valószínűleg növeli a kockázatokat a megújuló energiaforrásokba beruházók számára. Emiatt magasabbak lesznek az igazgatási és ügyleti költségek, és olyan kompenzációs kifizetésekre lehet szükség, amelyeket viszont nem lehet könnyen előre megbecsülni. E kockázatok mérséklése érdekében a referenciapiacról ezért a tagállamoknak előzetesen meg kell állapodniuk. Ha sikerül ezeket az akadályokat leküzdeni, a közös támogatási rendszerek hatékonyabbak lehetnek, és alacsonyabb támogatási összegeket biztosíthatnak a megújulóenergia-projektek esetleges beruházási hiányainak áthidalására, mint a nemzeti támogatási rendszerek, így csökkentve az egyes tagállamok adófizetői által finanszírozott teljes támogatási összeget.

Bár nem tartoznak a határokon átnyúló, megújulóenergia-forrásokkal kapcsolatos együttműködési projektek végrehajtását mérlegelő tagállamok által végrehajtható intézkedések körébe, fontos megjegyezni, hogy a megújulóenergia-projektek projektgazdái hozzáférhetnek más versenyképes finanszírozási forrásokhoz is, például az EBB eszközein keresztül vagy az átvevőkkel kötött energiavásárlási megállapodások útján.

⁽¹³⁾ Ez elsősorban a hálózati hatásoknak köszönhető, de a bizonytalanság a jogszabályi változásokhoz is kapcsolódhat.

⁽¹⁴⁾ Az egyoldalú feláras rendszerben, ha a piaci ár az árverési kötési árfolyam alatt van, a termelők a különbözetest fedező támogatásban részesülnek, ha pedig magasabb a piaci ár, akkor megtarthatják a többletbevételt. A kétoldalú feláras rendszer hasonló elven működik, azonban a többletbevételt a termelőnek vissza kell fizetnie. A rögzített feláras rendszerben a termelők a piaci áron felül rögzített összegű többletbevételt kapnak.

A versenypályázat/árverés kialakítása

Általánosságban elmondható, hogy az EU-ban a megújuló energiaforrások támogatását illetően az adminisztratív módon meghatározott árak vagy kvóták jelentősége csökken, miközben az árverések száma nő. Számos lehetőség kínálkozik a megújuló energiaforrásoknak biztosított támogatások elosztására irányuló versenypályázatok/árverések kialakítása kapcsán. A kialakítás legfontosabb elemei: az árverés technológiája, volumene, időzítése, az ajánlattételi mennyiség, a folyósított támogatás típusa, az előminősítési és odaítélési kritériumok, valamint az, hogy egy vagy több tételre vonatkozó versenypályázatot alkalmaznak-e.

Együttműködés esetén az árverések különböző formákat ölthetnek, nevezetesen lehetnek egyoldalúak, kölcsönösök és közösök. A kiválasztott árverési típus befolyásolja a támogatási mechanizmust, például **egyoldalú árveréseknél** az átvevő vagy hozzájáruló tagállam támogatási rendszere kerül alkalmazásra, azaz megfelel annak, mintha a támogatási rendszerét egyoldalúan megnyitná a fogadó tagállam projektjei előtt. A **kölcsönös árveréseknél** mindkét ország megnyitja saját támogatási rendszerét, míg a **közös árveréseknél** az együttműködő felek egyedi támogatási rendszert alakítanak ki, hogy az összhangban legyen az együttműködési projekt minden vonatkozásával. Általános szabályként a támogatási költségeket fedező tagállamnak kell megkapnia a megfelelő megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikákat. A tagállamok eltérő megállapodásokat köthetnek a célok elérése terén megvalósult eredmények átruházásának időtartamát illetően, valamint arról, hogy a részarányok hozzájáruló tagállamra való átruházása a támogatási időszak lejártát követően is folytatódik-e, egészen a létesítmény műszaki élettartamának végéig. Ez hatással lesz a költségek és a hasznok ebből fakadó megosztására. A tagállamok megállapodhatnak például abban, hogy a létesítmény a támogatási időszak lejártja után elkezd hozzájárulni a fogadó ország céljainak eléréséhez, így kompenzálva azt, amiért az helyszínt biztosított a projektnek és viseli a rendszer-integrációs költségeket.

Az együttműködés finanszírozása

Az együttműködési mechanizmus kiválasztásán és (adott esetben) a támogatási rendszer tervezési elemeinek összehangolásán túlmenően a tagállamoknak meg kell állapodniuk arról is, hogyan finanszírozzák az együttműködést, és adott esetben hogyan térítsék meg a támogatási költségeket⁽¹⁵⁾. Az elsődleges finanszírozási lehetőségek az állami finanszírozási források (nemzeti költségvetések, uniós finanszírozási mechanizmusok és alapok), a fogyasztókat terhelő támogatási illetékek vagy hibrid formák, azaz ezek kombinációi. Míg az állami finanszírozási források lényegében az összes adófizetőtől beszedett pénzeszközök energiafogyasztók közötti újraelosztását jelentik, az illetékek a megújuló energiák költségeinek villamosenergia-felhasználók közötti újraelosztását jelentik villamos energia árának növelésével. A tagállamok dönthetnek úgy is, hogy a költségek egy részét egy forrásból finanszírozzák, míg a többit más forrásból finanszírozzák. A 2022-ben nyújtott éghajlat-politikai, környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló bizottsági iránymutatás⁽¹⁶⁾ keretét biztosít az állami hatóságok számára, hogy hatékonyan és a verseny minimális torzítása mellett támogathassák az európai zöld megállapodás célkitűzéseinek elérését.

3. KÖLTSEG-HASZON ELEMZÉS MINT A KÖLTSEGEK ES A HASZNOK MEGOSZTASANAK ALAPJA

Az együttműködési projektekkel összefüggésben a költség-haszon elemzés rendszerszerűen azonosítja és összehasonlítja egy adott együttműködési projekt összes pozitív vagy negatív, illetve közvetlen vagy közvetett hatását, legyen az akár szándékolt, akár nem. A költség-haszon elemzés elvileg kiterjed a projekt által az összes érintett tagállamban gyakorolt hatásra.

Annak megállapításához, hogy egy tervezett együttműködési projekt nettó társadalmi haszonnal jár-e, vagy sem, meg kell határozni, számszerűsíteni és mérlegelni kell a költségeket és a hasznokat. Ha a jelenértékre diszkontált hasznok egy meghatározott időszakban meghaladják a költségeket, akkor az együttműködési projekt nettó jelenértéke (NPV) pozitív, és az társadalmi, holisztikus szempontból előnyösnek tekinthető.

Ezen túlmenően a projekt nettó jelenértékét össze kell hasonlítani egy alternatív, a megújuló energiaforrásokat együttműködés nélkül megvalósító projekttel (ezt kontrafaktuális projektnak nevezik). A kontrafaktuális projektnak mindenekelőtt reálisan kell ábrázolnia, hogy abban az esetben, ha az együttműködés nem valósul meg, a projektgazdák valószínűleg milyen felépítésű alternatív projektet alkalmaznának céljaik elérésére az európai és nemzeti energia- és éghajlat-politikai célértékekkel összhangban. Ha az együttműködési projekt nettó jelenértéke nagyobb, mint a kontrafaktuális projekté, akkor az együttműködési projekt a rendszerszemléletű megközelítés alapján előnyösnek tekinthető, és további lépések kezdeményezhetők.

Annak eldöntéséhez, hogy érdemes-e belevágni egy együttműködési projektbe, vagy sem, elengedhetetlen egy átfogó költség-haszon elemzés.

⁽¹⁵⁾ A támogatási költségek megtérítéséről az egyes együttműködő országok nemzeti szinten is dönthetnek, kivéve a közös támogatási rendszerek esetében.

⁽¹⁶⁾ 2022/C 80/01.

A költség-haszon elemzés elkészítésének kiindulópontjaként az együttműködő tagállamok áttekinthetik a meglévő módszertanokat és gyakorlatokat. Általánosságban ez magában foglalja a „Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects for Cohesion Policy 2014–2020” [Útmutató a 2014 és 2020 közötti időszakra szóló kohéziós politika beruházási projektjeinek költség-haszon elemzéséhez] elnevezésű dokumentumot⁽¹⁷⁾ és más megközelítéseket, például az Európai Beruházási Bank (EBB) által a beruházási projektek gazdasági értékelésére használt megközelítést⁽¹⁸⁾. A megújulóenergia-termelő eszközöket illetően az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz keretében megfogalmazott, a határokon átnyúló megújulóenergia-projektek költség-haszon elemzésére vonatkozó elvek releváns útmutatást tartalmaznak, ugyanakkor ajánlást tesznek egy átfogó, de kezelhető mutatórendszerre⁽¹⁹⁾. A hálózatfejlesztési és beruházási projektek esetében a legrelevánsabb forrás a (transzeurópai energiahálózatról szóló) (EU) 2022/869 rendelet⁽²⁰⁾ alapján a hálózati beruházási projektekhez használt, az energiarendszere kiterjedő költség-haszon elemzési módszertan. Erre építve a villamosenergia-piaci ENTSO-nak a tízéves hálózatfejlesztési terv kidolgozásának részeként költség-haszon elemzést kell végeznie. A határokon átnyúló villamosenergia-infrastruktúra esetében a villamosenergia-piaci ENTSO által kidolgozott és az Európai Bizottság által jóváhagyott, kiforrott költség-haszon elemzési módszertanból kell kiindulni.

Az energiatermelő eszközökre vonatkozó költség- és haszonelemzési mutatók

Az ügyleti költségek lehető legalacsonyabb szinten tartása érdekében az együttműködő feleknek a költség-haszon elemzés keretében az esetleges együttműködésükből fakadó azon közvetlen és közvetett költség- és haszonkategóriákra kell összpontosítaniuk, amelyek a legjelentősebbek. Bár vannak bizonyos mutatók, amelyek valószínűleg minden költség-haszon elemzésben szerepelnek (például az energiatermelési költségek) a tagállamok bizonyos szabadsággal rendelkeznek, hogy közösen állapodjanak meg a figyelembe venni kívánt költség- és haszonkategóriákról. Általános szabály, hogy minél fejlettebb a tervezési folyamat, annál átfogóbb a költség-haszon elemzés és a figyelembe vett mutatók listája. Elvileg ajánlatos az együttműködő feleknek egy egyszerű és kevésbé átfogó költség-haszon elemzéssel kezdeni, amelyet a folyamat előrehaladtával fokozatosan ki lehet egészíteni további mutatókkal.

Általánosságban elmondható, hogy amikor az „egyszerű együttműködésről” elmozdulnak az összetettebb formák (például az infrastrukturális és energiatermelő eszközöket ötvöző projektek) felé, az együttműködés költségeinek és hasznainak felmérése is átfogóbbá válik, és további, eltérő mutatókra is ki fog terjedni.

A támogatási költségeket nem kell belefoglalni a költség-haszon elemzésbe, mivel nettó társadalmi transzfert jelentenek, számszerűsítésük azonban már a költség-haszon elemzés szakaszában erősen javasolt⁽²¹⁾.

A költség-haszon elemzés korlátai

Bár a költség-haszon elemzés nélkülözhetetlen annak eldöntéséhez, hogy érdemes-e belevágni az együttműködési projektbe, vagy sem, van néhány jelentős korlátja is, amelyeket az együttműködő feleknek szem előtt kell tartaniuk. Amint azt fentebb vázoltuk, a költség-haszon elemzés során mind a folyamat összetettségét, mind az ügyleti költségeket kezelhető szintre kell szorítani, miközben az összes releváns tényezőt figyelembe kell venni. Ez nagy kihívás, különösen, ha a projekt még korai szakaszban van. A feltételezések és értékítéletek alkalmazása így elengedhetetlenné válik.

Végül a költség-haszon elemzés abba sem nyújt betekintést, hogy a projekt milyen hatással van a különböző érdeképviseleti csoportokra. A pozitív nettó jelenérték ellenére lehetséges, sőt valószínű, hogy nem minden érintett szereplő jár jobban a projekttel. Ez különösen fontos, ha a következő lépésre, vagyis a költségek és a hasznok megosztására kerül a szó.

4. A KÖLTSEGEK ES HASZNOK MEGOSZTÁSÁNAK KORLATAI

A határokon átnyúló együttműködési projektek jellemzően sokféle egyedi, aszimmetrikus eloszlású költséget és hasznat eredményeznek. A költség-haszon elemzési megközelítés segítségével az együttműködő felek meg tudják állapítani, hogy egy adott projekt társadalmi szempontból előnyös-e, és így elvileg érdemes-e abba belevágni. A költség-haszon elemzések azonban nem jelzik, hogy a költségek és hasznok milyen elosztási hatással járhatnak az érintett országokra és az egyes érdekelt felekre nézve.

⁽¹⁷⁾ Lásd: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2014/guide-to-cost-benefit-analysis-of-investment-projects-for-cohesion-policy-2014-2020

⁽¹⁸⁾ The Economic Appraisal of Investment Projects at the EIB [A beruházási projektek gazdasági értékelése az EBB-nél]. 2013. márciusi verzió – „felülvizsgálat alatt”, elérhető a következő internetcímen: https://www.eib.org/attachments/thematic/economic_appraisal_of_investment_projects_en.pdf

⁽¹⁹⁾ „Methodologies for assessing the contribution of cross-border projects to the general criteria and for producing the cost-benefit analysis specified in Part IV of the Annex to the Regulation (EU) 2021/1153 establishing the Connecting Europe Facility” [A határokon átnyúló projektek általános kritériumokhoz való hozzájárulásának értékelésére, valamint Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz létrehozásáról szóló (EU) 2021/1153 rendelet mellékletének IV. részében meghatározott költség-haszon elemzés elvégzésére szolgáló módszerek], elérhető a következő internetcímen: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021SC0429&qid=1564520971474>

⁽²⁰⁾ Lásd: <https://tynpd.entsoe.eu/cba>

⁽²¹⁾ Ha a megújuló projekt megvalósításához állami támogatásra van szükség, az éghajlatvédelmi, környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás (CEEAG) szerint elvégzett finanszírozásihiány-elemzésnek összhangban kell lennie a költség-haszon elemzés főbb feltételezéseivel.

Az együttműködési mechanizmusok használata előnyökkel jár, például csökkenti a célokértékeknek való megfelelés költségeit. Mindazonáltal előfordulhat, hogy ezek az előnyök egyenlőtlenül oszlanak meg az érintett tagállamok között. Ez lényegében haszonfelosztási problémát idéz elő, a kihívás pedig az, hogy erre a felosztási problémára olyan megoldást kell találni, amely lehetővé teszi, hogy az összes érintett tagállam részesülhessen az együttműködés hasznaiból, és hogy a felosztáskor csak az együttműködő felek kerüljenek figyelembevételre, az egyes felek hozzájárulásának megfelelően. Mivel ennek a felosztásnak nincs központi piaca, az együttműködő feleknek tárgyalások útján meg kell állapodniuk egy költségmegosztási megközelítésről, vagy – az előzetesen egyeztetett kritériumokkal, szabályokkal vagy képletekkel összhangban – el kell fogadniuk egy mechanizmust a hasznok felosztására.

Összességében az együttműködő országoknak két központi kérdésre kell választ adniuk. Először is, milyen pénzügyi mechanizmus révén és milyen áron járul hozzá az átvevő ország a projekt támogatási költségeihez? Másodsor, kompenzálja-e az átvevő ország a fogadó országot a belföldön felmerült költségekért, és ha igen, milyen mechanizmus segítségével? Mindkét kérdés közvetlen hatással van a költségek és hasznok ebből eredő megosztására, ahol jellemzően az egyik fél kompenzálja a másikat.

Mindamellet a kompenzációt megalapozó logika egyszerű, nevezetesen azokat az érdekelt feleket, akik költségeket viselnek, de nem részesülnek (kellő mértékben) az együttműködési projekt hasznaiból, megfelelően kompenzálni kell. Eddig a legtöbb költségmegosztás vagy kompenzáció a hálózati infrastruktúrára korlátozódott, amely esetben az Energiaszabályozók Együttműködési Ügynöksége (ACER) ⁽²²⁾ ajánlásokat fogalmazott meg és iránymutatást adott, míg az energiatermelő eszközökből származó hasznok és költségek megosztása egy szelektív és pragmatikus megközelítésen alapult a figyelembe veendő fő költségek és előnyök meghatározása érdekében. A kulcsfontosságú elemek általában a támogatási költségek és a megújuló energiákkal kapcsolatos, tagállami szintű statisztikák. Az ebből eredő kompenzációról ezután a fő érintett felek és/vagy képviselőik egy tárgyalási folyamat során állapodnak meg.

A költségek és hasznok megosztásának alapelvei

A költség-haszon megosztásnak a következőkön kell alapulnia: méltányosság, vagyis az együttműködésnek köszönhetően egyik fél sem részesülhet aránytalan haszonban, illetve nem viselhet aránytalan mértékű költségeket, ami úgy érhető el, hogy valamennyi felet a hozzájárulásával arányosan kompenzálják, **megvalósíthatóság,** azaz csökkenteni kell a bonyolultságot és ezáltal kezelhető szintre kell visszazsorítani az ügyleti költségeket a feleknek, valamint költség- és haszonkategóriáknak a legfontosabbakra korlátozása révén, továbbá **a tényleges költségek és hasznok tükrözése** (és az ezektől eltérő esetleges intézkedésekről csak egy későbbi szakaszban állapodjanak meg).

A három fent említett alapelv figyelembevétele mellett az érdekelt feleknek ideális esetben hosszú távú szemléletmódot kell alkalmazniuk, és nem csak az együttműködés rövid, hanem hosszú távú eredményeit is értékelniük kell.

Érintett érdekelt felek

Általában véve az együttműködési projektek átfogó lendületét a kormányok adják. Ezért végső soron átfogó nettó haszon elérését várják az együttműködéstől (beleértve az összes vagyonelemet). A legtöbb határon átnyúló együttműködési projekt esetében az is feltételezhető, hogy a tagállamok vagy harmadik országok viselik a legmagasabb költségeket, és részesülnek a hasznok többségében. Így természetesen ők a tárgyaló felek, és alapértelmezés szerint az érdekelt feleiket képviselik.

Míg az együttműködési projekt nagyobb számú érdekelt felet érinthet, valószínű, hogy csak néhányukra lesz jelentős hatással. Az együttműködési projektek által érintett fő érdekelt felek a tagállamok/harmadik országok (amelyek állampolgáraikat, azaz a villamosenergia-fogyasztókat képviselik), az energiatermelő eszközök fejlesztői, az átvitelrendszer-üzemeltetők vagy más infrastrukturális projektek (például hibrid projektek és eseteként sugárasan összekapcsolt tengeri projektek) projektgazdái, valamint a nemzeti szabályozó hatóságok. Ajánlatos a civil társadalom proaktív és korai bevonása az együttműködési projektek előkészítésébe.

⁽²²⁾ Ami az infrastruktúrát illeti, az ACER által közzétett, a tagállamok közötti költségmegosztási (CBCA) határozatokról szóló negyedik monitoringjelentés feltárta, hogy a határokon átnyúló infrastruktúrát is magában foglaló transzeurópai energiaprojektek többsége a „hagyományos” költségfelosztási megközelítést választja. A legtöbb szárazföldi projekt az úgynevezett „területi elvet” követi, ahol minden ország a projekt saját területén történő végrehajtásával kapcsolatos költségeket viseli, függetlenül attól, hogy a projekt milyen hasznokat hozhat az országoknak, míg az „50–50 költségfelosztás” elterjedt a tengeri projektek esetében. Előfordulhat, hogy ez a megközelítés nem bizonyul hatékonynak olyan esetekben, mint például az új tengeri hurkolt hálózatok, amelyek potenciálisan nagyobb számú felet érintenek.

A tárgyalások egyszerűsítése és az üzleti költségek alacsonyan tartása érdekében azonban az együttműködő feleknek – különösen a kevésbé bonyolult helyzetekben – a lehető legalacsonyabb szinten kell tartaniuk a tényleges tárgyalásokban részt vevő felek számát. Általában a nemzeti kormányok képviselőit be kell vonni. Más nemzeti érdekelt feleket közvetlenül be lehet vonni a tárgyalásokba vagy a nemzeti szinten, párhuzamosan zajló folyamatokba.

Például más érdekelt felek is bevonhatók, ha elérnek egy bizonyos küszöbértéket, például a teljes nettó költség bizonyos százalékát. Egyes esetekben az együttműködési projekt hatással lehet a harmadik országbeli érdekelt felekre, és előfordulhat, hogy be kell őket vonni a folyamatba.

A támogatási költségek megosztását és a megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikákat érintő megfontolások

Az együttműködő feleknek végső soron meg kell állapodniuk egy olyan mechanizmusban, amelynek segítségével az együttműködésből származó haszon elosztható. A költség- és haszonmegosztási modellek leginkább attól függően változnak, hogy hogyan kezelik a támogatási költségeket.

A legtöbb együttműködési esetben a támogatási költségek megoszlanak az átvevő vagy hozzájáruló ország és a fogadó ország között, de előfordulhatnak olyan esetek is, amikor a támogatási költségeket egyoldalúan a hozzájáruló ország viseli. Ha a fogadó állam érdekelt abban, hogy a megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikák egy részét megtartsa saját célértékének teljesítése érdekében, a hozzájáruló és a fogadó állam megállapodást köthet, hogy mindkettő hozzájárul a támogatási költségekhez. Annak érdekében, hogy a fogadó országot kompenzálják az esetlegesen helyben felmerülő költségeiért (például rendszer-integrációs költségek), az általa a megújuló energiaforrásokból kapott részesedéseknek meg kell haladniuk a támogatási költségek általa viselt hányadát. Másrészt mérlegelni lehet a helyben felmerülő (például ellátásbiztonsági) hasznokat is.

Arányos megközelítés

A hozzájáruló fél támogatással kapcsolatos kifizetésekhez való hozzájárulásának mértéke később meghatározza, hogy a megújuló-energiaforrások mekkora részaránya kerül statisztikai átruházás keretében átadásra a másik tagállamnak. Ennek az arányos megközelítésnek megfelelően, arra a tagállamra, amely a támogatási költségek felét fizeti, átruházzák a megújuló energia terén elért eredményekkel kapcsolatos statisztikák felét. Ez kiigazítható abban az esetben, ha más, az együttműködő felek által jelentősnek ítélt költség- vagy haszonmutatók is fennállnak.

Rögzített átruházási feláron alapuló megközelítés

Alternatív megoldásként, ha azt az együttműködő országok kényelmesebbnek találják, megállapodhatnak egy átruházási árban. Ez azt jelentené, hogy a fogadó tagállam egy rögzített felárat számítana fel a megújuló energia minden egyes átruházott statisztikai egysége után (például EUR/kWh), hogy fedezze (közvetett) költségeit. A felárat vagy az átvevő tagállamnak, vagy közvetlenül a projektfejlesztőnek kellene megfizetnie, és az technológia-specifikus is lehetne.

A villamos energia fizikai vagy virtuális átvitele az együttműködési projektekből

Az együttműködési projektek a tekintetben is megkülönböztethetők, hogy megkövetelik-e a megtermelt villamos energia fizikai átvitelét, vagy sem. Különösen azok az országok találhatják vonzónak a fizikai átvitelt, amelyek javítani szeretnék hosszú távú energiabiztonságukat. A fizikai átvitel ezenkívül növelheti az együttműködési projekt nyilvános támogatottságát az átvevő országban, és „kézzelfoghatóbbá” teheti a projektet. Előfordulhat azonban, hogy ez a lehetőség nem mindig választható, mivel sajátos technikai kihívásokkal jár, és az együttműködő országok között elegendő rendszerösszekötőt és hálózati infrastruktúrát igényel. A villamos energia fizikai átvitelének előírása bonyolult lehet, ha az együttműködő országok nem szomszédosak, mivel más országokat is be kell vonni az együttműködés kialakításába és az azzal kapcsolatos tárgyalásokba. Ezért sok ország könnyebbnek találja, ha nem írja elő a villamos energia fizikai átvitelét. Egy másik érv a fizikai átvitel mellőzésére az, hogy az európai villamosenergia-piacok a piac-összekapcsolás révén egyre inkább összefonódnak. E logika alapján a fizikai átvitel sértheti a belső villamosenergia-piac elvét, azaz a határkeresztesző átviteli kapacitások lehető leghatékonyabb felhasználását. Ami a harmadik országokkal közös projekteket illeti, megjegyzendő, hogy a megújulóenergia-irányelv 11. cikke elegendő rendszerösszekötő kapacitást ír elő ahhoz, hogy a megtermelt villamos energia beszámítható legyen a megújuló energia részarányába az adott tagállamban ⁽²³⁾.

Peremfeltételek

Számos olyan tényező van, amely jelentős hatással van a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos együttműködési projektek költségeinek és hasznainak megosztására, és amelyet figyelembe kell venni. Meg kell határozni azokat a peremfeltételeket, amelyek a projekt működését és a tágabb energiarendszerbe való beépülését befolyásolják, mivel ezek hatással vannak a költség- és haszonmutatókra.

⁽²³⁾ Lásd különösen az (EU) 2018/2001 irányelv 11. cikke (2) bekezdésének a) és c) pontjában meghatározott feltételeket.

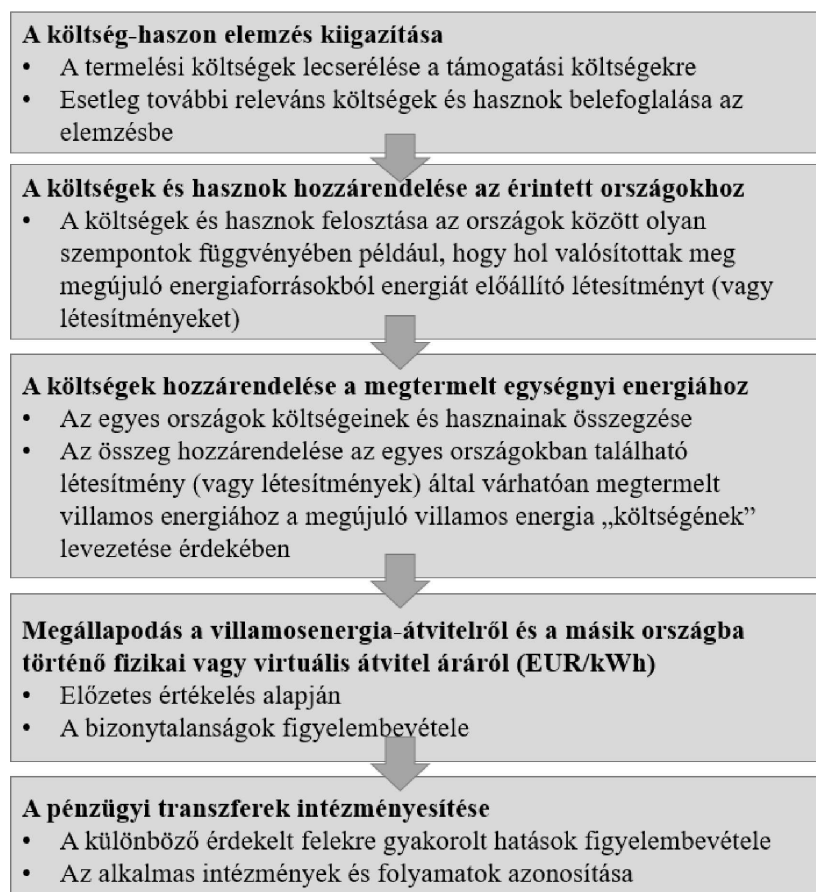
Együttműködési mechanizmus és költségvetési támogatással kapcsolatos kifizetések: A kiválasztott együttműködési mechanizmuson kívül az egyik legfontosabb szempont a támogatással kapcsolatos kifizetések lehetséges költsége. Noha a támogatási költségek társadalmi szempontból elhanyagolhatóak, mivel pusztán az egyik fél által a másíknak való átruházást jelentik (például a kormány által a fejlesztőnek), a megújulóenergia-részesárnyok átruházásának tervezése során azonban számításba kell venni azokat.

Helyszínválasztás és hálózati csatlakozási rendszer: A helyszínválasztási folyamat és a hálózati csatlakozási rendszer szintén jelentős hatással vannak a költségek és a hasznok kezdeti megoszlására, valamint a kompenzáció szükségességére, mivel a kapcsolódó költségeket vagy az átvitelrendszer-üzemeltetők viselik, és a hálózati díjakban jelennek meg, vagy szerepelnek az árverésen benyújtott ajánlatban és azokat a támogatási rendszerből – ebből következőleg az adófizetők pénzéből – finanszírozzák. Ez hatással van arra, hogy melyik félnek kell kompenzációban részesülnie.

A támogatással kapcsolatos kifizetés típusa: A támogatással kapcsolatos kifizetés típusától függően – azaz rögzített felár vagy csúszó felár – a megújuló energiaforrások támogatási költségei kezdettől fogva egyértelműek, illetve a fogadó ország vagy az együttműködő felek által előre meghatározott országok villamosenergia-piaci árának alakulásától függenek. A kifizetések eltérhetnek a közös projekt részét képező egyes létesítmények esetében is, ha eltérő támogatási mértékeket ítélnek oda. Ezeket a különbségeket figyelembe kell venni az egyes megújuló energiákra vonatkozó statisztikák értékeinek hozzárendelésekor.

A költségek és hasznok megosztásának gyakorlati végrehajtása

Az 1. ábra áttekintést nyújt arról, hogy a költségek és a hasznok megosztásának mely konkrét lépései vannak az energiatermelő eszközökre összpontosító együttműködési projekteknél. Ezekről az alábbi két szakasz nyújt részletesebb ismertetést.

1. ábra

A költség-haszon megosztás lépései energiatermelő eszközök esetében**1. lépés: Az eredeti költség-haszon elemzés felülvizsgálata**

Egy alapos társadalmi költség-haszon elemzés előfeltétele a költségek és hasznok tagállamok és más felek közötti felosztásának. Előfordulhat azonban, hogy ez nem elégséges alap a megosztással kapcsolatos tárgyalásokhoz. Az elvégzett költség-haszon elemzést ezért felül kell vizsgálni és ki kell terjeszteni. Az együttműködő országok eltérnek a költség-haszon elemzésben meghatározott költségek és hasznok listájától, és beleveszik az elemzésbe a támogatási költségeket is. Érdekelt feleként mérlegelniük kell, hogy belevegyenek-e az elemzésbe olyan további költség- és haszonmutatókat, amelyek befolyásolják a költségek és hasznok kezdeti megosztását.

Az azonosított főbb hatásokkal való koherencia fenntartása érdekében a költségek és hasznok megosztásának a lehető legnagyobb mértékben a költség-haszon elemzésre kell támaszkodnia, és ugyanazon fő peremfeltételeket kell alkalmaznia. Technikai vagy szabályozási okokból, valamint a projekt felépítéséből adódóan a költségeket és hasznokat kezdetben egyik vagy másik félhez rendelik hozzá. Ezek a költség-haszon elemzésben azonosított, érdekelt felekénti nettó költségek és hasznok szolgálnak majd kiindulópontként minden további megfontoláshoz. A költségek és hasznok kezdeti felosztásának megértését követően valamennyi érintett félnek meg kell állapodnia az újrafelosztásuk összehangolt megközelítéséről, és minden együttműködő ország szabadon újrafeloszthatja a nemzeti költségeket a nemzeti sajátosságoknak megfelelően.

Az alábbi táblázat felsorolja a költség- és haszonmutatókat, az érintett feleket, valamint azt, hogy ezeket hogyan lehet kiigazítani vagy bevezetni, amikor a költség-haszon elemzésről áttérünk a költségek és a hasznok megosztására. A legegyszerűbb megközelítés az, ha az eredeti költség-haszon elemzésből indulunk ki, és a termelési költségeket egyszerűen lecsereljük a támogatási költségekre.

Költség- és haszonmutatók	Érintett fél	Hatály
Az energiatermelésbe történt tőkeberuházás és annak működési költségei (CAPEX/OPEX)	Energiatermelő eszközök fejlesztői	Az energiatermelésbe történt tőkeberuházás és a működési költségek kezdetben az energiatermelő eszköz fejlesztőjét terhelik, és általában piaci bevételekből és/vagy támogatási rendszerből származó kifizetésekből refinanszírozzák
Piaci bevételek	Energiatermelő eszközök fejlesztői	A fejlesztő a piaci konstrukciótól függően bevételhez jut a villamosenergia-piacon
Támogatással kapcsolatos kifizetések	Államok / energiatermelő eszközök fejlesztői	A megújuló energiát hasznosító létesítmények általában részesülnek támogatással kapcsolatos kifizetésekből. Elvileg annak az államnak a finanszírozási rendszere alkalmazandó, amelyben a létesítmény található. A támogatással kapcsolatos kifizetések államok közötti esetleges megosztása nem piaci alapú újraelosztási hatás, hanem az együttműködés megközelítésével összhangban meghozott alapvető döntés
A megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos célérték elérése	Tagállamok	Eleinte a termelés annak a tagállamnak a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos célértékének teljesítésébe számít bele, ahol a létesítmény található. A támogatási kifizetésekhez hasonlóan a tagállamok közötti tárgyalás eredménye lesz, hogy a termelés – megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikák formájában – mely ország megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos céljainak teljesítésébe számít bele
A villamosenergia-ár (nagykereskedelmi piaci ár) hatásai	Államok	Az együttműködési projektek hatással lehetnek a villamosenergia-árakra az érintett ajánlattételi övezetekben. Ez viszont hatással van a fogyasztók által fizetett villamosenergia-árakra. Bár nem valószínű, hogy ezeket a hatásokat kompenzálni fogják, ez egy együttműködési projekt esetében a politikai megfontolások része lehet
CO ₂ - és egyéb kibocsátás	Államok	CO ₂ - és egyéb kibocsátási szintek együttműködési projekt miatt bekövetkező változása
A megújuló energiaforrásokban rejlő lehetőségek kiaknázása	Államok	Előfordulhat, hogy az együttműködés tárgyát képező létesítmény helye szerinti államban kevesebb lehetőség áll rendelkezésre a célérték beföldi teljesítésére

A további megújulóenergia-termelési kapacitásokba történő beruházások elhalasztása	Államok	Egyéb (belföldi) projektek elhalasztása az együttműködési projektben való részvétel miatt
További hatások	Államok	Lehetnek más hatások is, úgymint munkaerőpiaci hatások, környezeti hatások, innovációra gyakorolt hatások stb. Ezek a további hatások természetüktől függően lehet, hogy nehezen számszerűsíthetők, de szerepet játszhatnak a politikai tárgyalásokban
Az infrastruktúrába történt tőkeberuházás és annak működési költségei (CAPEX/OPEX)	Átvitelrendszer-üzemeltetők	A legtöbb esetben az átvitelrendszer-üzemeltető(k) felelős(ek) az infrastrukturális eszközök előfinanszírozásáért, beleértve a szárazföldi és tengeri hálózat megerősítését is. Az infrastruktúrához kapcsolódó CAPEX/OPEX magában foglalja a rendszerösszekötő és esetlegesen a hálózati csatlakozás költségeit. Kezdetben ezeket egy vagy több átvitelrendszer-üzemeltető között osztják fel, és túlterhelési díjak révén refinanszírozzák a megfelelő ajánlattételi övezetben/országban
Túlterhelési díjak	Átvitelrendszer-üzemeltető	A piaci konstrukciótól függően túlterhelési díjak formájában bevételre lehet szert tenni
További teher-újraelosztás vagy teher-újraelosztási tartalékok	Átvitelrendszer-üzemeltető	Az átvitelrendszer-üzemeltetők az együttműködési projekt eredményeként növelhetik vagy csökkenthetik a teher-újraelosztási költségeket. A teher-újraelosztási költségeket az átvitelrendszer-üzemeltető a hálózati díjakon keresztül fedezi
További hatások, például a rendszer rugalmasságára gyakorolt hatások vagy az infrastruktúrába történő beruházás elhalasztása	Átvitelrendszer-üzemeltető	A rugalmasságára gyakorolt pozitív vagy negatív hatások, vagy olyan hatások, mint például az infrastruktúra megerősítésének elhalasztása

A költségek és a hasznok megosztásával kapcsolatos tárgyalások egyszerűsítése érdekében a tárgyaló feleknek törekedniük kell arra, hogy a költségek és a hasznok megosztása során figyelembe veendő mutatók száma kezelhető legyen. Az együttműködő országok legfontosabb mutatói a támogatási költségek, valamint a megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikák. Az együttműködő felek szabadon bevehetnek további hatásokat, vagy a tárgyalások során témaként felhozhatják azokat, ha várakozásaik szerint azok hatás vagy politikai súly szempontjából jelentősek lesznek.

2. lépés: A költségek és hasznok hozzárendelése az érintett országokhoz

A következő lépésben az együttműködő országoknak minden költséget és hasznot – ideértve a támogatási költségeket is – fel kell osztaniuk egymás között a költség-haszon elemzés eredményeinek megfelelően, és főként attól függően, hogy hol valósulnak meg/találhatók a megújulóenergia-termelő létesítmények (a közvetett hatások többségét a fogadó ország viseli). Megjegyzendő, hogy más országok is érintettek lehetnek, amelyek se nem fogadó, se nem átvevő országok, például a hálózat túlterheltségéből adódó problémák miatt. Ilyen esetekben a költség-haszon megosztási megállapodást ki lehetne terjeszteni ezekre az országokra.

A felosztásra alkalmazott szabály típusát erősen befolyásolja a választott támogatási rendszer. Az együttműködő országok megállapodhatnak abban, hogy közös alapot/rendszert hoznak létre, vagy kiterjesztik valamelyik együttműködő állam nemzeti támogatási rendszerét az együttműködési projekthez kapcsolódó támogatásfizetési folyamatok kezelése érdekében, és kompenzációként átruházási árat vezetnek be. Közös támogatási rendszer esetén az együttműködő országok természetesen közös alapot hoznak létre. Ezzel szemben a statisztikai átruházások és a közös projektek esetén nagyobb az eséllyel kerül sor átruházási árakon keresztüli kompenzációra. A kormányoknak végül meg kell állapodniuk abban, hogy először az összes új létesítményt egy országhoz rendeljék-e, vagy „felosztják” azokat aszerint, hogy mely ország viseli a támogatási költségeket. További nehézséget jelent, ha még nem határozták meg a létesítmények végleges helyszínét; ebben az esetben a végső felosztás csak a versenypályázat lezárulta után lehetséges. Mindenesetre ajánlatos, hogy a kormányok már előzetesen megegyezzenek a felosztás általános feltételeiről, és hajtsanak végre utólagos kiigazítást.

3. lépés: A költségek hozzárendelése az egységnyi megtermelt energiához

Az együttműködő államoknak a költség-haszon elemzésre építve, amely meghatározza a projekt várható összeredményét – azaz a megtermelt energiát (GWh-ban) –, kell hozzárendelniük a költségeket az egységnyi megtermelt energiához. Először is az egyes együttműködő felek esetében összesíteni kell az összes költséget és hasznót, ami országonként megadja a teljes nettó hasznót/nettó költséget. A következő lépés, hogy ezt az összeget hozzárendelik az egyes országokban található létesítmény (vagy létesítmények) által várhatóan megtermelt villamos energiához az egységnyi megtermelt megújuló villamos energia „költségének” levezetése érdekében. Az együttműködő államok magukra vállalhatnak átlagos létesítményenkénti költségeket.

4. lépés: Megállapodás a másik országba továbbított megújuló energiára vonatkozó statisztikákról és a továbbított energia áráról (EUR/kWh)

A következő lépésben a tagállamoknak meg kell határozniuk az átruházott villamos energia mennyiségét és az átruházott kWh-nkénti árat. Az átvitel történhet fizikailag, vagy csak virtuálisan, a megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikákon keresztül. Az átruházási árat a várhatóan megtermelt teljes villamosenergia-mennyiség alapján számítják ki. Az átruházási ár kiszámítása jól jelzi a megfelelő mértéket, de az együttműködő államoknak van némi mozgástere a tárgyalások során, amit az együttműködés által előidézett nettó költségmegtakarításnak tudható be.

A statisztikai átruházásban részt vevő tagállamok megállapodhatnak abban, hogy különböző típusú szerződéseket, például utólagos azonnali ügyleteket, előzetes azonnali ügyleteket vagy opciós szerződéseket alkalmaznak. Ezen szerződéstípusok kombinációi is lehetségesek, és mindkét fél kockázatának csökkentését szolgálhatják. A különböző megújulóenergia-technológiák esetében referenciaként szolgáló belföldi támogatott árakból kiindulva meg kell alkudni egy egységárról, és figyelembe kell venni az ügyleti költségeket, valamint az esetleges hálózat-megerősítési költségeket. A fogadó ország közvetett hasznait le kell vonni.

Azt is fontos tudomásul venni, hogy a határokon átnyúló együttműködési projektek előzetes elemzése során mindig lesz bizonyos fokú bizonytalanság, amelyet nem lehet kiküszöbölni. A bizonytalanságot a felek többféleképpen kezelhetik, valamint érzékenységi elemzéssel és megbízhatósági vizsgálatokkal mérsékelhetik. Kevésbé bonyolult együttműködési esetekben a projektgazdák dönthetnek úgy, hogy egyszerűen elfogadják a bizonytalanságot, valamint a költségek és hasznok terén ebből fakadó eltéréseket, és politikailag megtárgyalják az előzetes hozzájárulást. Bonyolultabb és átfogóbb együttműködési eseteknél azonban célszerű egy felülvizsgálati záradékot beépíteni az együttműködési megállapodásba, amelynek alkalmazását az egyik vagy bármelyik fél kérheti, hogy jelentős eltérések esetén felülvizsgálják a költségek és hasznok megosztását. Alkalmazására akkor kerül sor például, ha az eltérések elérik a megállapított küszöbértéket. A harmadik lehetőség a kompenzáció megosztási szabályainak meghatározása, amelyek például az utólag meghatározott, ténylegesen szükséges támogatási költségektől függhetnek.

5. lépés: A pénzügyi transzferek intézményesítése

Végül az együttműködő feleknek a pénzügyi transzferek módjáról is meg kell állapodniuk. Ami a „pénznemet” illeti, a kompenzáció történhet készpénzes fizetés vagy a megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikai átruházása formájában. Míg az átvitelrendszer-üzemeltetők közötti kompenzáció általában készpénzes fizetéssel történik, az államok választhatnak, hogy készpénzben, statisztikai átruházásokban vagy a kettő keverékében kérik-e a kompenzációt.

Noha a támogatással kapcsolatos kifizetések teljesítéséhez költséges lenne egy közös alap létrehozása, mellette szól, hogy így jobban eloszlanak a kockázatok a részt vevő államok között, és csökkennek az egyes országokra háruló kockázatok; emellett a közös alap előnyös lehet az eljárások egyszerűsítése szempontjából, különösen akkor, ha kettőnél több együttműködő fél van, s ezenkívül könnyebben nyomon lehet vele követni a hasonló paraméterekkel rendelkező együttműködési projekteket. Egy közös alap létrehozása esetén az alapba történő befizetéseknek arányosnak kell lenniük azzal, hogy a megtermelt energia milyen mértékben járul hozzá az egyes országok megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos célértékének eléréséhez, valamint a költségek és hasznok felosztásával. Mindenesetre célszerű lenne egyetlen kapcsolattartó pontot kijelölni az ilyen transzferek kapcsán.

Példák az együttműködésre

1. példa: Statisztikai átruházás

Vegyünk két tagállamot („A” tagállam és „B” tagállam), amelyek megállapodnak a statisztikai átruházási mechanizmus alkalmazásáról. Az „A” tagállamnak (értékesítő ország) várhatóan megújulóenergia-többlete lesz jelentős vízenergia- és szárazföldi szélenergia-termelési potenciáljának köszönhetően, és szeretné értékesíteni a várt többletmennyiséget. Fő célja, hogy ezáltal hozzájáruljon a helyi megújulóenergia-termelés költségeinek fedezéséhez, és csökkentse a belföldi villamosenergia-fogyasztók terheit. A statisztikai átruházások használatára megvan a nemzeti jogalap – ez lenne az első alkalom, hogy azokat ténylegesen alkalmazzák. A „B” tagállam (átvevő) kizárólag saját erőforrása felhasználásával előreláthatólag nem fogja tudni teljesíteni a nemzeti céljait, és a nemzeti jogszabályokban és kulcsfontosságú stratégiai dokumentumokban előrelátóan rögzítette a statisztikai átruházások használatának lehetőségét, mivel számított arra, hogy ezekhez kell folyamodnia ahhoz, hogy teljesíteni tudja a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos nemzeti céljait.

A tervezés biztonságának növelése érdekében mindkét tagállam úgy dönt, hogy előzetesen rögzíti az átruházási árat, valamint a kereskedés tárgyát képező megújuló energia minimális mennyiségét is. Az „A” tagállam azért hajlandó megkötni ezt a megállapodást, mert jó úton halad afelé, hogy jelentősen túlteljesítse saját megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos célját, és biztos abban, hogy megújulóenergia-többletet fog elérni.

A költség-haszon megosztás tekintetében a fő számításba veendő költségek a támogatási költségek. A figyelembe veendő támogatási költségek mértéke attól függ, hogy átlagos vagy határköltségeket alkalmaznak-e, illetve melyek a referenciaként alkalmazott technológiák.

Az együttműködésből fakadóan ügyleti költségek is felmerülnek. Mivel ezek várhatóan viszonylag alacsonyak, és egyenlően oszlanak meg „A” és „B” tagállam között, a költség-haszon megosztás szempontjából elhanyagolhatóak. Ami a közvetett hatásokat illeti, a fogadó országot számos ilyen hatás érintheti, mint például az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának megtakarítása, a rendszer-integrációs költségek és az ellátásbiztonság, ugyanakkor vitatható, hogy ezek figyelembe veendő-e az együttműködési mechanizmus kapcsán, hiszen „A” tagállam már *mielőtt* a „B” tagállammal belekezdett volna a statisztikai átruházásba megújulóenergia-többletet termelt. Ennélfogva „A” és „B” tagállam megállapodnak abban, hogy nem foglalkoznak ezekkel a hatásokkal a költségek és a hasznok megosztásánál, és csak a támogatási költségekre koncentrálnak.

„A” és „B” tagállamnak először meg kell állapodniuk az átruházási minimál- és maximálárról. A tárgyalások során alkalmazandó minimálár meghatározásához az „A” tagállamnak figyelembe kell vennie a különböző technológiák nemzeti támogatásának szintjét. Ha megállapodás születik arról, hogy a statisztikai átruházást valamely technológiával alátámasztják, akkor ennek a technológiának a támogatott árat kell kiválasztani. Ha nincs ilyen megállapodás, az egyik lehetőség, hogy kiszámítják a megújuló energiaforrások átlagos támogatott árat az „A” tagállamban. Ami a maximálárat illeti, azt a „B” tagállamban a megújuló energiaforrások helyi kiépítésének ára határozza meg. Elméletileg a maximálárat, amelyet a „B” tagállam által hajlandó fizetni, befolyásolja az átruházási ár is, amelyet más tagállamok a statisztikai átruházásokért kínálnak. Miután megállapodtak az elméleti árfolyosóról, az együttműködő tagállamoknak tárgyalniuk kell a tényleges átruházási árról, amely valószínűleg e folyosón belül lesz. Meg kell találniuk a középutat, ahol „A” tagállamnak kellően magas bevétele van, „B” tagállamnak pedig kellően alacsony árat kell fizetnie, így mindkét félnek haszna származik belőle.

2. példa: Közös projekt és statisztikai átruházás egy sugarasan összekapcsolt tengeri szélenergiafarm kapcsán (a villamos energia határokon átnyúló fizikai átvitele nélkül)

Vegyünk három olyan tagállamot („A” tagállam, „B” tagállam és „C” tagállam), amelyek megállapodnak egy nagyszabású közös projektről, amelyet a megfelelő együttműködési mechanizmus alkalmazásával kívánnak megvalósítani. A közös projekt tárgyát egy tengeri szélenergiafarm képezi, amely az „A” tagállam (a továbbiakban: fogadó ország) kizárólagos gazdasági övezetében fog megépülni és üzemelni, és amelynek támogatási költségeihez a „B” tagállam (a továbbiakban: átvevő ország) hozzájárul. Ezen túlmenően az átvevő ország és a „C” tagállam a kialakított áron további statisztikai átruházásban állapodik meg, amely a közös projekt megújuló villamosenergiához kapcsolódó hasznai 10 %-ának felel meg. A „C” tagállam csupán abban érdekelt, hogy előre meghatározott mennyiségű megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikát vásároljon, hogy gyorsabban teljesítse belföldi megújulóenergia-céljait, de más különösebb érdeke nem fűződik a közös projekthez.

Az átvevő ország a projekt mozdítórugója, és koordinálja a többi fél bevonását. Nem igényel fizikai villamosenergia-behozatalt, a rendszerösszekötő működése nem része a projektnek, valamint a szélenergiafarm sugarasan kapcsolódik a fogadó ország parti hálózatához. A közös projektben való együttműködés révén a fogadó és az átvevő ország arra számít, hogy 2030-ig és azt követően is költséghatékonyabban tartsa be a megújuló energiára vonatkozó minimális ütemtervét, miközben gazdasági, környezeti és társadalmi járulékos hasznokhoz jut a munkahelyteremtés és az ellátásbiztonság javítása terén.

Mivel mind a fogadó, mind az átvevő tagállamok szeretnék a projekt révén a megújuló energiaforrásokra vonatkozó statisztikákhoz jutni, amelyek beleszámítanak nemzeti céljaikba, ezért mindketten hozzájárulnak a támogatással kapcsolatos kifizetésekhez. Feltételezzük, hogy nem hoznak létre közös támogatási rendszert, hanem megállapodnak abban, hogy a tengeri szélenergiafarm esetében már meglévő belföldi rendszereiket használják, vagyis minden tagállam úgy kezeli a tengeri szélenergiafarmot, mintha az a saját megújulóenergia-támogatási rendszerének része lenne. A projektet egy közös versenypályázat útján ítélik oda. Megállapodnak arról, hogy a fogadó tagállam referenciaárát alkalmazzák, azaz az átvevő tagállam elfogadja a fogadó tagállam referenciaárát saját támogatási rendszerében a felár megállapításának alapjaként. Mivel ez az első ilyen projekt, az átvevő ország nemzeti támogatási rendszerében, noha az ezt általában nem tenné lehetővé, kivételben részesül.

A fogadó és az átvevő tagállam együttműködési megállapodást írnak alá a közös projektre vonatkozóan. A magas szintű politikai megállapodás kimondja, hogy mindegyiküknek annyi megújuló energiával kapcsolatos statisztika jár a projekt keretben, amely megfelel az adott ország által támogatott villamos energia mennyiségének. Mivel a tengeri szélenergia a fogadó ország kizárólagos gazdasági övezetében található, alapértelmezés szerint hozzárendelik a teljes statisztikát, amelyet a megállapodás szerint majd újra fel kell osztani.

A fogadó és az átvevő ország költség-haszon elemzést végez, azonosítva a legrelevánsabb költség és haszon tételeket és azok hatásait. Költség-haszon elemzésükben úgy döntenek, hogy az energiatermelés költségeire, a rendszer-integrációs költségekre, az üvegházhatásúgáz-kibocsátásra, a légszennyezésre és egyéb helyi szennyezésekre, az ellátásbiztonságra, valamint az innovációs hatásokra összpontosítanak. Ezek hatásainak a költség-haszon megosztásra céljából történő meghatározásához figyelembe veszik és értékelik a támogatási költségeket, valamint a megújuló energiával kapcsolatos statisztikákra gyakorolt hatásukat.

	„A” tagállam (fogadó)	„B” tagállam (átvevő)	„C” tagállam (statisztikai átruházás)
Megtermelt megújuló energia	40 %	60 %	N/A
Megújuló energiákra vonatkozó statisztikák	40 %	50 %	10 %
Támogatási költségek	40 %	60 %	N/A
A rendszer-integráció költségei (1)	100 %	N/A	N/A
ÜHG-kibocsátás csökkenése	40 %	60 %	N/A
Légszennyezés és egyéb helyi szennyezések	40 %	60 %	N/A
Ellátásbiztonság	40 %	60 %	N/A

(1) Az átvitelrendszer-üzemeltető viseli.

A két együttműködő fél megállapodik abban, hogy kizárólag a támogatási költségekre, a megújuló energiaforrásokra vonatkozó statisztikákra és a rendszer-integrációs költségekre összpontosítanak a költség-haszon megosztás tekintetében, és az összes többi költség és haszon tételt figyelmen kívül hagyják.

A következő lépésben a fogadó ország és az átvevő ország összesíti a saját összes költségét és hasznát, aminek eredményeként megkapják a tagállamonkénti teljes nettó hasznot/költséget. Mivel teljes egészében a fogadó ország viseli a rendszer-integrációs költségeket, nettó költsége merül fel, és azt kéri, hogy a rendszer-integrációs költségeket vegyék figyelembe az átruházási ár megállapításakor.

Azt, hogy az átruházás megállapításakor mekkora a mozgástér, általában az együttműködő tagállamok támogatási költségeikhez való relatív hozzájárulása határozza meg. Attól függően, hogy a támogatási költségek egymáshoz viszonyítva az átvevő vagy a fogadó tagállamban magasabbak, valamelyiküknek haszna származik az együttműködésből a támogatással kapcsolatos kifizetések tekintetében. Az átruházási minimálárát általában az „A” vagy „B” tagállamban felmerülő további támogatási költségek határozzák meg, a maximálár pedig a teljes támogatási költség-megtakarítás.

Tegyük fel, hogy a technológia-specifikus támogatási költségek magasabbak az átvevő tagállamban, mint a fogadó tagállamban. Az együttműködés így költségmegtakarításhoz vezet az átvevő tagállamban, míg a fogadó tagállamban növekedhetnek a támogatási költségek (ahhoz képest, ha nem kerülne sor együttműködésre). Az együttműködés azonban nettó költségmegtakarítást eredményez, mivel együttműködés esetén a teljes támogatási költség alacsonyabb, mint együttműködés hiányában. A példában a fogadó tagállamban magasabb támogatási költségek merülnek fel, mint együttműködés hiányában, amelynek eredményeként a fogadó tagállam átruházás formájában pénzügyi kompenzációban részesülne. Az átruházási ár mértékét tárgyalásos úton határozzák meg, de azt úgy kell meghatározni, hogy mindkét ország számára kellő ösztönzést nyújtson ahhoz, hogy az együttműködést előnyösnek ítélje meg, vagyis a fogadó tagállam szemszögéből legalább olyan magasnak kell lennie (ideális esetben magasabbnak), mint a felmerülő támogatási többletköltségek, míg az átvevő tagállam szemszögéből alacsonyabbnak kell lennie, mint a teljes költségmegtakarítás. Természetesen az országoknak nem pénzügyi indítékai is lehetnek az együttműködésre, ami befolyásolhatja az alacsonyabb/magasabb átruházási ár elfogadására való hajlandóságukat.

A várható megújulóenergia-termelés teljes mennyiségéből és mindkét ország költségeiből kiindulva kiszámítanak egy olyan átruházási árat (EUR/kWh), amely a rendszer-integrációs költségek egyenlő megosztását is figyelembe veszi.

3. példa: Közös projekt a fotovoltaikus naperőművek létesítésére és a villamos energia fizikai átvitelére

Vegyünk két olyan tagállamot („A” tagállam és „B” tagállam), amelyek megállapodnak egy nagyszabású közös projektről, amelyet a megfelelő együttműködési mechanizmus alkalmazásával kívánnak megvalósítani. A közös projekt tárgyát egy nagy méretű, talajra telepített naperőmű képezi, amely A tagállamban található (a továbbiakban: fogadó ország) és amelynek támogatási költségeit a „B” tagállam (a továbbiakban: átvevő ország) finanszírozza. A fogadó országban rengeteg helyszín áll rendelkezésre fotovoltaikus naperőművek létesítésére és magas napenergia-termelési potenciállal rendelkezik. Jó úton halad afelé, hogy túlteljesítse saját nemzeti megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos céljait, és érdekelt a többi tagállammal való együttműködésben, hogy kihasználja túlpotenciálját, valamint fellendítse helyi munkaerőpiacát. A „B” tagállam – éppen ellenkezőleg – előreláthatólag nem fogja tudni teljesíteni a céljait, és érdekelt abban, hogy az együttműködési mechanizmusok igénybevételével alacsonyabb költséggel érje el a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos célját. Politikai szinten már megteremtette a feltételeket az együttműködési mechanizmusok igénybevételéhez azáltal, hogy lehetővé tette belföldi, technológiai szempontból semleges megújulóenergia-támogatási rendszerének megnyitását a külföldi projektek előtt. Az „A” tagállam nem érdekelt abban, hogy az együttműködési projekthez kapcsolódó megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikákat megtartsa magának, ami azt jelenti, hogy a támogatási költségeket teljes egészében a „B” tagállam viseli, amely az erőművet integrálja saját belföldi rendszerébe.

Az „A” tagállam megköveteli a villamos energia fizikai átadását annak biztosítása érdekében, hogy a projekt ne befolyásolja a belföldi piac egyensúlyának megteremtését. Ez szükségessé teszi, hogy elegendő határkeresztező átviteli és rendszerösszekötő kapacitás álljon rendelkezésre az együttműködő tagállamok között. Az együttműködési projektek költség-haszon elemzése szempontjából ennek jelentősége van, mivel a megtermelt villamos energia fizikai kivitelének szükségessége valószínűleg jelentős költségekkel fog járni.

A fogadó és az átvevő ország együttműködési megállapodást ír alá a közös projektről, és költség-haszon elemzést végez. Költség-haszon elemzésükben úgy döntenek, hogy az energiatermelés költségeire, a rendszer-integrációs költségekre, az üvegházhatásúgáz-kibocsátásra, a légszennyezésre és egyéb helyi szennyezésekre, az ellátásbiztonságra, valamint az innovációs hatásokra összpontosítanak. Ami a költségek és a hasznok megosztását illeti, úgy döntenek, hogy csak a legfontosabbakra összpontosítanak, vagyis a támogatási költségekre (kizárólag a „B” tagállam viseli), a fizikai energiaátvitel költségeire (a „B” tagállam viseli), a foglalkoztatásra gyakorolt hatásokra (az „A” tagállam esetében), valamint a rendszer-integrációs költségekre (az „A” tagállam esetében is). Ami az „A” tagállamot illeti, a legfontosabb haszon, amit az együttműködéstől remél, a helyi munkaerőpiac élénkítése, ami pedig a „B” tagállamot illeti, fő érdeke a nemzeti megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos cél eléréséhez szükséges támogatások csökkentése. Mivel mindkét tagállam egyetért abban, hogy lehetséges egy mindenkire előnyös helyzet, amelyben a jelentős költségek és hasznok kiegyenlítik egymást, megállapodnak abban, hogy csupán a támogatási költségeket veszik figyelembe.

Az országoknak meg kell állapodniuk egy piaci referenciaárban is. Mivel a megállapodás szerint „B” tagállam a létesítményt integrálja a belföldi támogatási rendszerébe, a „B” tagállam piaci referenciaára használható. A villamosenergia-átviteli költségek kezelésének legegyszerűbb módja az, ha a fejlesztők ezt a költséget beépítik ajánlataikba, ami azt jelenti, hogy a támogatási költségek ennek megfelelően növekednek.

A „B” tagállam által „A” tagállamnak fizetendő valószínű átruházási ár meghatározásához először is ki kell számítani, hogy „B” tagállam mekkora megtakarítást tud elérni az együttműködési projektnek köszönhetően, azaz a támogatási költség-megtakarítását. Ehhez ki kell számítani a fotovoltaikus napenergia közvetlen támogatási költségeit⁽²⁴⁾ „A” és „B” tagállamban. A kettő közötti különbség képezi az átruházási árra vonatkozó tárgyalások alapját.

5. A KÖLTSÉG-HASZON ELEMZÉSRE, VALAMINT A KÖLTSÉGEK ÉS HASZNOK MEGOSZTÁSRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK ÖSSZEFOGLALÁSA

Összefoglalva, a tagállamok és a harmadik országok számos lehetőséggel és nagy fokú szabadsággal rendelkeznek a költségek és hasznok elemzése és megosztása terén, amikor a megújuló energiával kapcsolatos együttműködési projektekben vesznek részt a kölcsönös előnyök érdekében.

Összességében az együttműködő országoknak két központi kérdésre kell választ adniuk. Először is, milyen pénzügyi mechanizmus révén és milyen áron járul hozzá az átvevő ország a projekt támogatási költségeihez? Másodsor, kompenzálja-e az átvevő ország a fogadó országot a belföldön felmerült költségekért, és ha igen, milyen mechanizmus segítségével? Általános szabályként a támogatási költségeket fedező tagállamnak kell megkapnia a megfelelő megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikákat.

⁽²⁴⁾ A számításhoz alternatív módszer is használható abban az esetben, ha a közvetlen összehasonlítás nem lehetséges vagy nem reális.

A következő szakaszok a költség-haszon elemzésre építve összefoglalják a költségek és a hasznok megosztásának főbb lépéseit és ezzel kapcsolatos ajánlásokat adnak. Ez a felsorolás és a kritériumok nem érintik az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközről szóló rendelet értelmében a költség-haszon elemzésre vonatkozó kritériumokat, amelyek a határokon átnyúló megújulóenergia-projekt státusz elnyerésére irányuló kérelmek esetében alkalmazandók.

A kezdeti költség-haszon elemzés általános megközelítése és a szükséges lépések

Az alábbi lépéseket javasoljuk a projektgazdáknak követni, amikor költség-haszon elemzést végeznek (a felsorolás nem kimerítő jellegű):

- az érintett érdekelt felek azonosítása,
- határon átnyúló együttműködési projekt felépítésének meghatározása,
 - együttműködő felek és szervezetek,
 - más releváns hatóságok és érdekelt felek, akiket a költségek vagy hasznok érinthetnek, mint például fejlesztők, átvitelrendszer- és elosztórendszer-üzemeltetők stb.,
 - a projekt helyének meghatározása,
 - alkalmazott technológia és kialakítás,
 - egyéb lényeges technikai tulajdonságok, jellemzők,
 - kapacitás/projekt terjedelme,
 - időtáv,
 - a projekt eredményeinek típusa és a tervezett szolgáltatások, valamint
 - további releváns összetevők,
- megfelelő kontrafaktuális projekt meghatározása, beleértve annak felépítését is (a fenti szempontok alapján),
- az összes vizsgálandó költség és haszon felsorolása,
- megállapodás a költség-haszon elemzéshez használatos mutatókra vonatkozó számítási megközelítésről és módszertanról,
- a legfrissebb adatok összegyűjtése ellenőrzött nemzeti, európai és nemzetközi forrásokból,
- a számszerűsíthető mutatók számszerűsítése és pénzben kifejezése, ha ez nem túl költséges, és a pénzben ki nem fejezett mutatók hatásának szóbeli ismertetése,
- a határokon átnyúló együttműködési projekt nettó jelenértéke változásának kiszámítása és a kontrafaktuális projekt meghatározása,
- az elemzés és a hozzá tartozó magyarázatok összeállítása,
- az eredmények ellenőrzése az illetékes hatóságok és más (független) szakértők bevonásával,
- szükség szerint az elemzés finomítása az adatok és/vagy a módszertan módosításával.

A lépéseket nem feltétlenül kell ebben a sorrendben elvégezni, és bizonyos esetekben azok ismétlődhetnek is. A tagállamok mérlegelhetik egyedüli kapcsolattartó pontok létrehozását, hogy a projektgazdákat támogassák a lépések során, különösen a határokon átnyúló együttműködési projektek felépítésének meghatározásakor.

A lehető legnagyobb mértékben a költség-haszon elemzésre építés

Egy alapos társadalmi költség-haszon elemzés előfeltétele a költségek és hasznok tagállamok és más felek közötti felosztásának. Előfordulhat azonban, hogy ez nem elégséges alap a megosztással kapcsolatos tárgyalásokhoz. Az elvégzett költség-haszon elemzést ezért felül kell vizsgálni és ki kell terjeszteni.

Az együttműködő feleknek gondoskodniuk kell arról, hogy a lehető legnagyobb mértékben építsenek a költség-haszon elemzésre, hogy fenntartsák a koherenciát az azonosított főbb hatásokkal. A projekt meghatározása, a felhasznált adatok, az alapjául szolgáló forгатókönyv és a peremfeltételek nem változtathatók, és a költség-haszon elemzésben kiszámított nettó értékeket kell használni a további megbeszélések kiindulópontjaként. Meg kell határozni azokat a peremfeltételeket, amelyek a projekt működését és a tágabb energiarendszerbe való beépülését befolyásolják, mivel ezek hatással vannak a költség- és haszonmutatókra.

A költségek és a hasznok megosztására vonatkozó megállapodás végső soron az együttműködő felek közötti tárgyalási folyamat eredménye lesz. Elég rugalmasnak kell lenniük ahhoz, hogy megállapodjanak abban, hogy mely költségeket és hasznokat veszik bele az elemzésbe. A költség-haszon elemzésnek meg kell teremtenie az egyensúlyt a bonyolultság és az üzleti költségek kezelhető szintre szorítása és aközött, hogy az összes releváns tényező figyelembevételére törekszik.

A költségek és hasznok megosztásának alapelvei

A költség-haszon megosztásnak a következőkön kell alapulnia: méltányosság, vagyis az együttműködésnek köszönhetően egyik fél sem részesülhet aránytalan haszonban, illetve nem viselhet aránytalan mértékű költségeket, ami úgy érhető el, hogy valamennyi felet a hozzájárulásával arányosan kompenzálják, megvalósíthatóság, azaz csökkenteni kell a bonyolultságot és ezáltal kezelhető szintre kell visszazorítani az üzleti költségeket a feleknek, valamint költség- és haszonkategóriáknak a legfontosabbakra korlátozása révén, továbbá a tényleges költségek és hasznok tükrözése (és az ezektől eltérő esetleges intézkedésekről csak egy későbbi szakaszban állapodjanak meg).

Egyszerűsítés

Az együttműködési mechanizmusokkal kapcsolatos múltbeli tapasztalatok azt mutatják, hogy az összetettségen akár el is bukhat a tervezett együttműködés, és a több érdekelt féllel folytatott rendkívül összetett tárgyalások nagyobb valószínűséggel vallanak kudarcot. Ez azonban mérsékelhető, ha az együttműködő országok először megállapodnak az együttműködés alapelveiről és feltételeiről, és csak azután kezdenek el tárgyalni a részletekről. Ezenkívül a költségek és hasznok megosztásáról szóló magas szintű politikai megállapodások segíthetnek a közös támogatási rendszerrel kapcsolatos tárgyalások során, mint Svédország és Norvégia esetében.

A bizonytalanság kezelése és figyelembevétele a döntéshozatal során

Mivel a költségekre, hasznokra és kockázatokra vonatkozó információkat nem lehet biztosan tudni, a bizonytalanság a folyamat természetes velejárója, és ennek megfelelően figyelembe kell venni. Érzékenységi elemzéssel és megbízhatósági vizsgálatokkal mérsékelhető.

Társadalmi elfogadottság

Ami a társadalmi elfogadottságot illeti, minden együttműködési projektnek ajánlatos ideje korán és proaktívan foglalkoznia a nyilvánosság bevonásával a későbbi nehézségek elkerülése érdekében. Az együttműködéshez köthető minden közvetlen és közvetett költséget és hasznot, valamint ezek együttműködő partnerek közötti felosztásának általános megközelítését egyértelműen le kell írni és közölni kell a nyilvánossággal.

6. KORMÁNYKÖZI MEGÁLLAPODÁS – MINTA

I. rész – Célkitűzések és fogalom meghatározások

A célkitűzésről szóló cikk

- A tagállamoknak szem előtt kell tartaniuk a kormányközi megállapodás célkitűzését. Példa: az északi tengerek melletti országok energetikai együttműködése (NSEC) keretében a további megújulóenergia-termelési kapacitás kiépítésének az Északi-tengeren történő lehetővé tétele. A célkitűzést az együttműködő tagállamok határozzák meg.

A fogalom meghatározásokat tartalmazó cikk

- A tagállamoknak meg kell határozniuk a kormányközi megállapodásban szereplő legfontosabb fogalmakat. Ez biztosítja a fogalmak érdekelt felek általi egységes értelmezését, és javítja a megállapodás jogi szilárdságát.

II. rész – Együttműködési mechanizmus

Az együttműködési mechanizmusról szóló cikk

- Ennek az elemnek le kell írnia, hogy az együttműködés hogyan illeszkedik a megújulóenergia-irányelv jelentette jogszabályi háttérbe, vagyis azt, hogy a statisztikai átruházást, a közös projektet (más uniós tagállammal vagy harmadik országgal) vagy a közös támogatási rendszert választják-e.

III. rész – Az együttműködés feltételei

Az együttműködés tárgyáról szóló cikk

- A tagállamok meghatározzák az együttműködés tárgyát: 1. csak megújuló energia kiépítése, 2. az együttműködés kiterjesztése az infrastruktúrára, 3. az együttműködés kiterjesztése az infrastruktúrára az innovációs szempontokra (például tároló, átalakító létesítmények stb.).

A választott támogatási rendszerről szóló cikk

- A tagállamoknak meg kell határozniuk az alkalmazott támogatási rendszert (fogadó/hozzájáruló tagállam vagy új támogatási rendszer). Meglévő rendszer alkalmazása esetén a tagállamoknak hivatkozniuk kell a vonatkozó jogalpra.

Az új támogatási rendszerről szóló cikk (csak közös támogatási rendszerek esetén alkalmazandó)

- A tagállamoknak meg kell határozniuk a támogatási rendszer technikai elemeit. Mérlegelendő elemek:
 - a) egy projektre/több projektre kiterjedő együttműködés;
 - b) maximális kapacitás/volumen (telepített MW vagy átvitel tárgyát képező MWh);
 - c) támogatható technológia (technológiák);
 - d) helyszín vagy a helyszín kiválasztásához és a fejlesztés előkészítéséhez használt folyamat;
 - e) hálózati csatlakozási rendszer;
 - f) a támogatás formája;
 - g) a versenypályázat/árverés kialakítása;
 - h) megállapodás az állami támogatásokkal kapcsolatos értesítési kötelezettségről.

A releváns piaci konstrukcióról szóló cikk

- A tagállamoknak meg kell határozniuk az együttműködési projekt esetében releváns piaci konstrukciót (például a kijelölt referenciapiacot), valamint az esetleges további vonatkozó rendelkezéseket.

A költség-haszon elemzésre és a határokon átnyúló költségfelosztásról szóló cikk

- A tagállamoknak meg kell állapodniuk a költség-haszon elemzésről és a határokon átnyúló költségfelosztásról.
- Egyszerű együttműködés esetén a megújuló energiákkal kapcsolatos statisztikák a megállapított átruházási áron kerülnek átvezetésre. Ebben az együttműködési esetben a lehető legegyszerűbb költség-haszon elemzésre kell szorítkozni, csökkentve az üzleti költségeket.
- Bonyolultabb együttműködés esetén (vagy amikor az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközből határokon átnyúló megújulóenergia-finanszírozásához és/vagy infrastruktúra-finanszírozáshoz kívánnak jutni) átfogóbb költség-haszon elemzésre lehet szükség. A kormányközi megállapodás e szakaszában hivatkozni kell a rendelkezésre álló költség-haszon elemzési számításokra és az ebből eredő, tagállamok közötti költségmegosztási (CBCA) megközelítésre.
- A nettó társadalmi haszon meghatározása.
- A legfontosabb költségek és hasznok felek közötti megosztása.
- Az ebből eredő, tagállamok közötti kompenzációs kifizetések (beleértve a támogatási költségeknek az egyes együttműködő partnerek által finanszírozott hányadát, és a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos statisztikák ebből fakadó felosztását a cél eléréseig való hozzájárulás érdekében).
- Kifizetési eljárás.
- Az Európai Bizottság értesítése a megújulóenergia-irányelv követelményeivel összhangban.

A felek kötelezettségeiről szóló cikk

- Ebben a cikkben az együttműködő tagállamoknak a választott együttműködési formával összhangban meg kell határozniuk a kötelezettségeket, valamint olyan eljárásokat és rendszert, amelyek lehetővé teszik a monitorozást, a nyomon követést, igazolások kiadását, valamint az ellenőrzéseket (beleértve az adattovábbítást is: tartalom, formátum, időzítés).

A felelős szervről szóló cikk (a közös projektek vagy közös támogatási rendszerek esetében alkalmazandó)

- Ennek az elemnek le kell írnia a felelős szervet (például egy hatóságot vagy egyetlen kapcsolattartó pontot) és annak feladatait. A feladatok közé tartozhat a projektek azonosítása, a versenyeztetési eljárás meghatározása, a nyertes ajánlattevő kiválasztása, a nyertes projektek megvalósításának felügyelete, a támogatással kapcsolatos kifizetések, valamint az együttműködő államok felé történő beszámolás.

Az Európai Bizottságnak küldött értesítésekről szóló cikk

- A megújulóenergia-irányelv értelmében az értékesítő/fogadó tagállamnak értesítenie kell az Európai Bizottságot a megállapodásról és az ebből eredő statisztikai átruházás pontos összegéről.

7. MELLÉKLET

Rendelkezésre álló együttműködési mechanizmusok és együttműködési alapelvek

A megújulóenergia-irányelv 8., 9., 11. vagy 13. cikkével összhangban a tagállamok három fő együttműködési mechanizmus közül választhatnak:

Statisztikai átruházások (8. cikk): statisztikai átruházások esetén legfeljebb két tagállam állapodik meg abban, hogy együttműködnek, és az egyik tagállamban megtermelt megújulóenergia-többség egy meghatározott mennyisége virtuálisan átvitelre kerül a másik tagállamba. Erre utólag, egy előre meghatározott átruházási áron kerül sor. Az egyik tagállam által „megvásárolt” energia beleszámít az irányelv szerinti nemzeti hozzájárulásába. Nem történik fizikai energiaátvitel vagy -szállítás. A statisztikai átruházások általában nem kapcsolódnak konkrét projektekhez, de a tagállamok dönthetnek úgy, hogy erre vonatkozó megállapodást kötnek, ha azt kölcsönösen előnyösnek ítélik. Továbbá a statisztikai átruházások – elvileg – technológiaszemlegesek. A statisztikai átruházásban részt vevő tagállamok kötelesek legkésőbb annak az évnél a végét követő 12 hónapon belül értesíteni a Bizottságot, amelyben az átruházás hatályos. A statisztikai átruházások ügyleti költségei relatíve alacsonyak, mivel ezek viszonylag könnyen elvégezhetőek és megtárgyalhatók, és lehetővé teszik a tagállamok számára, hogy korlátozott együttműködésre lépjenek anélkül, hogy bármilyen változtatást kellene végrehajtaniuk belföldi támogatási eszközeiken. Kevésbé bonyolult jellegük miatt a statisztikai átruházásokkal kapcsolatban kevesebb útmutatásra van szükség, ugyanakkor a társadalmi elfogadottság problémát jelenthet, mivel a fizetség ellenében nem kerül sor a megújuló energia tényleges átvételére. Magánszereplők nem vehetnek részt a statisztikai átruházásokban, azaz ezek állami szervezetek számára vannak fenntartva.

A tagállamok közös projektjei (9. cikk): a tagállamok közös projekteket is kezdeményezhetnek, hogy együttműködjenek egymással a megújuló energiaforrásokból történő villamosenergia-termeléssel, illetve fűtéssel és hűtéssel kapcsolatos projekteken. A közös projektek túlmutatnak a pusztán statisztikai átruházásokon, és az együttműködésre mindig egy konkrét új projekt kapcsán kerül sor. A közös projekteken sor kerülhet villamos energia fizikai átvételére is, de nem feltétlenül. Az egyedi együttműködési projekteken (például nagyszabású tengeri szélenergia-projektek), több projektből álló konstrukciók is lehetségesek, ha egy kis- vagy közepes méretű létesítményekhez kapcsolódó projekt többször ismétlődik. Mindazonáltal ezeket a több projektből álló konstrukciókat véges természetük miatt meg kell különböztetni a közös támogatási rendszerektől. A projektek tárgya lehet meglévő létesítmények felújítása vagy új létesítmények telepítése. Az e projektekből származó hasznokat és költségeket az együttműködő felek előre megállapított szabályok alapján osztják meg. A tagállamok megállapodhatnak abban, hogy a projektet valamelyik együttműködő fél meglévő támogatási rendszerén keresztül hajtják végre, vagy létrehozhatnak egy egyedi rendszert.

A közös projektek alkalmasak lehetnek az új technológiákba történő közös beruházásra és az azokkal kapcsolatos tapasztalatszerzésre is. Az együttműködés mértéke és az ügyleti költségek szintje magasabb a statisztikai átruházásokhoz képest, de általában alacsonyabb, mint a közös támogatási programok esetében, mivel az együttműködés előre meghatározott számú projektre korlátozódik. A statisztikai átruházásokkal ellentétben a közös projekteken magánszereplők is részt vehetnek.

A tagállamok és harmadik országok közös projektjei (11. cikk): a tagállamok harmadik országokkal közös projekteket is végrehajthatnak, amelyek különösen fontosak lehetnek az Energiaközösség országaival vagy az Egyesült Királysággal való együttműködést illetően. A harmadik országokkal folytatott közös projektek azonban a megújuló forrásokból származó villamos energiára korlátozódnak (a fűtésre és a hűtésre nem terjednek ki), és tényleges fizikai kapcsolatot kell létrehozni az adott harmadik országgal. Az EU villamosenergia-rendszerébe történő betáplálás érdekében a megfelelő rendszerösszekötő kapacitást időben le kell foglalni. A létesítménynek nyújtott beruházási támogatás kivételével a megtermelt és exportált villamosenergia-mennyiség nem részesülhet támogatásban a harmadik ország támogatási rendszerében.

Közös támogatási rendszerek (13. cikk): a közös támogatási rendszerek képezik a tagállamok rendelkezésére álló másik lehetséges együttműködési mechanizmust. Ez két vagy több tagállam nemzeti támogatási rendszerének részleges vagy teljes összehangolását és/vagy összevonását jelenti. Mivel a közös támogatási rendszerek jelentős ügyleti költségekkel járhatnak, jellemzően több projektet fednek le. Azonban felettébb sajátos felépítésű, nagy egyedi projektekhez is használhatók. A közös támogatási rendszerek a nemzeti megújulóenergia-piacnak csak egy szegmensére is vonatkozhatnak, például egy adott technológiára vagy földrajzi területre (például valamely határvidékre). Eltérő rendelkezés hiányában a megállapodás tárgyát képező közös támogatási rendszer nem váltja fel a párhuzamosan továbbra is létező nemzeti támogatási rendszereket. A közös támogatási rendszerek általában több erőfeszítést igényelnek és összetettebbek, mint a közös projektek, és jellemzően változtatásokat igényelnek a nemzeti jogszabályokban és/vagy szabályozásban.

A megújuló energia terén létrejövő együttműködés alapelvei

Általánosságban a tagállamok megújulóenergia-forrásokkal kapcsolatos együttműködéseit a következő alapelvek szabályozzák:

Választhatóság: két vagy több tagállam önkéntes alapon lép együttműködésre egymással vagy egy harmadik országgal. Ha tagállamok úgy döntenek, hogy összefognak a megújuló energia terén, szabadon határozhatják meg az együttműködés részleteit és feltételeit.

Társadalmi-gazdasági előnyök megteremtése: a határokon átnyúló együttműködési projekteknek holisztikus, társadalmi szempontból értéket kell teremteniük. Általánosságban elmondható, hogy a projekt által megteremtett társadalmi-gazdasági előnyöknek meg kell haladniuk annak költségeit, ha összehasonlítjuk a projektet a megújuló energiaforrások együttműködés nélküli kiépítésével.

Kölcsönösen előnyös együttműködés kialakítása: a nettó társadalmi előnyök megteremtése mellett a határokon átnyúló együttműködési projektek csak akkor valósulnak meg, ha a projektek kölcsönös előnyöket biztosítanak valamennyi részt vevő ország és az országokon belüli kulcsfontosságú érdekelt felek számára. Általában nem valószínű, hogy minden érdekelt fél jobban jár a projekt megvalósulása esetén, mint anélkül, ezért az országoknak meg kell állapodniuk, hogy mely érdekelt feleket kell kompenzálni, és melyeket nem.

Megállapodás az együttműködési feltételekről: az együttműködni szándékozó tagállamoknak együttműködési megállapodást kell kötniük, amelyben meghatározzák a feltételeket.

Helyspecifikus feltételek alkalmazása: jóllehet az együttműködő országoknak törekedniük kell a hatályos szabályok és előírások szükséges mértékű összehangolására, ennek lehetnek természetes korlátai. Ezek a korlátok különösen a helyspecifikus feltételek, például az engedélyezés és az adók esetében állhatnak fent. Ezért alapértelmezés szerint annak az országnak a szabályai érvényesek, ahol a projekt fizikailag található, az együttműködő országok eltérő megállapodása és rendelkezése hiányában.

Kézzelfogható hatás biztosítása: a tagállamok az együttműködést úgy is kialakíthatják, hogy az kézzelfogható hatást gyakoroljon villamosenergia-rendszereikre és -piaaikra. Az együttműködő tagállamok például megkövetelhetik a villamos energia fizikai behozatalát (ami kötelező a harmadik országgal folytatott közös projektek esetében).

A költségek és hasznok megosztása: az irányelv szerint a megtermelt megújuló energiát a létesítményt finanszírozó ország célértékébe kell beszámítani. A technológiától függően a támogatási költségeken kívül egyéb költségeket és hasznokat is figyelembe kell venni. A hálózati csatlakozási és rendszer-integrációs költségek különösen fontosak a tengeri szélenergia-projektek esetében, míg a támogatási költségek jelentősége jellemzően egyre csökken, ahogyan a technológiák fejlődnek és a piaci integráció elmélyül. Különböző költségvetési lehetőségek léteznek. A partnerországok az együttműködési megállapodásban szabadon rögzíthetik a részleteket.

A Bizottság közleménye – Iránymutatás a tagállamok számára a 2021–2030-as időszakra vonatkozó nemzeti energia- és klímatervek aktualizálásához

(2022/C 495/02)

A 2021 második fele óta magas, rekordot jelentő energiaárak – amelyeket tovább súlyosbít az Ukrajna elleni indokolatlan és jogellenes orosz katonai agresszió – erőteljes lendületet adnak az európai zöld megállapodás végrehajtásának felgyorsításához és az energiaunió rezilienciájának megerősítéséhez a tiszta energiára való átállás felgyorsításával és az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség megszüntetésével. Ugyanakkor a közelmúltbeli szélsőséges időjárási viszonyok további nyomást gyakoroltak az energiaellátásra, a terméshozamokra és a belvízi hajózásra, továbbá hatással voltak a polgárok jólétére, és határozottan figyelmeztettek az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás szükségességére.

Ezek a közelmúltbeli fejlemények rávilágítanak az integrált energia- és éghajlat-politikai tervezés fontosságára. Napjainkban minden eddiginél fontosabb, hogy az erős energiaunió és az összehangolt éghajlat-politika az Európai Unióban a szolidaritás, a jólét és a fenntarthatóság előfeltétele. Az energiabiztonság gyors javítása és a klímasemlegességre való átállás méltányos módon történő felgyorsítása érdekében a tagállamoknak és az Európai Uniónak az európai szinten létrehozott irányítási rendszer erejére kell építeniük.

Az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról szóló rendelet (irányítási rendelet) ⁽¹⁾ rugalmas, ugyanakkor stabil irányítási rendszert hoz létre az uniós tagállamok és az Európai Bizottság közötti átlátható és egymást kölcsönösen erősítő együttműködés érdekében. Ez elősegíti az energia- és éghajlat-politikák közötti következetes megközelítést és a tagállamok közötti összehangolt fellépést.

A nemzeti energia- és klímatervek (a továbbiakban: nemzeti tervek vagy NEKT-k) az irányítási rendelet szerinti központi stratégiai tervezési eszközök. A nemzeti energia- és klímatervek – különösen bizonytalan időkben – biztosítják a beruházások rövid, közép- és hosszú távú kiszámíthatóságát, döntő fontosságúak a klímasemlegességre irányuló kollektív célkitűzés eléréséhez, valamint a méltányos és igazságos átálláshoz szükséges jelentős beruházások mozgósításához, miközben megőrzik az energiabiztonságot és a megfizethetőséget. Segítik a tagállamokat abban, hogy közösen teljesítsék az európai zöld megállapodás, az európai klímarendelet ⁽²⁾ és az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag ⁽³⁾ szerinti energia- és éghajlat-politikai célkitűzéseket, beleértve az energiahatékonyságra és a megújuló energiára vonatkozó ambíciózusabb törekvéseket, valamint az EU Párizsi Megállapodás szerinti nemzetközi kötelezettségvállalásait.

A nemzeti energia- és klímatervek a REPowerEU terv ⁽⁴⁾ megvalósításában is kulcsszerepet játszanak, tekintettel a reziliensebb energiaunió előtt álló megnövekedett kihívásokra. Az energiaár-emelkedés 2021 közepén bekövetkezett kezdete óta az EU átfogó és testreszabott veszélyhelyzet-reagálást fogadott el a legújabb geopolitikai fejlemények által kiváltott energiaválság kezelése céljából. Ez 2030-ig és azt követően is át fogja formálni az energiauniót. A nemzeti terveknek figyelembe kell venniük az energiabiztonság és a megfizethetőség kritikus kihívásait. Ez magában foglalja azt is, hogy gyorsan diverzifikálni kell az energiaellátást, következetes ütemtervet kell kidolgozni a gáztárolásra vonatkozóan ⁽⁵⁾, tükrözni kell a sürgősségi keresletcsökkentést ⁽⁶⁾ és a magas energiaárak kezelését és a szolidaritás fokozását célzó veszélyhelyzeti beavatkozást ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1999 rendelete (2018. december 11.) az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról (irányítási rendelet) (HL L 328., 2018.12.21., 1. o.).

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1119 rendelete (2021. június 30.) a klímasemlegesség elérését célzó keret létrehozásáról (európai klímarendelet) (HL L 243., 2021.7.9., 1. o.).

⁽³⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – „Irány az 55 %!": az EU 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai célkitűzésének megvalósítása a klímasemlegesség elérése érdekében. COM(2021) 550 final; A hidrogénről és a dekarbonizált gázokról szóló csomag, COM(2021) 803 és COM(2021) 804.

⁽⁴⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, REPowerEU terv, 2022. május 18., COM(2022) 230 final.

⁽⁵⁾ Az (EU) 2017/1938 és a 715/2009/EK rendeletnek a földgáztárolás tekintetében történő módosításáról szóló, 2022. június 29-i (EU) 2022/1032 európai parlamenti és tanácsi rendelet elfogadását követően (HL L 173., 2022.6.30., 17. o.).

⁽⁶⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Gázmegtakarítás a téli ellátásbiztonságért, COM(2022) 360 final és a Tanács (EU) 2022/1854 rendelete (2022. október 6.) a magas energiaárak kezelését célzó vészhelyzeti beavatkozásról (HL L 261 I., 2022.10.7., 1. o.).

⁽⁷⁾ Javaslat – A Tanács rendelete a szolidaritásnak a gázbeszerzések jobb összehangolása, a határokon átnyúló gázkereskedelem és megbízható ár-referenciaértékek révén történő fokozásáról, COM(2022) 549 final.

A tagállamoknak 2023 júniusáig (tervjavaslatok) és 2024 júniusáig (végleges tervek) aktualizálniuk kell a 2021–2030-as időszakra vonatkozó nemzeti terveiket ⁽⁸⁾. Tekintettel az eredeti nemzeti energia- és klímaterveknek a 2019–2020-as időszakban történő előkészítése óta jelentősen megváltozott energetikai és éghajlat-politikákra és geopolitikai körülményekre, az aktualizálásoknak az ambiciózusabb éghajlat-politikai fellépésre, a tiszta energiára való gyorsabb átállásra és a fokozott energiabiztonságra kell összpontosítaniuk. Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek lehetővé kell tenniük az EU számára, hogy egy reziliensebb és fenntarthatóbb energiaunió felé mozduljon el, többek között azáltal, hogy gyorsan csökkenti az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függőséget, miközben senkit sem hagy a sorsára.

Ez a dokumentum iránymutatást nyújt a tagállamoknak a javasolt és a végleges aktualizált nemzeti energia- és klímatervek elkészítésének folyamatával és alkalmazási körével kapcsolatban, elsősorban a bevált gyakorlatok azonosítása, valamint a közelmúltbeli szakpolitikai és geopolitikai fejlemények következményeinek felvázolása révén, az irányítási rendelettel és különösen annak I. mellékletével létrehozott jogi kereten belül ⁽⁹⁾.

Ezen iránymutatás kidolgozása során a Bizottság technikai szinten teljes mértékben együttműködött a tagállamokkal, és egy 2022. szeptember 8-án külön az érdekelt felek számára szervezett munkaértekezleten ⁽¹⁰⁾, valamint külső eseményeken és kétoldalú kapcsolatokon keresztül konzultált az érdekelt felekkel. Ezt az iránymutatást a folyamatos információcseré és együttműködés egyik elemének kell tekinteni a folyamat során.

1. keretes írás: A nemzeti energia- és klímatervek aktualizálására vonatkozó elvek és az ezzel kapcsolatban bevált gyakorlatok

- Ambiciózusabb célok kitűzése a klímasemlegességre való zöld átállás felgyorsítása és az energiarendszer rezilienciájának megerősítése érdekében, a klímarendelettel, az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomaggal és a REPowerEU tervvel összhangban. Különös figyelmet kell fordítani a megújuló energiára, az energiahatékonyságra, az energiabiztonságra és az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésére.
- A nemzeti energia- és klímaterveken belüli tervezés megerősítése a következő célokkal: méltányos és igazságos átmenet, a társadalmi és foglalkoztatási hatások enyhítése, a munkaerő- és szakemberhiány kezelése, az energiaszegénység csökkentése, valamint megfizethető hozzáférés az alapvető szolgáltatásokhoz mindenki számára.
- Olyan nemzeti célkitűzések és célértékek – ideértve a finanszírozást is – meghatározása, amelyek a hosszú távú nemzeti stratégiákkal összhangban konkrét utakat mutatnak be 2030-ig és 2050-ig.
- Az alkalmazkodási célok integrálása és adott esetben tükrözése az aktualizált nemzeti energia- és klímatervek öt dimenziójában.
- A metánkibocsátás csökkentésére irányuló célkitűzések és célértékek meghatározása, továbbá a megnövelt célértékek, valamint a mérséklési és alkalmazkodási intézkedések beépítése a földhasználati, az erdészeti és a mezőgazdasági ágazatba a szén-dioxid-kibocsátás és a szén-dioxidtól eltérő kibocsátások, valamint a szén-dioxid-eltávolítás tekintetében.
- Az energetikai és digitális menetrend közötti szinergiák kiaknázása az energiarendszer digitalizálásának ösztönzésére.
- A kutatási, innovációs és versenyképességi dimenzió javítása, konkrét célértékekkel és célkitűzésekkel, egyszersmind a termelési kapacitás diverzifikációjának és a készségfejlesztésnek az integrálása a tiszta energiára való átállás felgyorsítása érdekében.
- A folyamat korai szakaszában széles körű és inkluzív konzultáció a civil társadalommal, a helyi hatóságokkal, a szociális partnerekkel és az ágazati érdekelt felekkel.
- A regionális együttműködés megerősítése a nemzeti tervek szerves részeként: különös tekintettel az energiabiztonsági dimenzióra, a következetes szakpolitikák és az elmélyített szolidaritás jegyében.
- Az energiaunió öt dimenziójának ⁽¹¹⁾ célkitűzései, célértékei és hozzájárulásai, valamint szakpolitikai és intézkedései közötti szinergiák feltárása.
- Tanulságok levonása az eredeti nemzeti energia- és klímatervekből, a Bizottság általi értékelésükből és végrehajtásuk állapotából a hiányosságok azonosítása és a megnövekedett ambíciószint és a célok megvalósítása terén fejlesztésre szoruló területek feltárása céljából.

⁽⁸⁾ Lásd az irányítási rendelet 14. cikkét, valamint 2. fejezetének és I. mellékletének követelményeit.

⁽⁹⁾ Az uniós jog hitel érdemlő értelmezése az Európai Unió Bíróságának kizárólagos hatáskörébe tartozik.

⁽¹⁰⁾ Az érdekelt felek számára szervezett munkaértekezlet a nemzeti energia- és klímatervek aktualizálásairól | Európai Bizottság (europa.eu).

⁽¹¹⁾ Az energiauniónak az irányítási rendelet 1. cikkének (2) bekezdésében említett öt dimenziója – energiabiztonság, belső energiapiac, energiahatékonyság, decarbonizáció és kutatás, innováció és versenyképesség – szorosan kapcsolódik egymáshoz és kölcsönösen erősíti egymást.

- Az **egyéb tervezési eszközökkel való összhang biztosítása**, valamint a vonatkozó szakpolitikák, intézkedések és beruházások tükröztetése az aktualizált nemzeti energia- és klímatervekben ⁽¹²⁾.
- **Átfogó, naprakész és részletes elemzési alap** kialakítása, amely kiterjed a gazdasági, foglalkoztatási, társadalmi, kutatási, innovációs, versenyképességi és környezeti hatásokra, valamint a körforgásos gazdaság hozzájárulására.
- **Részletes finanszírozási terv benyújtása**, amely az állami költségvetés-támogatás költséghatékony felhasználása és a magánberuházások – többek között pénzügyi eszközökön és innovatív finanszírozási rendszereken keresztül történő – mozgósítása révén **mind az öt dimenzió beruházási igényeit figyelembe veszi**.
- Az **európai szemeszter** keretében kiadott **országspecifikus ajánlások** figyelembevételével és az azokkal való összhang megteremtése.

1. Az új jogi, társadalmi-gazdasági, szakpolitikai és geopolitikai környezet tükrözése

Ez a szakasz azt tárgyalja, hogy az energia- és éghajlat-politikák jogalkotási, társadalmi-gazdasági és geopolitikai keretének 2019 óta bekövetkezett jelentős változásai hogyan befolyásolják a nemzeti energia- és klímatervek aktualizálását a törekvések és a hatály tekintetében. Ezt az 1. táblázatban található hivatkozások listája egészíti ki, amely összefoglalja a jogszabályokban, a stratégiákban és a javaslatokban előterjesztett fő célkitűzéseket, célértékeket és hozzájárulásokat, valamint az ezek eléréséhez szükséges szakpolitikákat és intézkedéseket. A tagállamok felkérést kapnak arra, hogy ezeket a hivatkozásokat a nemzeti tervük aktualizálásának tervezetében tüntessék fel. A végleges aktualizált terveknek tükrözniük kell a folyamatosan változó jogalkotási, társadalmi-gazdasági és geopolitikai környezetben bekövetkező jelentős új fejleményeket, és megfelelően figyelembe kell venniük a tervek aktualizálásának tervezeteire vonatkozóan kiadott bizottsági ajánlásokat ⁽¹³⁾.

1.1. A klímasemlegességre irányuló 2030-as törekvések fokozása

Az európai zöld megállapodás nagy lendületet adott az energetikai és éghajlat-politikai törekvések fokozásához, és eközben senkit sem hagyott a sorsára. Az európai klímarendellel az uniós szintű klímasemlegesség 2050-ig történő elérésére és a nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátás 2030-ig az 1990-es szinthez képest legalább 55 %-kal történő csökkentésére irányuló célok jogi kötelezettséggé váltak. Ezek a célértékek lényegesen szigorúbbak azokhoz képest, amelyekre a tagállamok az eredeti nemzeti energia- és klímaterveiket alapozták ⁽¹⁴⁾.

Az európai klímarendelet törekvéseinek megvalósítása érdekében az „**Irány az 55 %!**” intézkedéscsomag korszerűsíti a 2030-ig tartó időszakokra vonatkozó energia- és éghajlat-politikai keretet. Ez szükségszerűen arra fogja ösztönözni a tagállamokat, hogy aktualizálják az eredeti nemzeti energia- és klímaterveikben meghatározott célkitűzéseket és célértékeket, valamint az azok elérésére irányuló szakpolitikákat és intézkedéseket, különösen a dekarbonizáció (beleértve a megújuló energiát is), az energiahatékonyság és a belső energiapiac dimenziói tekintetében.

Ezzel párhuzamosan és a fokozott törekvések megvalósítása érdekében kulcsfontosságú európai energia- és éghajlat-politikai stratégiákat is elfogadtak, különösen az energiarendszer integrációjára ⁽¹⁵⁾, a hidrogénre ⁽¹⁶⁾, a tengeri energiára ⁽¹⁷⁾, a megújuló napenergiára ⁽¹⁸⁾, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra ⁽¹⁹⁾, a fenntartható szénkörforgásra ⁽²⁰⁾, valamint az energiarendszer digitalizációjára ⁽²¹⁾ vonatkozó uniós cselekvési terv tekintetében. A Bizottság más releváns stratégiákat is előterjesztett, nevezetesen a szennyezőanyag-mentességre ⁽²²⁾, a biológiai sokféleségre ⁽²³⁾, az erdőkre ⁽²⁴⁾, valamint a fenntartható és intelligens mobilitásra ⁽²⁵⁾ vonatkozóan, hogy segítse az éghajlat- és energiapolitikai célkitűzések elérését.

⁽¹²⁾ . Lásd a 3.4. szakaszt.

⁽¹³⁾ Az irányítási rendelet 9. cikkének (2) bekezdése értelmében a Bizottság legkésőbb 6 hónappal a végleges tervek benyújtásának határideje előtt értékeli a nemzeti energia- és klímatervek aktualizálásának tervezeteit.

⁽¹⁴⁾ Az irányítási rendelet 2. cikkének (11) bekezdése.

⁽¹⁵⁾ A klímasemleges gazdaság létrehozása: uniós stratégia az energiarendszerek integrációjának megteremtéséért, COM(2020) 2999 final.

⁽¹⁶⁾ Hidrogénstratégia a klímasemleges Európáért, COM(2020) 301.

⁽¹⁷⁾ A tengeri energiában rejlő lehetőségek kiaknázására vonatkozó uniós stratégia a klímasemleges jövő érdekében, COM(2020) 741.

⁽¹⁸⁾ Uniós napenergia-stratégia, COM(2022) 221.

⁽¹⁹⁾ Az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens Unió létrehozása – az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó új uniós stratégia, COM(2021) 82 final.

⁽²⁰⁾ Fenntartható szénkörforgások, COM(2021) 800.

⁽²¹⁾ Az energiarendszer digitalizálása – uniós cselekvési terv, COM(2022) 552.

⁽²²⁾ Bolygónk egészségessé tétele mindenki számára – uniós cselekvési terv: „Út a szennyezőanyag-mentes levegő, víz és talaj felé”, COM(2021) 400.

⁽²³⁾ A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia. Hozzuk vissza a természetet az életünkbe! COM(2020) 380.

⁽²⁴⁾ A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó új uniós erdőstratégia, COM(2021) 572.

⁽²⁵⁾ Fenntartható és intelligens mobilitási stratégia, COM(2020) 789 final.

Az idei év elején a REPowerEU terv az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagra építve konkrét intézkedéseket terjesztett elő az EU orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való energiafüggőségének csökkentésére, valamint az európai zöld megállapodás végrehajtásának új intézkedésekkel történő felgyorsítására. Célja a megfizethetőbb, biztonságosabb és fenntarthatóbb energia, valamint egy reziliensebb energiarendszer és egy valódi energiaunió létrehozása. E terv keretében a Bizottság felszólította a társjogalkotókat, hogy növeljék az energiahatékonysági és a megújulóenergia-irányelvben foglalt célértékeket. A REPowerEU terv végrehajtása felgyorsítja a földgáz és a megújuló energiaforrások alternatíváinak bevezetését, nevezetesen a fenntartható biometánt, a megújuló hidrogént, a fotovoltai napenergiát és a tengeri szélenergiát, és közép- és hosszú távú strukturális energiahatékonysági intézkedéseket fog elindítani.

A nemzeti tervek aktualizálására irányuló tervezeteknek tükröznie kell ezt a fokozott törekvést. A tagállamoknak teljes mértékben be kell építeniük az „Irány az 55 %!” és a REPowerEU-javaslatokban foglalt új és felülvizsgált energia- és éghajlat-politikai célértékeket ⁽²⁶⁾, még akkor is, ha az elfogadáshoz szükséges jogalkotási folyamat még nem zárult le. A tagállamoknak már most mérlegelniük kell a közös kötelezettségvállalási rendelet (ESR) és a földhasználatról, a földhasználat megváltoztatásáról és az erdőgazdálkodásról szóló rendelet (LULUCF) keretében javasolt megnövelt nemzeti célértékeket, amennyiben a két jogi aktus értelmében a társjogalkotók jóváhagyták a Bizottság által javasolt ambíciószintet. A tagállamoknak az átdolgozott energiahatékonysági irányelv és a felülvizsgált megújulóenergia-irányelv szerinti új célértékeket is figyelembe kell venniük.

Az eredeti nemzeti energia- és klímatervek elkészítése óta a tagállamok az irányítási rendelet alapján saját hosszú távú nemzeti stratégiáikat is kidolgozták. Az irányítási rendelettel összhangban **az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek összhangban kell lenniük ezekkel a hosszú távú stratégiákkal, valamint az európai klímarendelethez meghatározott klímasemlegességi célkitűzéssel.**

Az aktualizált terveknek a Párizsi Megállapodással kapcsolatos nemzetközi fejleményeket is tükrözniük kell, különös tekintettel a glasgow-i éghajlati paktumban meghatározott folyamatra, amely az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló törekvéseket hivatott fokozni ⁽²⁷⁾. Ez számos, az energia- és éghajlat-politikai tervezésre vonatkozó határozatot tartalmaz, beleértve a szénenergia fokozatos csökkentését, a fosszilis tüzelőanyagok támogatásának fokozatos kivezetését, valamint további olyan intézkedések mérlegelését, amelyekkel 2030-ig csökkenteni lehetne a szén-dioxidtól eltérő kibocsátásokat, többek között a metánkibocsátást.

1.2. **Az energiabiztonság és a megfizethetőség növelése a reziliensebb energiaunió felé**

Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek meg kell erősíteniük a felkészültséget és a kollektív energiabiztonságra irányuló uniós intézkedéseket. A közelmúltbeli geopolitikai helyzet a kis- és nagykereskedelmi energiaárak példátlan megugrását idézte elő: az előző év azonos időszakához képest a változások 360 %-on, illetve 55 %-on tetőztek (2022. augusztus). Az energiapiac e rendkívüli volatilitása az összes tagállamot érinti, ami kihat a háztartások vásárlóerejére és a gazdaság versenyképességére. Ugyanakkor a helyzet egyre nagyobb nyomást gyakorol az európai energiabiztonságra.

Az aktualizált nemzeti terveknek tükrözniük kell a REPowerEU tervből eredő intézkedéseket, amelyek hosszú távon gyökeresen átalakítják az energiarendszert.

A gáztárolásról szóló új rendelet ⁽²⁸⁾ előírja a tagállamok számára, hogy erősítsék meg energiabiztonságuk tervezését. Döntő fontosságú az energiaellátás diverzifikálása az energiainport új lehetőségeinek feltárása révén, a nukleáris fűtőanyagokat és a helyettesítő fosszilis tüzelőanyagokat is ideértve. A tagállamoknak be kell építeniük az nemzeti energia- és klímaterveikbe az ellátás biztonságával kapcsolatos megfontolásokat az energiaszerkezet mérlegelésekor.

A Bizottság arra is ösztönzi a tagállamokat, hogy vegyék figyelembe az európai zöld megállapodás és a REPowerEU terv célkitűzéseinek elérése szempontjából jelentősnek minősített infrastrukturális projektek előrehaladását és tervezését. A TEN-E ⁽²⁹⁾ és a közös érdekű projektek biztonságosabbá, integráltabbá és versenyképesebbé tették energiapiacainkat. A közös érdekű projektek 5. listája ⁽³⁰⁾ és a REPowerEU terv 3. mellékletében azonosított korlátozott kiegészítő infrastruktúra segíteni fog a hálózatokban fennmaradó szűk keresztmetszetek kezelésében, a gázútvonalak és -erőforrások további diverzifikálásában, a szárazföldi

⁽²⁶⁾ (EU) 2022/1032 rendelet.

⁽²⁷⁾ 1/CMA.3. határozat.

⁽²⁸⁾ (EU) 2022/1032 rendelet.

⁽²⁹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/869 rendelete (2022. május 30.) a transzeurópai energiapiaci infrastruktúrára vonatkozó iránymutatásokról, a 715/2009/EK, az (EU) 2019/942 és az (EU) 2019/943 rendelet, továbbá a 2009/73/EK és az (EU) 2019/944 irányelv módosításáról, valamint a 347/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 152., 2022.6.3., 45. o.).

⁽³⁰⁾ A Bizottság (EU) 2022/564 felhatalmazáson alapuló rendelete (2021. november 19.) a 347/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a közös érdekű projektek uniós listája tekintetében történő módosításáról (HL L 109., 2022.4.8., 14. o.).

villamosenergia-hálózatok megerősítésében és a tengeri megújuló energiaforrásokra vonatkozó ambiciózus célok megvalósításában valamennyi európai tengeri medencében. Ugyanakkor az infrastrukturális projektek nem vezethetnek a fosszilis tüzelőanyagok és a meg nem térülő eszközök olyan bezáródásához, amely gátolja a klímasemleges gazdaságra való hosszú távú átállást.

Emellett a tagállamoknak teljes mértékben ki kell használniuk az energiaválságra adott azonnali válaszban rejlő lehetőségeket a nemzeti tervek energiabiztonsági dimenziójának megszilárdítása céljából.

Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek tükrözniük kell a „Gázmeztakarítás a téli ellátásbiztonságért”⁽³¹⁾ című közleményt és a koordinált gázkereslet-csökkentési intézkedésekről szóló tanácsi rendeletet⁽³²⁾, amely intézkedéseket határoz meg a gázellátás esetleges zavaraira való felkészülés jegyében. E rövid távú intézkedések célja az EU kollektív felkészültségének megerősítése a szolidaritás szellemében. Az e keretben elfogadott intézkedések összekapcsolódnak a REPowerEU tervvel és különösen az energiatakarékosságról szóló uniós közleménnyel.

A Bizottság azonnali intézkedéseket is előterjesztett az energiaárak megugrásának kezelésére. A Tanács 2022. október 6-án vészhelyzeti intézkedéseket fogadott el a magas energiaárak kezelése érdekében⁽³³⁾. Az inframarginális technológiákból származó bevételek felső határából és a szolidaritási hozzájárulásból eredő villamosenergia-kereslet csúcsidőben történő csökkentése a végső fogyasztók megfelelő támogatásával együtt hozzá fog járulni ahhoz, hogy az elkövetkező hónapokban biztonságos és megfizethetőbb energia álljon rendelkezésre. A Bizottság 2022. október 18-án további sürgősségi javaslatokat terjesztett elő az energiaárak visszafogása és a felkészültség terén a szolidaritás fokozása érdekében⁽³⁴⁾.

A szolidaritás és a kollektív fellépések központi szerepet játszanak a nemzeti energia- és klímatervekben, mivel hatással vannak az egyes tagállamok energiabiztonságára, az energia megfizethetőségére és végső soron az EU kollektív rezilienciájára.

Az aktualizált nemzeti terveknek tükrözniük kell, hogy a magas energiaárak hatásának korlátozására irányuló sürgősségi intézkedések: i. beépülnek a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó középtávú tervezésbe, és ii. összhangban állnak az energiaunió mind az öt dimenziójával. Miközben céljuk, hogy segítséget nyújtsanak a végső fogyasztóknak, ezeket az intézkedéseket úgy kell kialakítani, hogy ne torzítsák az európai zöld megállapodás hosszabb távú átfogó célkitűzéseit, beleértve a dekarbonizációt, a szennyezőanyag-mentességet, a biológiai sokféleséget, az erőforrás-hatékonyságot és az energiahatékonyságot. Költségvetési szempontból is fenntarthatónak kell lenniük, továbbá nem veszélyeztetik az ellátás biztonságát és az egyenlő versenyfeltételeket a belső energiapiacra.

A tagállamoknak az aktualizált nemzeti energia- és klímatervekben ismertetniük kell, hogyan kívánják a fogyasztók számára biztosítani az alacsonyabb költségű megújuló energiaforrások és az alacsony széndioxid-kibocsátású technológiák előnyeit. A villamosenergia-ágazat teljes dekarbonizációja érdekében a tagállamoknak meg kell vizsgálniuk a rugalmasságra, az (intelligens) hálózatokra, a villamosenergia-hálózatok digitális engedélyezési megoldásaira és a nem megszakítható kapacitásra irányuló beruházási ösztönzőket. Fontosnak tűnik továbbá a likvidebb tőzsdén kívüli határidős piacok biztosítása, valamint a fogyasztók hatékonyabb védelme a túlzott áringadozással, a magas árakkal és a beszállítók túlzott kockázatvállalásával szemben. A nemzeti energia- és klímatervek keretében azt is meg kell vizsgálni, hogyan lehetne javítani a határokon átnyúló kereskedelem hatékonyságát, egyszerűsítve, hogy a villamos energia valamennyi formájával szabadon lehessen kereskedni a tagállamok között. Ezzel párhuzamosan a Bizottság nagy lendülettel dolgozik a villamosenergia-piac szerkezetének mélyreható és átfogó reformjában.

A tagállamok felkérést kapnak arra, hogy a lehető legjobban használják ki a nemzeti tervek integrált megközelítését, és teljes mértékben tárják fel az egyes tervek megfelelő dimenziói közötti szinergiákat. Például a tárolás, az energiakinálat diverzifikálása és a keresletoldali válaszintézkedések terén elért gyors előrehaladás növeli az energiabiztonságot, és elősegíti a megújuló energia elterjedésének felgyorsítását, növeli az energiahatékonyságot az energiarendszer egészében, és javítja a belső energiapiac integrációját.

⁽³¹⁾ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Gázmeztakarítás a téli ellátásbiztonságért, COM(2022) 360 final.

⁽³²⁾ A Tanács (EU) 2022/1369 rendelete (2022. augusztus 5.) a koordinált gázkereslet-csökkentési intézkedésekről (HL L 206., 2022.8.8., 1. o.).

⁽³³⁾ A Tanács (EU) 2022/1854 rendelete (2022. október 6.) a magas energiaárak kezelését célzó vészhelyzeti beavatkozásról (HL L 2611., 2022.10.7., 1. o.).

⁽³⁴⁾ Javaslat – A Tanács rendelete a szolidaritásnak a gázbeszerzések jobb összehangolása, a határokon átnyúló gázkereskedelem és megbízható ár-referenciaértékek révén történő fokozásáról, COM(2022) 549 final.

Adott esetben teljes mértékben mozgósítani kell a regionális együttműködést és a megfelelő fórumot az olyan kollektív fellépés és szolidaritási mechanizmusok kialakítása érdekében, amelyek biztosítják az alternatív ellátást, megelőzik a fennakadásokat, valamint növelik a felkészültséget és a rezilienciát.

Végül a REPowerEU tervvel összhangban az aktualizált nemzeti terveknek tükrözniük kell az EU külső energiaügyi szerepvállalását⁽³⁵⁾. A tagállamoknak hivatkozniuk kell a Global Gateway stratégiával összhangban végrehajtott/megvalósított releváns kezdeményezésekre vagy projektekre⁽³⁶⁾.

2. keretes írás: Az európai szemeszter mint ugródeszka

Az irányítási rendelet előírja a tagállamok számára, hogy vegyék figyelembe az európai szemeszter keretében kiadott legfrissebb országspecifikus ajánlásokat⁽³⁷⁾. A 2022. évi európai szemeszter országjelentése²¹ olyan kulcsfontosságú fennálló vagy újonnan felmerülő makrogazdasági kihívásokat azonosítanak, amelyeket a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekben tett kötelezettségvállalások nem fednek le kellőképpen.

Az egyes tagállamokra vonatkozó 2022. évi országspecifikus ajánlások ezekre a strukturális kihívásokra összpontosítanak, többek között a REPowerEU terv végrehajtására, kellő figyelmet fordítva a tiszta energiára való átállás társadalmi méltányosságára⁽³⁸⁾. Az energia- és éghajlat-politika területén ezek az ajánlások elsősorban az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség csökkentésére és a gazdaság további dekarbonizációjára irányulnak. A megújuló energia és a szükséges infrastruktúra kiépítésének felgyorsítását, a munkaerő szükséges átképzését és továbbképzését, a munkaerő- és készséghiányok kezelését, valamint Unió-szerte az energiahatékonyság és az összeköttetések kapacitásának növelését szorgalmazzák. Számos tagállam esetében az ajánlások a fenntartható mobilitáshoz is kapcsolódnak, míg néhány tagállam esetében környezetvédelmi szempontokkal, például a körforgásos gazdasággal hozhatók kapcsolatba.

nemzeti energia- és klímatervek aktualizálása során a tagállamoknak teljes mértékben figyelembe kell venniük az európai szemeszter keretében kiadott 2022. és 2023. évi országspecifikus ajánlásokat. Tájékoztatást kell adniuk arról is, hogy az aktualizált nemzeti tervek egyes dimenzióiban a releváns szakpolitikák és intézkedések hogyan járulnak hozzá az országspecifikus energia- és éghajlat-politikai ajánlások teljesítéséhez.

1.3. A méltányos és igazságos átmenet biztosítása

1.3.1. A társadalmi és foglalkoztatási hatások enyhítése, valamint az igazságos és méltányos energetikai és éghajlatvédelmi átállás megvalósítása

Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek jobban kell tükrözniük a társadalmi-gazdasági hatásokat, mint az eredeti nemzeti terveknek. A méltányosság és a szolidaritás kulcsfontosságú célkitűzések, és az európai zöld megállapodás szerves részét képezik, amely elismeri, hogy senkit és egyetlen helyet sem szabad a sorsára hagyni. Az energetikai és éghajlatvédelmi átállás társadalmi-gazdasági hatásainak a kezdetektől való kezelése, valamint a háztartások, az érintett iparágak és a munkavállalók védelme az egész folyamat során előfeltétele a jelenlegi energiaválság kezelésének és a méltányos átállás előkészítésének.

A klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról szóló tanácsi ajánlás szakpolitikai csomagokat vázol fel a méltányos zöld átállás támogatására, és felkéri a tagállamokat, hogy ezeket teljes mértékben vegyék figyelembe nemzeti energia- és klímatervek aktualizálási folyamata során⁽³⁹⁾. A tagállamoknak mindenekelőtt olyan egyértelmű stratégiákat kell kidolgozniuk, amelyek azonosítják és mérik az energetikai és éghajlatvédelmi átállás társadalmi, foglalkoztatási és készségfejlesztési következményeit (vagy az elosztásra gyakorolt egyéb hatásait), és megfelelően mérlegelik, hogyan lehet hatékonyan kezelni ezeket a kihívásokat. Az aktualizált nemzeti terveknek egyértelműen prioritásként kell kezelniük a méltányos átálláshoz, az átképzéshez és továbbképzéshez, valamint a munkaerőpiaci kiigazítások támogatásához nyújtott finanszírozást.

A szakpolitikák és intézkedések kidolgozásának és végrehajtásának a társadalom egészére kiterjedő megközelítést és egy olyan részletes megközelítést kell követnie, amely a leginkább érintett régiókra, iparágakra és népességcsoportokra összpontosít, különösen a már kiszolgáltatott helyzetben lévőkre.

⁽³⁵⁾ Az EU külső energiaügyi szerepvállalása a változó világban, JOIN(2022) 23 final.

⁽³⁶⁾ Global Gateway, JOIN (2021) 30 final.

⁽³⁷⁾ Az (EU) 2018/1999 rendelet 14. cikkének (5) bekezdése.

⁽³⁸⁾ Lásd a 2022. évi szemeszter országjelentéseinek 8. mellékletét.

⁽³⁹⁾ A Tanács ajánlása (2022. június 16.) a klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról (HL C 243., 2022.6.27., 35. o.).

3. keretes írás: A méltányos átállásra vonatkozó legfontosabb szakpolitikák és intézkedések az aktualizált nemzeti energia- és klímatervek esetében

- az energiahatékonyság javításának előmozdítása, többek között a megfizethető szociális lakások ágazatában; pénzügyi ösztönzők és tanácsadás nyújtása az egyének számára, kellő figyelmet fordítva az ösztönzők tulajdonosok és bérlők közötti megosztására és a lakhatási költségek alakulására;
- személyre szabott tájékoztatás és tanácsadás valamennyi fogyasztó és különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások számára (többek között digitális eszközök használatával) arról, hogyan csökkenthetik az energiaigényüket és energiaszámláikat. Az energiamegtakarítási intézkedéseknek a nagy energiaigényű fogyasztási és termelési tevékenységekre kell irányulniuk;
- a megújuló energiaforrásokból származó energiához való hozzáférés megkönnyítése, az engedélyezési eljárások egyszerűsítése, valamint a polgárok és a megújulóenergia-közösségek révén az önellátás további fejlesztése révén az energiafogyasztók szerepvállalásának növelése, külön figyelmet fordítva a kiszolgáltatott csoportokra, valamint a vidéki és távoli területeken (pl. az EU legkülső régióiban ⁽⁴⁰⁾) élő fogyasztókra;
- közvetlen támogatási intézkedések és a szükséges infrastruktúra fejlesztése révén a fenntartható közlekedést érintő kihívások megelőzése, beleértve a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások számára való megfizethetőséget is;
- a minőségi foglalkoztatáshoz való hozzáférés támogatása, különösen állami foglalkoztatási szolgálatok, testreszabott álláskeresési támogatás és egyéb aktív munkaerőpiaci szakpolitikai intézkedések (pl. tanfolyamok, munkaerő-felvételre és az átmenetre vonatkozó ösztönzők, célzott és időhöz kötött foglalkoztatási programok, tanulószereződéses gyakorlati képzések és minőségi szakmai gyakorlatok támogatási rendszerei) révén;
- a munkahelyteremtés és a vállalkozói készség előmozdítása a zöld tevékenységek terén, például pénzügyi és nem pénzügyi intézkedések révén, hozzáférhető támogatást biztosítva az alulreprézantált és veszélyeztetett csoportok számára, valamint ösztönözve a zöld odaítélési szempontok előmozdítását a vállalkozók számára;
- az emberek felvértezése a minőségi munkahelyekhez való hozzáféréshez és a munkaerőhiány kezeléséhez szükséges megfelelő készségekkel a zöld és digitális átállást elősegítendő, 1. az inkluzív oktatás és képzés előmozdításával, a készség-előrejelzésekkel összhangban és az érdekelt felek közötti partnerségeken, pl. a készségfejlesztési paktumon keresztül ⁽⁴¹⁾; 2. a tanulószereződéses gyakorlati képzésekre, a fizetett szakmai gyakorlatokra és a szakmai látogatásokra vonatkozó rendszerek; 3. felnőttek továbbképzése és átképzése, például egyéni tanulási fiókok ⁽⁴²⁾, széles körben elismert tanfolyamok vagy az uniós készségfejlesztési paktumhoz való csatlakozás révén ⁽⁴³⁾;
- az oktatáshoz és a munkalehetőségekhez való kiegyensúlyozott és egyenlő hozzáférés biztosítása minden szinten és minden ágazatban, mérsékelve például a nemek közötti egyensúlyhiányt, amely mind a STEM-hallgatók, mind az energiaágazatban foglalkoztatottak körében jellemző;
- méltányos adókedvezmény-rendszerek és szociális védelem biztosítása a leginkább érintett személyek és háztartások, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévők támogatása céljából, többek között a következők révén: 1. célzott és ideiglenes közvetlen jövedelemtámogatás a beruházási intézkedések kiegészítésére, 2. az adóteher áthelyezése a munkából származó jövedelmekről a zöld célkitűzésekre, valamint 3. innovatív munkahelyváltási programok, amelyek biztosítják a jövedelembiztonságot a munkaerőpiaci átmenetek során.

⁽⁴⁰⁾ Az EU kilenc legkülső régiót számlál, amelyek az Atlanti-óceán nyugati részén, a karib-tengeri térség medencéjében, az amazóniai erdőben és az Indiai-óceánon találhatóak. Összesen 4,8 millió polgárnak adnak otthont. A legkülső régiók szigetek, szigetcsoportok és egy szárazföldi terület (Francia Guyana) nem részei az európai kontinentális hálózatnak. Az irányítási rendelet 5. cikke (1) bekezdése e) pontjának iv. alpontja értelmében a megújuló energiára vonatkozó célértékek meghatározásakor a tagállamoknak figyelembe kell venniük a földrajzi, a környezeti és a természeti korlátokat, beleértve az össze nem kapcsolt területek és régiók korlátait is.

⁽⁴¹⁾ https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_en

⁽⁴²⁾ A Tanács ajánlása az egyéni tanulási számlákról.

⁽⁴³⁾ Lásd még: JRC-jelentés, Czako V. Skills for the Clean Energy Transition (A tiszta energiára való átálláshoz szükséges készségek), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2022, JRC129676.

1.3.2. Az energiaszegénység által jelentett sürgető kihívások kezelése

A megfizethetőség az energiaunió egyik prioritása, amelynek tükröződnie kell az aktualizált nemzeti energia- és klímatervekben. A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy tűzzenek ki egyértelmű, konkrét, elérhető, mérhető és időhöz kötött célt az energiaszegénység csökkentésére. A tagállamoknak fel kell mérniük az energiaszegénységben élő háztartások számát⁽⁴⁴⁾. Az energiaszegénységről szóló bizottsági ajánlás⁽⁴⁵⁾ iránymutatást nyújt az energiaszegénység mérésére alkalmas mutatókkal kapcsolatban. Ösztönözni kell annak kifejtését, hogyan használják ezt a meghatározást és a mutatókat, és hogyan gyűjtik az energiaszegénységre vonatkozó adatokat – nemzeti és helyi szinten egyaránt.

Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek figyelembe kell venniük a legújabb jogalkotási fejleményeket, különösen az energiaszegénységnek az energiahatékonysági irányelvben és a javasolt Szociális Klímaalapban javasolt fogalm meghatározását, valamint a klímasemlegességre való méltányos áttérés biztosításáról szóló, fent említett tanácsi ajánlást.

Ezen értékelés alapján, ha egy tagállam úgy találja, hogy a háztartások jelentős része energiaszegénységben él, aktualizált nemzeti tervébe bele kell foglalnia az energiaszegénység csökkentésére vonatkozó indikatív nemzeti célkitűzést, beleértve a célkitűzések teljesítésére vonatkozó időkeretet is⁽⁴⁶⁾. Figyelembe véve ugyanakkor az energiaárak jelenlegi emelkedését, a Bizottság az összes tagállamot arra ösztönzi, hogy tűzzenek ki célt az energiaszegénység csökkentésére. Amennyiben a tagállamok nem tartják szükségesnek a fenti célkitűzést, meg kell indokolniuk ezt a döntésüket, és meg kell határozniuk, hogy minimálisan a háztartások mekkora száma minősülne „jelentősnek” ebben az összefüggésben. Emellett a nemzeti tervekben fel kell vázolni az energiaszegénység kezelésére irányuló szakpolitikákat és intézkedéseket, beleértve a szociálpolitikai intézkedéseket és az egyéb vonatkozó nemzeti programokat is. A tagállamoknak ismertetniük kell a célkitűzés meghatározásának módját, és az energiaárak jelenlegi emelkedésének figyelembevétele érdekében a rendelkezésre álló legfrissebb adatokat kell felhasználniuk.

2. Tematikus kérdések

2.1. A tiszta energiára való átállás előmozdítása

A létrehozott energiaügyi irányítási keret pozitívnak bizonyult, mivel a 2020-ra kitűzött uniós energiahatékonysági és megújulóenergia-célértékeket sikerült túlteljesíteni. Az orosz fosszilis tüzelőanyagok gyors és elengedhetetlenül szükséges helyettesítése a tiszta energiára való átállás jelentős léptékű növelését teszi szükségessé, elsőbbséget biztosítva az energiahatékonyságot célzó strukturális intézkedéseknek és építve a megújuló energia elterjedésének erőteljes fellendítésére. Emellett a digitális energetikai megoldások bevezetése fontos szerepet fog játszani az energiaágazat átalakításának támogatásában; az energiaügyi és digitális szereplők közötti együttműködés előmozdítása, valamint az energiaügyi és digitális menetrend közötti szinergiák megteremtése alapvető fontosságú az éghajlat-politikai célkitűzés eléréséhez. Az irányítási mechanizmusban rejlő lehetőségeket teljes mértékben ki kell aknázni a nemzeti tervek ilyen irányú aktualizálása során.

2.1.1. A megújuló energia és a hidrogén elterjedésének felgyorsítása

Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek igazodniuk kell a felülvizsgált megújulóenergia-irányelvben javasolt ambiciózusabb célokhoz azáltal, hogy nemzeti hozzájárulást nyújtanak a kötelező érvényű átfogó uniós cél eléréséhez. A nemzeti terveknek ezen átfogó céllal arányos ágazati hozzájárulásokat is tartalmazniuk kell, és teljesíteniük kell a közlekedési ágazatra, a távfűtésre és -hűtésre, valamint az ipari és építőipari ágazatokra vonatkozó részcélokat. Az Oroszországból származó fosszilis tüzelőanyagok fokozatos kivezetésére és a klímasemlegességi célkitűzés elérésére irányuló uniós törekvéshez való határozott hozzájárulás érdekében Unió-szerte a megújuló energiaforrások gyorsított és tömeges elterjesztésére van szükség.

A REPowerEU tervvel összhangban különös figyelmet kell fordítani a földgáz helyettesítésére a fenntartható biometán-termelés fokozása (azaz főként a szerves hulladék, valamint az erdészeti és mezőgazdasági hulladék alapján), valamint a megújuló hidrogén alkalmazásának felgyorsítása révén a nehezen dekarbonizálható közlekedési és ipari ágazatokban.

⁽⁴⁴⁾ Az irányítási rendelet 3. cikke (3) bekezdésének d) pontja.

⁽⁴⁵⁾ A Bizottság (EU) 2020/1563 ajánlása (2020. október 14.) az energiaszegénységről (HL L 357., 2020.10.27., 35. o.).

⁽⁴⁶⁾ Az irányítási rendelet 3. cikke (3) bekezdésének d) pontja.

Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek tükrözniük kell a szükséges infrastruktúra és ösztönzők kiépítését, összhangban a REPowerEU azon célkitűzésével, hogy 2030-ig 10 millió tonna hazai megújuló hidrogént és 35 milliárd m³ fenntartható biometánt állítsanak elő. Továbbá le kell írni a szárazföldi közlekedésben használt olajalapú közlekedési üzemanyagok villamosításon és megújuló hidrogéneken keresztül történő helyettesítésének módját. A 2030-ig 10 millió tonna importált hidrogénre vonatkozó célkitűzéssel összhangban az aktualizált nemzeti terveknek tükrözniük kell a megújuló hidrogén behozatalának megkönnyítése céljából már megvalósított vagy tervezett kezdeményezéseket vagy fellépéseket, illetve a jövőben létrehozandó vagy már létrehozott nemzetközi partnerségeket.

A Bizottság arra is ösztönzi a tagállamokat, hogy az aktualizált nemzeti energia- és klímatervekbe **építsenek be egy, a fenntartható biogáz- és biometán-termelésre és -felhasználásra vonatkozó elemet,** felmérve a nemzeti lehetőségeket és meghatározva a célok 2030-ra és 2050-re való teljesítésének pályáit ⁽⁴⁷⁾.

Olyan szakpolitikák és intézkedések átfogó keretére van szükség, amelyek előmozdítják a megújuló energiaforrások elterjedését a gazdaság valamennyi érintett ágazatában. A megújuló energiaforrások gyorsabb elterjesztése különösen fontos azokban az ágazatokban, ahol eddig lassúbb ütemű volt az előrehaladás (például a közlekedési, az ipari és építőipari, valamint különösen a kibocsátáscsökkentési nehézségekkel szembenéző ágazatokban). A hangsúlyt a villamosítás, a megújuló technológiák (beleértve a megújuló hidrogént az ipari ágazatokban) és a keresletoldali válaszingtézkedések elterjedésének előmozdítására kell helyezni, növelve az energiarendszer rugalmasságát és elősegítve a megújuló energiaforrások rendszer-integrációját.

A legtöbb megújulóenergia-projekt kidolgozása és bevezetése előtt álló különleges kihívás, amellyel a nemzeti energia- és klímaterveknek foglalkozniuk kell, az engedélyezés. E tekintetben a tagállamoknak össze kell hangolniuk nemzeti szakpolitikáikat és intézkedéseiket a megújulóenergia-irányelv módosítására irányuló, 2022. májusi javaslattal ⁽⁴⁸⁾, az uniós napenergia-stratégiával és a megújulóenergia-projektek engedélyezési eljárásainak felgyorsításáról szóló kapcsolódó ajánlással ⁽⁴⁹⁾.

Nemzeti terveik aktualizálása során a tagállamoknak az energiavásárlási megállapodások és a származási garanciák megkönnyítésére is intézkedéseket kell kidolgozniuk. A szakpolitikáknak az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv átdolgozására irányuló javaslatot követően a megújuló megoldások épületekben való bevezetésével is foglalkozniuk kell, különösen a fűtés (pl. hőszivattyúk) és a tetőre szerelt napenergia tekintetében, a REPowerEU terv célkitűzésével összhangban.

2.1.2. A strukturális energiahatékonysági intézkedések alapul vétele

Az energiahatékonysági intézkedések gyakran a legolcsóbb, legbiztonságosabb és legtisztább módját jelentik annak, hogy csökkentsük az Oroszországból származó fosszilis tüzelőanyagok behozatalától való függőségünket, és tisztességes utat biztosítsunk a tiszta energiára való átállás felé. Emellett a kevesebb energia felhasználása elősegíti az ellátás biztonságát és az energiatárolást, hozzájárul az energiaszegénység csökkentéséhez, és növeli a versenyképességet a globális szinten.

Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek igazodniuk kell az energiahatékonysági irányelv átdolgozásában javasolt ambíciózusabb célokhoz azáltal, hogy nemzeti hozzájárulást biztosítanak az átfogó, kötelező érvényű uniós célkitűzéshez és a végfelhasználói ágazatok energiafogyasztási részesedéséhez. Az aktualizált nemzeti terveknek tartalmazniuk kell továbbá az energiamegtakarítási kötelezettség kiszámításának és módszereinek részleteit, valamint a felújítandó teljes alapterületre vagy a középületek ezzel egyenértékű éves energiamegtakarítására vonatkozó előírt információkat.

Az aktualizált nemzeti tervekben szereplő, energiahatékonysággal kapcsolatos szakpolitikáknak, intézkedéseknek és programoknak valamennyi energiakeresleti ágazatra ki kell terjedniük, beleértve az épületeket (lakóépületek és szolgáltatási épületek), az ipart és a közlekedést is. Az energiahatékonyság elsődlegességének elvét ⁽⁵⁰⁾ átfogó elvként kell alkalmazni, és meg kell magyarázni ezt az alkalmazást. Ezenkívül meg kell adni a számítási módszertant és a primerenergia-tényező számításának alapjául szolgáló adatokat.

⁽⁴⁷⁾ A REPowerEU cselekvési terv végrehajtása: beruházási igények, hidrogénakcelerator és a biometánra vonatkozó célértékek elérése, SWD(2022) 230 final, 35. o.

⁽⁴⁸⁾ Javaslát – Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a megújuló energiaforrásokból előállított energia használatának előmozdításáról szóló (EU) 2018/2001 irányelv, az épületek energiahatékonyságáról szóló 2010/31/EU irányelv és az energiahatékonyságról szóló 2012/27/EU irányelv módosításáról, COM(2022) 222 final.

⁽⁴⁹⁾ Az EU napenergia-stratégiája, COM(2022) 221 final, Iránymutatás a tagállamok számára a megújulóenergia-projektek engedélyezési eljárásainak felgyorsítását célzó bevált gyakorlatokról és az energia-vásárlási megállapodások megkönnyítéséről, SWD(2022) 0149 final.

⁽⁵⁰⁾ Az irányítási rendelet 2. cikkének (18) bekezdése.

Az épületek tekintetében az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveket össze kell hangolni az épületek energiateljesítményéről szóló irányelvre irányuló javaslatban foglalt aktualizált és fokozott ambícióval és követelményekkel, valamint az épületek energetikai felújítására irányuló fokozott erőfeszítésekkel az épületfelújítási arányok megkétszerezése céljából (épületkorszerűsítési program⁽⁵¹⁾). A nemzeti hosszú távú korszerűsítési stratégiákban foglalt kötelezettségvállalásokat követő aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek tartalmazniuk kell az épületállomány fokozatos dekarbonizációja érdekében hozott intézkedéseket, beleértve a támogató pénzügyi és technikai segítségnyújtási intézkedéseket is, amelyek a képzett munkaerő rendelkezésre állásához is kapcsolódnak.

A REPowerEU tervvel és az EU energiatakarékosságról szóló közleményével⁽⁵²⁾ összhangban a tagállamoknak tájékoztatást kell nyújtaniuk a hozzájárulásokról és arról, hogy hogyan hajtják végre a REPowerEU tervet azáltal, hogy a magatartásformák megváltoztatására irányuló intézkedéseket, kommunikációs kampányokat és az energiamegtakarítás ösztönzése érdekében végrehajtott vagy tervezett költségvetési intézkedéseket tüntetnek fel.

2.1.3. A zöld és digitális kettős átállásban rejlő lehetőségek teljes körű kiaknázása

Az EU energiarendszerének mélyreható digitális átalakítása szintén az egyik kulcsfontosságú elem a REPowerEU és az európai zöld megállapodás célkitűzéseinek megvalósításához. Az energia- és erőforrás-hatékonyság, az energiarendszer dekarbonizációja, villamosítása, ágazati integrációja és decentralizációja is hatalmas erőfeszítést igényel a digitalizáció terén.

A tagállamok felkérést kapnak arra, hogy azonosítsák az energetikai és digitális nemzeti tevékenységek, célértékek és célkitűzések közötti szinergiákat, és vizsgálják meg, hogyan lehetne ezeket még jobban kiaknázni „Az energiarendszer digitalizálása – uniós cselekvési terv”⁽⁵³⁾ közleménnyel összhangban lévő szakpolitikák és intézkedések révén. A digitalizáció kulcsfontosságú lesz a fogyasztói szerepvállalás fokozása és a jövőbeli energiarendszernek megfelelő villamosenergia-infrastruktúra fejlesztése szempontjából. A villamosenergia-hálózat digitalizálásába való beruházás az energiarendszer költséghatékony átalakítását is lehetővé teszi.

Helyreállítási és rezilienciaépítési terveik tapasztalataira építve **a Bizottság arra is ösztönzi a tagállamokat, hogy törekedjenek szinergiákra a nemzeti energia- és klímatervek és „A digitális évtizedhez vezető út”** nevű, a 2030-ig tartó időszakot érintő szakpolitikai program⁽⁵⁴⁾ keretében benyújtott, **a digitális évtizedre vonatkozó nemzeti stratégiai ütemtervek között** annak biztosítására, hogy a digitális infrastruktúra és technológiák az európai zöld megállapodással összhangban hozzájáruljanak a fenntartható körforgásos és klímasemleges gazdasághoz és társadalomhoz. **A Bizottság felkéri a tagállamokat, gondolkozzanak el arról, hogyan fogják felhasználni a digitális évtized folyamatát és eszközeit, különösen a több országra kiterjedő projekteket a zöld átállás felgyorsítása érdekében.**

2.2. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás követelményeinek integrálása

A szélsőséges időjárási körülmények gyakorisága és súlyossága egyre nő. Az első nemzeti energia- és klímatervek elkészítése óta világszerte egyre inkább elismerik az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás fontosságát⁽⁵⁵⁾. 2021-ben a Bizottság közzétette az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó új uniós stratégiát, amely hangsúlyozta annak fontosságát, hogy az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciát beépítsék a nemzeti költségvetési keretekbe és a természetalapú megoldásokba. Az európai klímarendlet hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az ágazati intézkedések reziliensek legyenek a változó éghajlat lehetséges káros hatásaival szemben⁽⁵⁶⁾.

A tagállamok felkérést kapnak arra, hogy aktualizált nemzeti terveikben – az uniós alkalmazkodási stratégiával összhangban – alkalmazkodási célokat határozzanak meg az energiaunió⁽⁵⁷⁾ keretében kitűzött nemzeti célkitűzések, célok és hozzájárulások elérésének támogatása érdekében. Az éghajlatváltozással kapcsolatos kockázatokat integrálni kell a beruházási és tervezési döntésekbe, növelni kell a tagállamok alkalmazkodóképességét, meg kell erősíteni a rezilienciát, és csökkenteni kell az éghajlatváltozással szembeni sérülékenységet. Fontos, hogy az alkalmazkodási intézkedés – megfelelő tervezés esetén – járulékos előnyökkel járhat az éghajlatváltozás mérséklése szempontjából, és méltányos módon javíthatja a társadalmi és gazdasági rezilienciát, figyelembe véve az éghajlatváltozás és a szélsőséges időjárási viszonyok egyenlőtlen regionális és társadalmi hatásait. Az éghajlatváltozás mérséklését célzó beruházásoknak az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliensek kell lenniük.

⁽⁵¹⁾ Az európai épületkorszerűsítési programról szóló közlemény, COM(2020) 662 final.

⁽⁵²⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Energiatakarékos EU, COM(2022) 240 final.

⁽⁵³⁾ Az energiarendszer digitalizálása – uniós cselekvési terv, COM(2022) 552.

⁽⁵⁴⁾ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács határozata „A digitális évtizedhez vezető út” elnevezésű, 2030-ig szóló szakpolitikai program létrehozásáról, COM(2021) 574 final.

⁽⁵⁵⁾ Például az ENSZ éghajlatváltozási csúcstalálkozóján, az éghajlatváltozáshoz való globális alkalmazkodásról szóló csúcstalálkozón, valamint az UNFCCC és a Párizsi Megállapodás különböző operatív programjain.

⁽⁵⁶⁾ Az európai klímarendlet 5. cikke értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó szakpolitikák koherensek legyenek, kölcsönösen támogassák egymást, és járulékos előnyöket biztosítsanak az ágazati politikák számára, valamint törekedniük kell az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás jobb és következetes integrálására minden szakpolitikai területen.

⁽⁵⁷⁾ Az irányítási rendelet 4. cikke a) pontja (1) bekezdésének iii. alpontja és I. melléklete.

Az alkalmazkodási célokat lehetőség szerint számszerűsíteni kell, és egyértelműen össze kell kapcsolni az energiaunió konkrét célkitűzéseivel és az általuk támogatott szakpolitikákkal. A nemzeti alkalmazkodási stratégiára vagy tervre való hivatkozásokat bele lehet foglalni az aktualizált nemzeti energia- és klímatervek szakpolitikákról és intézkedésekről szóló fejezetének vonatkozó szakaszaiba. Az aktualizált nemzeti energia- és klímatervek például meghatározhatják, mely intézkedések biztosítják a földhasználat szén-dioxid-megkötési potenciálját (dekarbonizációs dimenzió), a villamosenergia-termelési kapacitást (energiabiztonsági dimenzió) vagy a lakossági energiamegtakarítást (energiahatékonyági dimenzió) vízhiány, vízminőséggel kapcsolatos problémák, aszályok, erdőtűzek vagy hóhullámok esetén. A tervezett és végrehajtott természetalapú megoldások az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra (pl. elsvatagosodás, városi hő, áradások stb. elleni védelem) gyakorolt tényleges vagy várható hatásukkal együtt írhatók le. Különös hangsúlyt kell fektetni a vízre, különösen az energiarendszerek strukturális vagy szezonális vízhiánnyal szembeni rezilienciájára. Innovatív megközelítések vehetők figyelembe, például biztonsági szabályzatok és az éghajlatváltozással szembeni védelmi rést kezelő költségvetési intézkedések, valamint a biológiai sokféleség megőrzését célzó beruházások, amelyek hozzájárulhatnak az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz.

2.3. **A földhasználati, erdészeti és mezőgazdasági ágazat tervezésének javítása**

A földhasználati, az erdészeti és a mezőgazdasági ágazat döntő szerepet fog játszani az EU klímasemlegességi és alkalmazkodási célkitűzéseinek elérésében az üvegházhatásúgáz-kibocsátás jelentős csökkentése, a fokozott szén-dioxid-eltávolítás és az ökoszisztéma-szolgáltatások révén, a reziliencia javítása érdekében. Az EU szénelnyelője folyamatosan csökken. Ennek okai közé sorolhatók a fa iránti kereslet növekedése, a kitermelési érettséget elérő erdők és az erdőket érintő zavarok gyakoriságának növekedése. Ugyanakkor az uniós mezőgazdasági ágazatban a kibocsátáscsökkentés terén elért előrehaladás az éghajlatváltozás elleni fellépés fokozott támogatása ellenére is stagnált. A mezőgazdasági ágazatban az üvegházhatásúgáz-kibocsátás fő forrását az állatállomány – mind az emésztőrendszeri fermentációból, mind a trágyakezelésből származó – metánkibocsátása, valamint a műtrágyahasználatból és a trágyakezelésből eredő dinitrogén-oxid-kibocsátás jelenti.

Az 1.1. szakaszban foglaltaknak megfelelően **az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek tükrözniük kell a LULUCF-rendelet felülvizsgálatára javasolt ambiciózusabb törekvéseket, meghatározva a nemzeti célok felé vezető utat.** A nemzeti tervekben jelezni kell, hogy a különféle szakpolitikák és intézkedések, valamint nagyratörő ambíciók miként fogják növelni a földhasználati, erdőgazdálkodási és mezőgazdasági ágazat hozzájárulását az EU fokozott éghajlat-politikai célkitűzéséhez. A tagállamoknak a biológiai sokféleséggel és a bioenergiával kapcsolatos megfelelő kezdeményezésekkel összefüggésben hatékonyabban be kell építeniük az éghajlatváltozás mérséklésére, az alkalmazkodásra és a természet helyreállítására irányuló intézkedéseket a földhasználati, erdőgazdálkodási és mezőgazdasági ágazataikba. Újabbban a természet regenerálódásáról szóló törvényjavaslat⁽⁵⁸⁾ az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás szempontjából releváns földgazdálkodási szempontokkal is foglalkozik.

A szakpolitikáknak és intézkedéseknek tükrözniük kell az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással és az éghajlatváltozás mérséklésével kapcsolatos ambiciózusabb törekvéseket, amelyek a szén-dioxid-kibocsátásra és a szén-dioxidtól eltérő kibocsátásokra, valamint a szén-dioxid-eltávolításra is kiterjednek az energiatakarékos, a megújulóenergia-termeléssel és -felhasználással, valamint az ökoszisztémák megőrzésével, védelmével és helyreállításával összefüggésben.

4. keretes írás: Az aktualizált nemzeti energia- és klímatervek LULUCF-rendeletre vonatkozó tartalma. A következő tevékenységek tervezése és számszerűsítése:

- a hatékony szakpolitikai döntésekhez, a tervezéshez és a végrehajtáshoz szükséges információgyűjtési és nyomonkövetési rendszer fejlesztése a földhasználati, az erdészeti és a mezőgazdasági ágazatban (pl. műholdas felvételek révén). A rendszernek magában kell foglalnia a hatékony végrehajtás biztosításának szükségességét az ökoszisztémák védelmére és helyreállítására vonatkozó célkitűzések tekintetében;
- az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentése a mezőgazdaság azon területein, amelyekre nem a szén-dioxid-kibocsátás jellemző, úgymint emésztőrendszeri fermentáció, trágyakezelés és műtrágya-gazdálkodás;
- a nettó elnyelés növelése a földhasználati, az erdészeti és a mezőgazdasági ágazatban, többek között a karbongazdálkodás és a hosszú élettartamú szén-dioxid-tároló anyagok (például faalapú építési termékek) révén, miközben a fókusz az integrált megközelítésekre (pl. természetalapú megoldások) helyezik annak érdekében, hogy ezek az intézkedések egyúttal az ökoszisztémák védelmére és helyreállítására vonatkozó, valamint egyéb környezetvédelmi célkitűzésekhez (pl. biológiai sokféleség, szennyezőanyag-mentesség, a természeti erőforrások kimerülésének megállítása) is hozzájáruljanak;
- a biomasszával kapcsolatos energiatakarékos intézkedések előmozdítása és végrehajtása, beleértve a bioalapú szigetelőanyagok beszerzését is.

⁽⁵⁸⁾ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a természet regenerálódásáról, COM(2022) 304 final.

2.4. A metánkibocsátás kezelése

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy aktualizált nemzeti energia- és klímatervekben az uniós metánstratégia célkitűzéseit figyelembe véve határozzanak meg a metánkibocsátás csökkentésére irányuló ágazati célkitűzéseket és célértékeket, valamint megfelelő szakpolitikákat és intézkedéseket ⁽⁵⁹⁾.

A metánkibocsátás csökkentése közvetlenül hozzájárul a felmelegedés ütemének lassításához. Ezenfelül, mivel a metán az ózon prekürzora, kibocsátásának csökkentése a levegőszennyezést is csökkenti. A metán globális felmelegedési potenciálja 100 év alatt 28-szor nagyobb, mint a szén-dioxidé. Az EU-ban az emberi eredetű metánkibocsátás több mint fele a mezőgazdaságból származik, és a teljes uniós metánkibocsátás 54 %-áért (az EU teljes ÜHG-kibocsátásának több mint 6 %-áért) az állatállomány a felelős ⁽⁶⁰⁾. A metánkibocsátás mintegy negyede ehelyett szilárd hulladékból és szennyvízből, közel ötöde pedig energiából származik.

A metán a közös kötelezettségvállalási rendelet ⁽⁶¹⁾ hatálya alá tartozik, amely rendelet rugalmasságot biztosít a tagállamok számára a metánkibocsátás mérséklésére szolgáló megfelelő szakpolitikák megválasztásában. Emellett az EU számos olyan ágazati szakpolitikával rendelkezik ⁽⁶²⁾, amelyek hozzájárulnak a metánkibocsátás csökkentéséhez. Ilyen például a közös agrárpolitika, a hulladéklerakókról szóló irányelv, valamint az ipari kibocsátásokról szóló irányelv, a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv és a megújulóenergia-irányelv javasolt és tervezett felülvizsgálata, valamint az energiaágazatban a metáncsökkentésről szóló új rendeletjavaslat.

5. keretes írás: Példák a metánkibocsátás csökkentésére irányuló szakpolitikákra és intézkedésekre:

- **Mezőgazdaság** – az egészséget és a termékenységet javító ösztönzők bevezetése a tenyésztés területén, az emésztőrendszeri fermentációból származó metán mennyiségének csökkentését célzó takarmány-gazdálkodás és takarmány-adalékanyagok alkalmazása, anélkül, hogy az az egyéb környezetvédelmi kérdések, például az ammóniakibocsátás csökkentésének rovására menne; a trágyatárolási technikák (pl. hígtrágyahűtés, -savasítás, a trágya- és hígtrágyatárolók lefedése, kibocsátási határértékek és ellenőrzési követelmények bevezetése) és a biogáz-visszanyeréssel történő anaerob biológiai lebontás előmozdítása a trágyakezelésből származó metán mennyiségének csökkentése érdekében; ennek további előnye, hogy csökkenti a földgázimporttól való függőséget, és megelőzi az ammóniakibocsátást; fenntarthatóbb étrendek előmozdítása, amelyek kevesebb vörös és feldolgozott húst, viszont több növényi alapú fehérjeforrást tartalmaznak.
- **Szilárd hulladék és szennyvíz** – a hulladéklerakókba kerülő szerves hulladék mennyiségének csökkentése az idevágó jogszabályok teljes körű és gyors végrehajtása révén; a hulladékoknak a keletkezés helyén történő szétválasztása és a biogáz-visszanyeréssel történő anaerob biológiai lebontás a szilárd hulladékból származó metán mennyiségének csökkentése érdekében; az iszap biogáz-visszanyeréssel történő anaerob biológiai lebontása a szennyvízből származó metán mennyiségének csökkentése érdekében.
- **Energia** – a metánkibocsátás csökkentéséről szóló rendeletjavaslattal ⁽⁶³⁾ összhangban javítani kell a metánkibocsátással kapcsolatos nyomon követést, jelentést és ellenőrzést az energiaágazatban, és a kibocsátásokat kötelező szivárgásészleléssel és -javítással, valamint a lefűtás és fáklyázás tilalmával kell csökkenteni.

2.5. A CO₂ hosszú távú geológiai tárolásának integrálása

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy aktualizált nemzeti energia- és klímaterveikbe foglalják bele azokat a tervezett erőfeszítéseket, amelyek lehetővé teszik iparágak számára, hogy a 2009/31/EK irányelvvel összhangban állandó jelleggel geológiai tárolóhelyeken választhassák le és tárolhassák inhereus technológiai kibocsátásaikat. A klímasemlegességi célkitűzés eléréséhez az szükséges, hogy a kibocsátás-csökkentési nehézségekkel szembenező ágazatok fennmaradó üvegházhatásúgáz-kibocsátása és -elnyelése az EU-n belül legkésőbb 2050-ig egyensúlyban legyen, és hogy az EU ezt követően negatív kibocsátást érjen el.

⁽⁵⁹⁾ A metánkibocsátás csökkentésére irányuló uniós stratégia, COM(2020) 663 final.

⁽⁶⁰⁾ Európai Környezetvédelmi Ügynökség.

⁽⁶¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/842 rendelete (2018. május 30.) a Párizsi Megállapodásban vállalt kötelezettségek teljesítése érdekében a tagállamok által 2021-től 2030-ig kötelezően teljesítendő, az éghajlat-politikai fellépéshez hozzájáruló éves üvegházhatásúgáz-kibocsátás-csökkentések meghatározásáról (HL L 156., 2018.6.19., 26. o.).

⁽⁶²⁾ Például a közös agrárpolitika, a hulladéklerakókról szóló irányelv, valamint az ipari kibocsátásokról szóló irányelv, a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv és a megújulóenergia-irányelv javasolt és tervezett felülvizsgálata.

⁽⁶³⁾ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete az energiaágazaton belüli metánkibocsátás csökkentéséről és az (EU) 2019/942 rendelet módosításáról, COM(2021) 805 final.

Számos tevékenység, többek között az energiaigényes iparágak – például a cement-, vas- és acél-, alumínium-, cellulóz- és papíripar és finomítók –, valamint a mezőgazdaság magukból a termelési folyamatokból származó inherens technológiai kibocsátásokat eredményeznek. A szén-dioxid-leválasztás és -tárolás, illetve a szén-dioxid-leválasztás és -hasznosítás kulcsfontosságú hozzájárulást jelenthet ezen ágazatok kibocsátásainak kezeléséhez.

Emellett CO₂-eltávolítással, például szén-dioxid-leválasztással és -tárolással (BECCS) és közvetlen légköri szén-dioxid-leválasztással (DACCS) is segíthet a szén-dioxid légkörből való eltávolításában. A BECCS telepítését az aktualizált nemzeti energia- és klímatervekben kell megközelíteni, teljes mértékben figyelembe véve a fenntartható biomassza korlátait és rendelkezésre állását.

6. keretes írás: A szén-dioxid-leválasztásra és -tárolásra vonatkozó célkitűzések, célértékek és hozzájárulások meghatározása.

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy bocsássák rendelkezésre a következő információkat:

- éves összesített előrejelzés azon inherens technológiai kibocsátásokról, amelyek mennyiségét CO₂-leválasztással csökkenteni kell;
- a biogén CO₂ és a közvetlenül a levegőből származó CO₂ éves mennyisége, amely a CO₂ geológiai tárolására rendelkezésre fog állni;
- az évente üzemképesen rendelkezésre bocsátható geológiai CO₂-tároló kapacitás;
- a szénhidrogén-tárolók kitermelésének végén esetlegesen rendelkezésre álló éves CO₂-tároló kapacitás;
- tervezett CO₂-szállítási infrastruktúra;
- a CO₂-leválasztásra, -szállításra és -tárolásra irányuló beruházásokhoz rendelkezésre álló állami finanszírozási támogatás;
- a hosszú távú geológiai CO₂-tárolási lehetőségek kiaknázását támogató egyéb intézkedések.

2.6. A kutatási, innovációs és versenyképességi dimenzió előmozdítása

A kezdeti nemzeti energia- és klímatervek 2020. évi értékelésére⁽⁶⁴⁾ építve, valamint a jelenlegi geopolitikai körülmények és a közelmúltbeli szakpolitikai fejlemények figyelembevételével a tagállamok felkérést kapnak arra, hogy aktualizált terveikben erősítsék meg a kutatási innováció és a versenyképesség dimenzióját.

A tiszta energiával és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiákkal kapcsolatos sikeres kutatási és innovációs kibocsátási pályamodellhez elegendő szakértőre és vállalkozóra van szükség, akiket az uniós, nemzeti és regionális programok szinergikus alkalmazása támogat. A 2030-ig (és adott esetben 2050-ig) teljesítendő egyértelmű nemzeti K+I-célértékek és célkitűzések, a tagállamok közötti fokozott együttműködés és a nemzeti K+I-tevékenységek folyamatos nyomon követése elengedhetetlen az EU versenyképességének megerősítéséhez és a zöld megállapodás célkitűzéseinek eléréséhez. Ezeknek az elemeknek fontos szerep jut a K+I és a piaci elterjedés közötti szakadék áthidalása, az EU versenyképességének megerősítése és végső soron a zöld megállapodás célkitűzéseire várhatóan hatást gyakorló technológiák gyorsított bevezetése tekintetében. A K+I-stratégiáknak olyan nem technológiai, transzdiszciplináris szempontokat is magukban kell foglalniuk és támogatniuk kell, amelyek döntő fontosságúak az ökológiai és energetikai átállás felgyorsítása szempontjából; a viselkedésműködés, az éghajlattudatos életmódra vonatkozó döntések ösztönzése, az intézményi, irányítási és szakpolitikai innovációk előmozdítása a klímasemleges átalakulás feltételeinek megerősítése érdekében.

Az aktualizált nemzeti terveknek le kell írniuk a kereskedelmi forgalomban kapható, alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák, berendezések és alkatrészek gyártásának a területükön történő elősegítésére irányuló tagállami célkitűzéseket és szakpolitikákat (figyelembe véve például a beruházások jelenlegi helyzetét és tendenciáit, valamint a hozzáadott értéket), továbbá azokat a célkitűzéseket és szakpolitikákat, amelyek ezt a harmadik országokban tett diverzifikációs erőfeszítések révén kívánják elérni. A REPowerEU terv meghatározásában a célok eléréséhez diverzifikálni kell a megújulóenergia-berendezések és a kritikus fontosságú nyersanyagok kínálatát, csökkenteni kell az ágazati függőségeket, fel kell számolni az ellátási lánc szűk keresztmetszeit, és bővíteni kell az EU tisztaenergia-technológiai gyártási kapacitását. Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek jobban tükrözniük kell a kulcsfontosságú alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiatechnológiák gyártási kapacitásaival és ipari értékláncjaival kapcsolatos igényeket.

⁽⁶⁴⁾ A nemzeti energia- és klímatervek uniós szintű értékelése – a zöld átmenet előmozdítása és a gazdasági helyreállítás elősegítése az integrált energia- és éghajlat-politikai tervezés révén.

7. keretes írás: Bevált gyakorlat a kutatási, innovációs és versenyképességi dimenzió javítására

- A tiszta energiával kapcsolatos azon K+I-igények azonosítása és ismertetése, amelyek szükségesek az energia- és éghajlat-politikai célkitűzések megvalósításához, beleértve a környezeti hatásokat és a méltányos átállás szempontjait ⁽⁶⁵⁾, valamint a zöld átállás társadalmi-gazdasági hatásainak értékelését.
- A nemzeti K+I-célkitűzések és -finanszírozási célértékek leírása, amelyek konkrét, kvantitatív útvonalakat ismertetnek az egyes kulcsfontosságú tisztaenergia-technológiákra, valamint a szén-dioxid-leválasztásra és -tárolásra vonatkozó 2030-as és 2050-es célkitűzések eléréséhez.
- A tisztaenergia-értékláncok ipari lépéseinek integrálása, például a megújulóenergia-technológiák gyártási kapacitásainak megeremtése révén, ami az európai ipar versenyképességét is támogatja.
- A releváns nemzeti alapok és tevékenységek közötti szinergiák feltárása az innovációs platformokkal és a stratégiai energiatechnológiai (SET)-terv végrehajtásával foglalkozó munkacsoportokkal, valamint adott esetben az uniós zöld megállapodáshoz kapcsolódó négy küldetéssel ⁽⁶⁶⁾.
- A SET-tervben részt vevő országok közötti együttműködés javítása, különösen, de nem kizárólag a Horizont Európa keretprogram tiszta energiára való átállással kapcsolatos partnerségén keresztül.
- Annak ismertetése, hogyan lehet fokozni a globális partnerekkel folytatott együttműködést a tiszta energiával kapcsolatos K+I terén.
- A vállalati innováció támogatásának és finanszírozási eszközökhöz való hozzáférésének javítása, ideértve az induló és a növekvő vállalkozásokat, valamint a kkv-eket is.
- A tiszta energia és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák értékláncai gyártási bővítésének és diverzifikált termelési kapacitásának integrálása a versenyképességgel kapcsolatos nemzeti célkitűzésekbe, szakpolitikákba és intézkedésekbe.
- A tiszta energiára való átálláshoz szükséges készségfejlesztés integrálása, összekapcsolva például a megújuló energiával kapcsolatos készségfejlesztési paktummal.
- Integrálni kell az újrafeldolgozhatóság és a körforgásosság fogalmát, valamint a függőség csökkentésének szükségességét, és hatékonyan diverzifikálni kell az importált nyersanyagok és a tiszta energiatechnológiák gyártásához szükséges alkatrészek beszerzését.
- Azon módszerek azonosítása és ismertetése, hogy miként lehetne javítani a tisztaenergia-technológiák versenyképességét a globális piacon, beleértve a fő mozgatórugókat és kihívásokat mind a belső, mind a globális piacokon.

2.7. A klímasemlegességi célkitűzés integrálása

A tagállamoknak az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveikbe olyan elemeket kell beépíteniük, amelyek – hosszú távú nemzeti stratégiáikra építve – javítják az EU klímasemlegességi célkitűzésével való összhangot és koherenciát. Az EU klímasemlegességi célkitűzésével való összhang és koherencia megeremtése érdekében az európai klímarendelet módosította az irányítási rendeletet annak érdekében, hogy ez utóbbi idevágó rendelkezései tartalmazzák a klímasemlegességi célkitűzést ⁽⁶⁷⁾. A tagállamok többek között a következők révén javíthatják az összhangot és a koherenciát:

- a tervezett szakpolitikák és intézkedések hatásainak értékelése során elemzik a klímarendelet 2. cikkének (1) bekezdésében meghatározott uniós klímasemlegességi célkitűzéssel való összhangot (az irányítási rendelet 3. cikke (2) bekezdésének f) pontja);
- a terv elemzési alapjaként leírják, hogy a meglévő szakpolitikák és intézkedések, valamint a tervezett szakpolitikák és intézkedések hogyan járulnak hozzá a klímarendelet 2. cikkének (1) bekezdésében (az irányítási rendelet 8. cikke (2) bekezdésének e) pontjában és az irányítási rendelet 1. melléklete 1. része B. szakaszának 5.5. pontjában) meghatározott uniós klímasemlegességi célkitűzés eléréséhez;

⁽⁶⁵⁾ Lásd a Tanács ajánlása (2022. június 16.) a klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról (HL C 243., 2022.6.27., 35. o.).

⁽⁶⁶⁾ Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz, óceánjaink és vizeink helyreállítása, klímasemleges és intelligens városok, talajvédelmi megállapodás Európa számára.

⁽⁶⁷⁾ Az európai klímarendelet 13. cikke.

- az üvegházhatásúgáz-kibocsátással és -elnyeléssel kapcsolatos szakpolitikák és intézkedések meghatározása során kitekintést adnak az EU klímasemlegességi célkitűzésének elérésére (az irányítási rendelet I. melléklete 1. része A. szakaszának 3.1.1.i pontja).

3. A nemzeti energia- és klímatervek aktualizálásakor figyelmet érdemlő horizontális kérdések

3.1. A kezdeti nemzeti energia- és klímatervekből levont tanulságok hasznosítása

A tagállamok által benyújtott kezdeti nemzeti energia- és klímatervek lefektetik az európai zöld megállapodás és a REPowerEU terv ambícióinak fokozásához és célkitűzéseinek eléréséhez szükséges alapokat. Előkészítésük az irányítási rendeletben meghatározott iteratív folyamatot követte, amely a Bizottság és a tagállamok közötti széles körű konzultációkra, valamint az érdekelt felekkel és a civil társadalommal folytatott konzultációkra épült. A Bizottság egyenként, uniós szinten ⁽⁶⁸⁾ értékelte az első tervjavaslatokat, és ajánlásokat fogalmazott meg a tagállamok ⁽⁶⁹⁾ számára a tervek véglegesítésére vonatkozóan. A végleges terveket – bár némi késéssel – 2019. december 31-ig benyújtották, és a Bizottság külön-külön és összesítve is értékelte őket ⁽⁷⁰⁾.

3.1.1. A 2030-ig tartó időszakra szóló nemzeti energia- és éghajlat-politikai tervek javítása

Az „összkormányzati megközelítés” az eredeti tervek előkészítésének központi eleme és az irányítási rendelet egyik alapelve. Segít javítani az energiaunió öt dimenziója közötti összhangot és szinergiákat teremteni a különböző szakpolitikai területek között.

Kérjük a tagállamokat, hogy javasolt és végleges integrált nemzeti terveik aktualizálásának előkészítése során valamennyi érintett hatósággal és érdekelt féllel vegyék fel a kapcsolatot. Ezeknek az érintett hatóságoknak különböző portfólióikon keresztül együtt kell működniük a nemzeti tervek aktualizálása, valamint az energiaunió, az európai zöld megállapodás, az európai szemeszter, a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, a REPowerEU terv, valamint az uniós energia- és éghajlat-politika egyéb fejleményeihez kapcsolódó közös célok elérése érdekében. E folyamatnak biztosítania kell, hogy a hatóságok felelősséget vállaljanak az integrált nemzeti tervek végrehajtásáért.

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy építsenek az eredeti nemzeti terveikre, és közben teljes mértékben vegyék figyelembe a Bizottság által elvégzett kapcsolódó értékelést.

3.1.2. Szinergiák az integrált eredményjelentésekkel

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy aktualizált nemzeti energia- és klímaterveik elkészítésekor használják fel az első integrált nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentéseket. A jelentések a következőkre használhatók fel: i. segítségnyújtás a jelenlegi helyzet leírásához, beleértve az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást is; ii. az első nemzeti tervekben meghatározott célkitűzések, célértékek és hozzájárulások elérése terén még fennálló hiányosságok felmérése; és iii. következtetések levonása a nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentésekben szereplő szakpolitikák, intézkedések és beruházások megfelelőségéről minden dimenzióban és ágazatban, beleértve a levegőminőségre és a levegőszennyező anyagok kibocsátására gyakorolt hatásukat is.

A tagállamok 2023. március 15-ig első alkalommal nyújtanak be nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentéseket a Bizottságnak ⁽⁷¹⁾. A jelentéstétel és az előrehaladás nyomon követése az irányítási rendelet két fő jellemzője. A nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentések hozzá fognak járulni a kezdeti nemzeti energia- és klímatervek végrehajtása terén elért előrehaladás tényeken alapuló értékeléséhez, és ezáltal értékes eszközt jelentenek majd a potenciálisan fejlesztendő területek meghatározásához. Az előrehaladásról szóló jelentéstétel és nyomon követés formátuma úgy lett kidolgozva, hogy elemezni lehessen az energia- és éghajlat-politikák végrehajtását a nemzeti energia- és klímatervekben, szem előtt tartva a tagállamok és a Bizottság adminisztratív terheinek korlátozását.

⁽⁶⁸⁾ Összefogás az energiaunió és az éghajlat-politika terén – a tiszta energiára való átállás feltételeinek megteremtése, COM(2019) 285. Lásd még: Economidou, M., Ringel, M., Valentova, M., Zancanella, P., Tsemekidi Tzeiranak, S., Zangheri, P., Paci, D., Ribeiro Serrenho, T., Palermo, V. and Bertoldi, P., National Energy and Climate Plans for 2021–2030 under the EU Energy Union (A 2021–2030-as időszakra vonatkozó nemzeti energia- és klímatervek az EU energiauniója keretében), EUR 30487 EN, az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-27013-3, doi:10.2760/678371, JRC122862.

⁽⁶⁹⁾ Nemzeti energia- és klímatervek Európai Bizottság (europa.eu).

⁽⁷⁰⁾ A nemzeti energia- és klímatervek uniós szintű értékelése – a zöld átmenet előmozdítása és a gazdasági helyreállítás elősegítése az integrált energia- és éghajlat-politikai tervezés révén, COM (2020) 564.

⁽⁷¹⁾ Az irányítási rendelet 17–25. cikke értelmében.

Az aktualizált nemzeti tervek elemző része, valamint a tervezett szakpolitikák és intézkedések kiaknázhatják az előrehaladásról szóló jelentéstételhez gyűjtött információkat. A villamosenergia- és gázpiacokra, az energiaárakra és a jelenlegi árelemek (energia, hálózat, adók/illetékek árkomponensek) bontására való hivatkozáskor azonban a tagállamoknak a nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentések benyújtásának időpontjához képest aktualizált elemzést kell benyújtaniuk.

3.2. **Korai és inkluzív társadalmi részvétel az Aarhusi Egyezményrel összhangban**

Az eredeti tervekhez hasonlóan a tagállamoknak a helyi hatóságokkal, a civil társadalmi szervezetekkel, a szociális partnerekkel, az ágazati üzleti közösséggel, a befektetőkkel és más érdekelt felekkel folytatott párbeszéd keretében kell aktualizálniuk a nemzeti energia- és klímaterveket. Az irányítási rendelet 10. cikke előírja a tagállamok számára, hogy a nyilvánosság számára már korán és ténylegesen lehetőséget biztosítsanak a nemzeti energia- és klímatervek kidolgozásában való részvételre. A tagállamok részes felei az Aarhusi Egyezménynek ⁽⁷²⁾, ezért kötelesek biztosítani, hogy a nyilvánosság időben és ténylegesen lehetőséget kapjon arra, hogy átlátható és méltányos keretek között részt vegyen a nemzeti tervek aktualizálására irányuló tervezetek elkészítésében ⁽⁷³⁾. A nyilvánosság számára észszerű időt kell biztosítani arra, hogy részt vehessen a folyamat különböző szakaszaiban, és erre akkor kell sort keríteni, amikor még minden lehetőség nyitva áll ⁽⁷⁴⁾. A megalapozott konzultáció érdekében a nyilvánosság számára már a konzultációs időszak kezdetén hozzáférést kell biztosítani minden vonatkozó dokumentumhoz, jelentéshez és feltételezéshez. Arra kérjük a tagállamokat, hogy gondolkodjanak el azon, mi lehetne a konzultáció legjobb módja, például egy külön NEKT-honlap létrehozása erre a célra, amely az összes információt tartalmazza.

Az irányítási rendelet 11. cikke értelmében a tagállamoknak többszintű energia- és éghajlat-politikai párbeszédet kell kialakítaniuk. Platformot kell biztosítaniuk ahhoz, hogy az érdekelt felekkel megvitassák a különböző energia- és éghajlat-politikai forgatókönyveket, valamint a klímarendeletben meghatározott uniós klímaselemlégségi célkitűzés elérését ⁽⁷⁵⁾. A tagállamok a nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentésekben beszámolnak a párbeszéd kialakítása terén elért előrehaladásról. A nyilvános konzultációk során a tagállamok ösztönzést kapnak arra, hogy erősítsék meg a többszintű párbeszédet, és működjenek együtt azokkal a regionális és helyi egyénekkal és csoportokkal, akik/amelyek konkrét intézkedéseket tudnak előterjeszteni. A meglévő fórumokkal, például a Polgármesterek Szövetségével való szinergiákat is fel kell tárniuk. A tagállamoknak a vonatkozó nemzeti szabályokkal és gyakorlatokkal összhangban biztosítaniuk kell a szociális partnerek teljes körű és időben történő konzultációját és bevonását is. A szociális párbeszéd és a társadalom egészére kiterjedő megközelítés – a szociális jogok európai pillérének elveivel összhangban – kulcsfontosságú a hatékony energia- és éghajlat-politikák kidolgozásához és végrehajtásához.

Az aktualizált nemzeti energia- és klímatervekbe a tagállamoknak bele kell foglalniuk a konzultációk összefoglalását, valamint a nyilvánosság nézeteit vagy ideiglenes nézeteit. A tagállamoknak ki kell fejteniük, hogy a nyilvánosság véleményét hogyan vették figyelembe a javasolt és a végleges nemzeti tervek benyújtása előtt. A tagállamoknak azt is fel kell vázolniuk, hogy a folyamat hogyan tette lehetővé a nyilvánosság átlátható és tisztességes részvételét.

3.3. **A regionális együttműködés megerősítése az összehangoltabb válaszadás és a szolidaritás előmozdítása érdekében**

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy az aktualizált nemzeti tervek elkészítése során erősítsék meg a regionális együttműködést. A lehetőségekhez mérten ajánlatos az ilyen együttműködést a már létrehozott regionális együttműködési fórumon keresztül koordinálni. Szükség esetén az uniós energiaplatform ⁽⁷⁶⁾ keretében létrehozott regionális csoportok, valamint az uniós piac gázellátásának biztonságához kapcsolódó regionális kockázati csoportok is nyújthatnak támogatást. Noha az irányítási mechanizmust úgy alakították ki, hogy ösztönözze a tagállamok közötti, határokon átnyúló és regionális szintű együttműködést ⁽⁷⁷⁾, a tagállamok a kezdeti nemzeti energia- és klímatervek elkészítése során nem használták ki teljes mértékben a regionális együttműködésben rejlő lehetőségeket.

A tagállamokat arra is ösztönöznünk kívánjuk, hogy – területi és ágazati szinten egyaránt – önkéntesen vegyenek részt nemzeti energia- és klímaterveik egyes részeinek közös megtervezésében. Ez lehetőséget kínál a tagállamokra nehezedő adminisztratív terhek enyhítésére és a nemzeti energia- és klímatervek tartalmának javítására. A Bizottság készen áll arra, hogy megkönnyítse ezt az együttműködést, amennyiben a tagállamok igénylik ezt az aktualizált nemzeti energia- és klímatervek tervezetének elkészítése során. Az energia- és éghajlat-

⁽⁷²⁾ Aarhus (europa.eu).

⁽⁷³⁾ Az Aarhusi Egyezmény 6. cikke.

⁽⁷⁴⁾ Az Aarhusi Egyezmény 7. cikke.

⁽⁷⁵⁾ A LIFE program keretében finanszírozott NECPlatform projekt célja hat uniós tagállam (Bulgária, Horvátország, Franciaország, Olaszország, Portugália és Románia) támogatása a többszintű éghajlat- és energiaügyi párbeszéd állandó platformjainak létrehozásában és irányításában, segítve őket az irányítási rendelet 11. cikkének való megfelelésben az energia- és éghajlat-politikák vertikális és horizontális integrációjának előmozdítása révén. További információ: Finanszírozás és pályázatok (europa.eu).

⁽⁷⁶⁾ Uniós energiaplatform (europa.eu).

⁽⁷⁷⁾ Az irányítási rendelet 12. cikke.

politikával kapcsolatos regionális együttműködés lehetővé teszi a szinergiák feltárását a nemzeti energia- és éghajlat-politikai célkitűzések hatékony elérése érdekében, biztosítva a tervek következetesebbé tételét. A koordináció területei közé tartozhatnak például a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos közös projektek vagy támogatási programok (pl. a közös program létrehozására vonatkozó következetes határidők és intézkedések), valamint a megújuló energia régió belüli fejlesztésére vonatkozó következetes megközelítések vagy a SET-terv keretében folytatott együttműködés.

A Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy a nemzeti tervük aktualizálásának tervezetében foglalják össze a regionális konzultációk eredményeit – a többi tagállam észrevételeit is beleértve –, és fejték ki, hogyan vették figyelembe ezeket az észrevételeket.

A tagállamok arra is felkérést kapnak, hogy vonják be a regionális partnereket a következetes tervezés biztosítása és az ellátás biztonságával kapcsolatos kockázatok kezelése érdekében. Ez a megfelelő villamosenergia-infrastruktúra és energiaátviteli infrastruktúra (fizikai dimenzió) kiépítésének biztosítása, valamint a piaci integráció előmozdítása szempontjából is fontos. A közelmúltbeli energiapolitikai fejlemények rámutattak arra, hogy regionális együttműködésre van szükség az energiarendszer rezilienciájának és felkészültségének fokozása, valamint a tiszta energiára való átállás felgyorsítása érdekében. Manapság – jobban, mint valaha – a regionális együttműködés és az európai szolidaritás jelentik az EU legerősebb eszközét a diverzifikált energiaellátás eléréséhez, a nemzeti energia- és klímatervek energiabiztonsági dimenziójának megerősítéséhez és végső soron egy reziliensebb energiaunió megvalósításához. A regionális együttműködés megkönnyítése érdekében a Bizottság külön iránymutatást tesz közzé a megújuló energiával kapcsolatos együttműködési projektek költség-haszon megosztásáról.

A Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy a nemzeti terveik aktualizálásának tervezetében foglalják össze az uniós energiaplatformban való részvételüket és az e tevékenységből eredő lehetséges intézkedéseket. Az uniós energiaplatformot azzal a céllal hozták létre, hogy összehangolja az orosz forrásokból származó uniós gázellátás diverzifikálására irányuló tevékenységeket. Ez részben magában foglalja egy olyan önkéntes mechanizmus létrehozását, amely lehetővé teszi a gáz és a megújuló hidrogén vásárlását az EU számára, optimálisan kihasználva az EU kollektív politikai és piaci súlyát. Emellett öt regionális csoportot hoztak létre (Délkelet-Európa, Közép-Kelet-Európa, Északnyugat-Európa, Délnyugat-Európa és Baltikum), hogy cselekvési terveket dolgozzanak ki az uniós energiaplatform törekvéseinek működőképessé tételére.

3.4. **A zöld és méltányos átállást szolgáló egyéb tervezési eszközökkel való szinergiákban és kapcsolódási pontokban rejlő lehetőségek teljes körű kiaknázása**

Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek tükrözniük kell az első végleges nemzeti energia- és klímatervek 2019-es benyújtása óta létrehozott új tervezési finanszírozási eszközöket. Az egyes alapokhoz való hozzáférés feltétele a célzott tagállami tervek jóváhagyása. A nemzeti energia- és klímaterveknek következetes és integrált módon tükrözniük kell mindazokat a releváns szakpolitikákat és intézkedéseket, amelyek hozzájárulnak a nemzeti energia- és éghajlat-politikai célkitűzések, célértékek és hozzájárulások eléréséhez, beleértve az egyéb finanszírozási és tervezési eszközökből eredő fellépéseket és finanszírozási lehetőségeket is ⁽⁷⁸⁾.

3.4.1. *Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz*

Fontos, hogy a tagállamok teljes mértékben tükröztessék a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek energia- és éghajlat-politikai beruházásait és reformjait az aktualizált nemzeti energia- és klímatervekben ⁽⁷⁹⁾, és ezekre építsenek a 2030-as évre vonatkozó aktualizált céljaik, célkitűzéseik és kötelezettségvállalásaik elérése érdekében. Számszerűsítve a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz biztosítja az energia- és éghajlat-politika legnagyobb új finanszírozási forrását. 2026 augusztusáig ⁽⁸⁰⁾ a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek továbbra is különböző mértékben fogják irányítani a tagállamok energia- és éghajlat-politikai reform- és beruházási programját. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek célja az volt, hogy hozzájáruljanak a nemzeti energia- és klímatervek célkitűzéseikhez, céljaihoz és hozzájárulásaihoz, tekintettel a 2030-ra és 2050-re vonatkozó ambiciózusabb törekvésekre. A REPowerEU terv keretében a tagállamoknak egy külön REPowerEU-fejezet beillesztésével további szakpolitikákat és intézkedéseket kell beépíteniük a helyreállítási és rezilienciaépítési tervükbe.

⁽⁷⁸⁾ A méltányos zöld átállást szolgáló uniós finanszírozási eszközök áttekintését lásd a klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról szóló tanácsi ajánlásra irányuló bizottsági javaslatot kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 3. mellékletében, SWD(2021) 452 final.

⁽⁷⁹⁾ A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló (EU) 2021/241 (2021. február 12.) európai parlamenti és tanácsi rendelet hozta létre (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.).

⁽⁸⁰⁾ A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek előirányzatainak mintegy 40 %-a az éghajlat-politikai célkitűzéseket támogató intézkedésekhez kapcsolódik, és számos helyreállítási és rezilienciaépítési terv jelentősen meghaladja a rendeletben az éghajlatváltozás elleni küzdelem finanszírozására vonatkozóan meghatározott 37 %-os küszöbértéket. A 2022. október 5-ig elfogadott 26 tervben szereplő éghajlat-politikai kiadások összesen 199,9 milliárd EUR-t tesznek ki. Emellett a tervek 18,4 milliárd EUR további környezetvédelmi kiadást tartalmaznak, így az éghajlat-politikai vagy környezetvédelmi célkitűzésekhez hozzájárulóként megjelölt kiadások teljes összege 218,2 milliárd EUR, azaz a teljes előirányzat 44,1 %-a.

Az átláthatóság és a következetesség biztosítása érdekében a Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy egyértelműen mutassák be a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek – köztük a REPowerEU-fejezetek – szerepét az aktualizált nemzeti energia- és klímatervek végrehajtásában. E célból az aktualizált nemzeti terveknek mennyiségi információkat kell nyújtaniuk a helyreállítási és rezilienciaépítési terv intézkedéseinek az aktualizált éghajlat- és energiapolitikai célkitűzésekhez és célértékekhez való hozzájárulásáról, többek között a finanszírozás tekintetében is. Ezen túlmenően a tagállamok felkérést kapnak arra, hogy frissített nemzeti energia- és klímaterveikbe tegyenek kereszt-hivatkozást a helyreállítási és rezilienciaépítési tervre és a REPowerEU fejezetre minden vonatkozó szakpolitika és intézkedés esetében. A tagállamoknak jelezniük kell, hogy a szakpolitika vagy intézkedés részben vagy egészben részét képezi-e a helyreállítási és rezilienciaépítési tervnek és a REPowerEU-fejezetnek, valamint be kell mutatniuk a nemzeti energia- és klímatervek szerepét a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek és a REPowerEU-fejezetek kiegészítésében.

Adott esetben hivatkozniuk kell a helyreállítási és rezilienciaépítési tervük értékelésének jóváhagyásáról szóló tanácsi végrehajtási határozatra. A tagállamoknak mérlegelniük kell azon beruházások és reformok kiterjesztését, amelyek még inkább hozzájárulhatnak a 2030-as célkitűzésekhez, célértékekhez és aktualizált nemzeti terveikhez.

A Bizottság arra is ösztönzi a tagállamokat, hogy hasznosítsák a helyreállítási és rezilienciaépítési terv folyamatával kapcsolatos tapasztalataikat. Ez tovább javíthatja az aktualizált nemzeti energia- és klímatervekben szereplő beruházások és reformok részletességét a költségbebecslések, a finanszírozás, a hatókör leírása, valamint a konkrét mérföldkövek és célértékek tekintetében. A két eszköz közötti összhangot fenn kell tartani.

Noha a jelenlegi irányítási rendelet nem ír elő ilyen követelményt, a Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy az aktualizált nemzeti energia- és klímatervre vonatkozó szakpolitikák és intézkedések meghatározásakor alkalmazzák a „jelentős károkozás elkerülését célzó kritériumokat”. A jelentős károkozás elkerülését célzó kritériumoknak való teljes körű megfelelés a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz egyik fő tervezési jellemzője. Biztosítja, hogy a tervek hozzájáruljanak a zöld átálláshoz és a fenntartható helyreállításhoz, ugyanakkor korlátozzák a biológiai sokféleség, a víz és a tengeri erőforrások károsodását, fokozzák a körforgásos jelleget, és megelőzzék a szennyezést, elkerülve a fenntarthatatlan eszközök és tevékenységek bezáródását. A Bizottság technikai iránymutatást adott a jelentős károkozás elkerülését célzó kritériumoknak a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek keretében történő alkalmazásáról ⁽⁸¹⁾.

3.4.2. Igazságos Átmenet Alap

Az igazságos átmenet mechanizmust ⁽⁸²⁾, különösen az Igazságos Átmenet Alapot (IÁA) azért hozták létre, hogy 2021 és 2027 között beruházásokat mozgósítson. Ez a beruházási eszköz segíteni fogja a klímaselemlegességre való átállás által leginkább érintett európai régiókat, tekintettel a fosszilis tüzelőanyagok – többek között a szén, a tőzeg és az olajpala – kitermelésétől és a karbonintenzív ipari folyamatoktól való nagy fokú függőségükre. A kohéziós politika részét képező IÁA a DNSH-elveket is alkalmazza, és kizárja a fosszilis tüzelőanyagokba történő beruházásokat. Stabil irányítási keretet hoz létre, amelynek középpontjában a területi igazságos átmenet tervek állnak – ezek véglegesítése folyamatban van. A területi igazságos átmenet tervek stratégiai dokumentumok, amelyek elmagyarázzák az egyes tagállamok méltányos átállási folyamatát, valamint a leginkább érintett területeken várható társadalmi-gazdasági következmények enyhítését célzó tevékenységeket. A területi igazságos átmenet tervek a széntől függő régiókban és/vagy az átállás által leghátrányosabban érintett, magas ÜHG-kibocsátású iparágakban (például a vegyiparban, az acéliparban és a cementiparban) végrehajtott intézkedések és beruházások keretét fogják képezni.

A tagállamoknak az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveikben tükröztetniük kell a méltányos átállásra vonatkozó területi tervekben felvázolt átállási folyamatot. A tagállamoknak ismertetniük kell a 2030-ra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai célértékek és a fosszilis tüzelőanyagokra való átállás közötti szinergiákat. Azt is le kell írniuk, hogy a nemzeti célértékek elérése hogyan fogja célzottan enyhíteni a társadalmi-gazdasági hatásokat regionális szinten.

3.4.3. Szociális Klímaalap

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a lehető legnagyobb mértékben építsék be az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveikbe a szociális klímatervek elkészítéséhez szükséges, alapul szolgáló elemzéseket. Ki kell fejteniük, hogyan tervezik felhasználni a Szociális Klímaalapból (SCF) származó bevételeket a vonatkozó célkitűzések, célértékek és hozzájárulások elérésére. Az SCF-et ⁽⁸³⁾ az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag keretében javasolták a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásokra, a közlekedési felhasználókra és a mikrovállalkozásokra gyakorolt azon társadalmi hatások kezelése érdekében, amelyek az épületeknek és a közúti közlekedésnek a kibocsátás-kereskedelmi rendszerbe (ETS) való bevonásából eredhetnek. Az SCF célja, hogy támogassa a veszélyeztetett csoportokat a költséges fosszilis tüzelőanyagoktól való függésük csökkentésében azáltal, hogy hatékonyabbá teszi az épületeket, dekarbonizálja az épületek fűtését és hűtését (ideértve a megújuló energiaforrásokból származó energia integrálását is), valamint javítja a fenntartható közlekedéshez való hozzáférést. Az SCF célja továbbá, hogy nemzeti intézkedések révén támogassa a veszélyeztetett csoportokat, célzott ideiglenes közvetlen jövedelemtámogatást biztosítva a beruházási intézkedések végrehajtása során.

⁽⁸¹⁾ COM(2021) 1054 final.

⁽⁸²⁾ 2020. január 14-én az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási tervről szóló közlemény részeként jelentették be.

⁽⁸³⁾ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a Szociális Klímaalap létrehozásáról, COM (2021) 568.

Az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagról szóló tárgyalások lezárásakor szoros kapcsolat lesz a nemzeti energia- és klímatervek és az SCF-tervek között, mivel a nemzeti energia- és klímatervek felvázolják azt a szakpolitikai keretet, amelyben az SCF működni fog. Az SCF-terveket a tagállamok által a nemzeti energia- és klímatervekben tervezett reformok és kötelezettségvállalások fogják meghatározni. Az SCF-tervek maguk az SCF által finanszírozott konkrét intézkedésekre és beruházásokra fognak összpontosítani. Biztosítják továbbá az összhangot, és szinergiákat alakítanak ki a nemzeti energia- és klímatervekkel és más vonatkozó uniós programokkal és eszközökkel.

3.4.4. Közös agrárpolitika

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy törekedjenek szinergiák kialakítására a közös agrárpolitikai stratégiai tervek és a nemzeti energia- és klímatervek között. A tagállamok nemzeti közös agrárpolitikai stratégiai terveik révén támogatási programokat alakítottak ki, amelyek magukban foglalják az éghajlattal, az energiával, az egészséggel és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos célkitűzések megvalósítását. A Bizottság ajánlásokat és észrevételeket fogalmazott meg az egyes tagállamok közös agrárpolitikai stratégiai terveivel kapcsolatban. A tagállamok a közös agrárpolitikai stratégiai terveken kívül olyan nemzeti intézkedéseket is azonosítottak vagy terveztek, amelyek hozzájárulhatnak ezekhez a törekvésekhez. E célkitűzéseket szem előtt tartva a tagállamok kötelesek újraértékelni és szükség esetén kiigazítani közös agrárpolitikai stratégiai terveiket, amint hatályba lépnek a LULUCF-rendelet és a módosított (még elfogadásra váró) közös kötelezettségvállalási rendelet által bevezetett ambiciózusabb célértékek⁽⁸⁴⁾. A tagállamoknak aktualizálniuk kell a nemzeti energia- és klímaterveket és a közös agrárpolitikai stratégiai terveket, és lehetőség szerint fel kell tárniuk a köztük lévő szinergiákat.

A két folyamat közötti kapcsolatot tovább lehet javítani az alábbiak révén: i. a mezőgazdasági politikák és intézkedések által az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésére gyakorolt hatások értékelésére irányuló erőfeszítések fokozása; ii. a szén-dioxid-eltávolítás növelése és iii. a releváns megújuló energiaforrások, például a biometán azonosítása. A Bizottság és az Európai Környezetvédelmi Ügynökség az éghajlat-politikákkal és -intézkedésekkel kapcsolatos jelentéstétel javítását célzó tevékenységek részeként kapacitásépítést szervez⁽⁸⁵⁾.

3.4.5. Kohéziós politika

A Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveikben mérleeljék, milyen szinergiák vannak a 2021 és 2027 közötti időszakra vonatkozó uniós kohéziós politika keretében kidolgozott meglévő tervezési dokumentumokkal. Az EU kohéziós politikája (az Európai Regionális Fejlesztési Alapon, a Kohéziós Alapon, az Európai Szociális Alap Pluszon és az Igazságos Átmenet Alapon keresztül) hozzájárul a gazdasági, társadalmi és területi kohézió megerősítéséhez⁽⁸⁶⁾.

A 2021–2027-es időszakban a (392 milliárd EUR összegű uniós beruházást mozgósító) kohéziós politika öt szakpolitikai célkitűzésre (ideértve a klímasemleges gazdaságra való zöld, alacsony szén-dioxid-kibocsátású áttárást) és az európai zöld megállapodásra összpontosít. A kohéziós politikai alapok igénybevételéhez a tagállamoknak partnerségi megállapodásokat kell kidolgozniuk, amelyeket operatív programok követnek. Az utóbbiakban figyelembe kell venni a nemzeti energia- és klímaterveket, és kezelni kell az azokban azonosított kihívásokat. A tagállamoknak teljesíteniük kell továbbá a feljogosító feltételeket, többek között a hiánytalanul benyújtott nemzeti energia- és klímatervhez, az energiahatékonysághoz, a lakó- és nem lakóépületek korszerűsítéséhez és a megújuló energiához kapcsolódó feltételeket.

3.5. Szilárd elemzési alap

A megbízható, aktualizált nemzeti terveknek stratégiai jövőképet kell tükrözniük, és ezeket a terveket a jelenlegi és előre jelzett helyzetek megbízható és megalapozott mennyiségi elemzésével kell alátámasztani. A szilárd elemzési alap azt is biztosítani fogja, hogy a terv különböző részei átfogóak és összehasonlíthatók legyenek. Az NEKT elemzési szakasza a jelenlegi helyzettel kezdődik, beleértve a meglévő szakpolitikákkal és intézkedésekkel⁽⁸⁷⁾, kapcsolatos előrejelzéseket is, amelyek a kezdeti nemzeti energia- és klímatervek óta jelentősen fejlődtek. Az aktualizált terv „jelenlegi helyzetre” vonatkozó részének az energiaunió mind az öt dimenziója tekintetében tükröznie kell a rendelkezésre álló legfrissebb információkon alapuló releváns változásokat. Figyelembe kell venni különösen a Covid19-világjárvány társadalmi és gazdasági hatását, valamint az energiaárakat, a belső energiapiacot, valamint tágabb értelemben az energiabiztonságot és a kibocsátási tendenciákat érintő aktuális geopolitikai helyzetet.

⁽⁸⁴⁾ A stratégiai tervről szóló (EU) 2021/2115 rendelet 120. cikke.

⁽⁸⁵⁾ Webinárium a mezőgazdasági üvegházhatásúgáz-politikák és -intézkedések értékeléséről, 2022. július, lásd: <https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cm/products/webinars-and-workshops/2021-webinar-on-the-evaluation-of-agricultural-greenhouse-gas-policies-and-measures>

⁽⁸⁶⁾ 2014 és 2020 között közel 70 milliárd EUR összegű beruházással ez volt az éghajlat- és energiapolitikai beruházások fő uniós finanszírozási forrása. Az energiauniót és az európai strukturális és beruházási alapokat támogató kohéziós politika (europa.eu).

⁽⁸⁷⁾ Az irányítási rendelet 8. cikke.

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a legkorszerűbb modellezési eszközöket és megközelítéseket alkalmazzák. A következetes megközelítés biztosítása érdekében a tagállamoknak ugyanazokat a kulcsfontosságú paramétereket kell alkalmazniuk az olaj-, gáz- és szénimportárak, valamint az uniós kibocsátás-kereskedelmi rendszer szerinti szén-dioxid-árak tekintetében, mint amelyeket az irányítási rendelet 18. cikke szerinti jelentéstételhez használnak. A felhasznált adatok átláthatóságának biztosítása érdekében a tagállamoknak egyértelműen hivatkozniuk kell az elemzésüket alátámasztó forrásokra. A Bizottság lehetőség szerint felkéri a tagállamokat, hogy használjanak hivatalos európai statisztikákat.

3.5.1. Forgatókönyvek és időkeret

Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek ismertetniük kell a jelenlegi helyzetet⁽⁸⁸⁾ az ágazati fejlesztések üvegházhatású gázokra vonatkozó előrejelzéseinek és az energiaunió más dimenzióira vonatkozó előrejelzések feltüntetésével, a meglévő intézkedésekkel (azaz „WEM” forgatókönyvvel) karöltve legalább 2040-ig, beleértve a 2030-as évet is⁽⁸⁹⁾. Emellett az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek további tervezett szakpolitikákat és intézkedéseket tartalmazó előrejelzéseket kell tartalmazniuk (pl. „WAM” forgatókönyv)⁽⁹⁰⁾. Ezek az előrejelzések lehetővé teszik az ilyen tervezett szakpolitikák és intézkedések hatásának értékelését, valamint a legalább 2040-ig tartó, meglévő szakpolitikák és intézkedések hatásaival való összehasonlítást⁽⁹¹⁾ ⁽⁹²⁾. A tagállamoknak azt is le kell írniuk, hogy a meglévő és tervezett szakpolitikák és intézkedések hogyan járulnak hozzá az európai klímarendelet 2. cikkének (1) bekezdésében meghatározott uniós klímasemlegességi célkitűzés eléréséhez⁽⁹³⁾.

Az európai klímarendelet az emberi eredetű üvegházhatásúgáz-kibocsátás⁽⁹⁴⁾ előrejelzésére vonatkozó követelményeket közvetlenül a jelentéstételi év után 4 helyett 6 jövőbeli, 0-ra vagy 5-re végződő év sorozatára módosítja. Mivel a tagállamok 2050-ig készítenek előrejelzéseket az üvegházhatású gázok kibocsátására vonatkozóan az irányítási rendelet 18. cikke szerint 2023. március 15-ig esedékes benyújtásra, a Bizottság arra ösztönzi őket, hogy aktualizált nemzeti energia- és klímatervekben a WEM- és a WAM-forgatókönyvekben egyaránt 2050-ig nyújtsanak be előrejelzéseket az uniós klímasemlegesség irányába mutató tendenciák felvázolására.

A tagállamoknak nyilvánosságra kell hozniuk a végleges forgatókönyvekhez és előrejelzésekhez felhasznált feltételezések, paraméterek és módszerek részletes leírását, figyelembe véve a statisztikai korlátozásokat, a kereskedelmi adatkészletekre vonatkozó engedélyezési korlátozásokat és az adatvédelmi szabályok betartását⁽⁹⁵⁾. A szabad hozzáférésű eszközöket és adatokat a lehető legnagyobb mértékben fel kell használni az eredmények átláthatóságának, validálásának és összehasonlíthatóságának előmozdítása érdekében.

3.5.2. A gazdasági, társadalmi és környezeti hatások felmérése

Az aktualizált nemzeti tervekben a tagállamoknak értékelniük kell a tervezett szakpolitikák és intézkedések, illetve szakpolitika- és intézkedéscsomagok nemzeti és adott esetben regionális szintű makrogazdasági hatását. Amennyiben lehetséges, az egészségre, a környezetre, a versenyképességre, a foglalkoztatásra, a készségekre és a társadalomra gyakorolt hatásukat is értékelni kell. Az értékelésnek magában kell foglalnia a meglévő szakpolitikákon és intézkedéseken vagy intézkedéscsomagokon⁽⁹⁶⁾ alapuló előrejelzésekkel való összehasonlítást, különös tekintettel az elosztási hatások⁽⁹⁷⁾ és az energiaszegénység⁽⁹⁸⁾ értékelésére. A Bizottság rendszeresen rendelkezésre bocsátja az e területre vonatkozó kutatási projektek eredményeit, többek között egy makro- és mikromodellezést a tiszta energiára való átállás foglalkoztatási, társadalmi és elosztási hatásainak vagy geopolitikai fejleményeinek értékelésére (pl. energiaár-forgatókönyvek)⁽⁹⁹⁾. Ezek az elemek támogatják a nemzeti tervek aktualizálását.

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy vegyenek fontolóra olyan kérdéseket, mint a gazdaság egészére kiterjedő vagy ágazati szűk keresztmetszetek, különösen az energiaellátás, a víz és a nyersanyagok, valamint a munkaerő és a készségek rendelkezésre állása tekintetében. Emellett le kell írni a tagállamok gazdaságának ágazati összetételében várható változásokat, mivel egyes iparágak csökkenni fognak, mások megijednek és/vagy növekednek, és megint mások át fognak alakulni. E tekintetben a tisztaenergia-ágazat kutatásával, innovációjával és versenyképességével kapcsolatos megfontolásokat is figyelembe kell venni. Az energetikai átmenet pozitív hatását is teljeskörűen értékelni kell.

⁽⁸⁸⁾ Az irányítási rendelet I. mellékletének B. szakaszával összhangban.

⁽⁸⁹⁾ Az irányítási rendelet I. melléklete B. szakasza 4.2.1. pontjának ii. alpontja.

⁽⁹⁰⁾ Az irányítási rendelet I. melléklete B. szakaszának 5. pontja.

⁽⁹¹⁾ A terv által lefedett időszakot követően legalább 10 évig.

⁽⁹²⁾ Az irányítási rendelet I. melléklete B. szakasza 5.1. pontjának i. alpontja.

⁽⁹³⁾ Az irányítási rendelet 8. cikke (2) bekezdésének e) pontja.

⁽⁹⁴⁾ Nemzeti energia- és klímatervek Európai Bizottság (europa.eu).

⁽⁹⁵⁾ Az irányítási rendelet 8. cikkének (3) bekezdése.

⁽⁹⁶⁾ Az irányítási rendelet 8. cikke (2) bekezdésének b) pontja.

⁽⁹⁷⁾ Lásd az elosztási hatások vizsgálatáról szóló közleményt, COM(2022) 494 final.

⁽⁹⁸⁾ Az irányítási rendelet 3. cikke (3) bekezdésének d) pontja.

⁽⁹⁹⁾ Lásd például az EMPL és a JRC főigazgatósága által közösen irányított GD-AMEDI és AMEDI+ projekteket. A két projekt fő eredményeit egy közös projekthonlapon mutatják be és teszik hozzáférhetővé.

Az aktualizált tervekben tárgyalt környezeti hatásoknak tükrözniük kell a nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentések megállapításait ⁽¹⁰⁰⁾. A terveknek a dekarbonizáció és a szennyezőanyag-kibocsátás csökkentése (szennyezésmentesítés) közötti jelenlegi és jövőbeli kölcsönhatásokat is figyelembe kell venniük. A víz, az energia és az éghajlat közötti kapcsolatok döntő szerepet játszanak az energiaunió célkitűzéseinek elérésében. A szélsőséges események – például aszályok és magas hőmérséklet – stresszt okoznak a villamosenergia-rendszerekben, ami hatással van az erőművek működésére. Az alacsony vízszint súlyosbítja Európa energiaválságát, ami kihat a hidroelektromosságra, az atomenergia-termelésre és a belvízi hajózásra. A Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy az aktualizált nemzeti energia- és klímatervekben ismertessék a tervezett szakpolitikák és intézkedések vízgazdálkodásra (többek között az aszályokra, árvizekre és a vízigényre) és vízi ökoszisztémákra gyakorolt hatását, különösen az energiabiztonsági dimenzió tekintetében. A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveket a vízgazdálkodásra vonatkozó releváns tervezési dokumentumokkal – például vízgyűjtő-gazdálkodási tervekkel, árvízkezelési tervekkel és aszálykezelési tervekkel – összhangban dolgozzák ki.

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy nemzeti energia- és klímaterveik aktualizálását a nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programjaik aktualizálásával pontosan összeegyeztetve végezzék ⁽¹⁰¹⁾. A kezdeti nemzeti energia- és klímatervekhez képest az aktualizálás során még mindig van lehetőség arra, hogy javítsanak a tervezett szakpolitikák és intézkedések szennyezőanyag-kibocsátásra gyakorolt hatásainak értékelésén, illetve hogy megerősítsék azt. Az integrált energia- és éghajlat-politikai eredményjelentések részeként a tagállamok a szakpolitikák és intézkedések (vagy szakpolitika- és intézkedéscsomagok) levegőminőségre és szennyezőanyag-kibocsátásra gyakorolt számszerűsített hatásáról is be fognak számolni. Mindazonáltal a nemzeti energia- és klímatervek keretében végzett értékelés lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy előnyben részesítsék az összesített előnyöket maximalizáló intézkedéseket. Emellett a szakpolitikáknak és intézkedéseknek összhangban kell lenniük az EU biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégiájával ⁽¹⁰²⁾, a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervvel ⁽¹⁰³⁾, a szennyezőanyag-mentességi cselekvési tervvel ⁽¹⁰⁴⁾ és az európai rákellenes tervvel ⁽¹⁰⁵⁾.

Az aktualizált tervekben tárgyalt környezeti hatásoknak az éghajlat- és energiapolitika biológiai sokféleségre gyakorolt hatásait is tükrözniük kell. Az éghajlatváltozás és a biológiai sokféleség csökkenése összefügg egymással. Az energia- és éghajlat-politika szinergiákhoz, ugyanakkor biológiai sokféleséggel járó kompromisszumokhoz is vezethet (pl. a természet regenerálása vagy természetalapú megoldások a nyelők növelésére, szemben az energiatermeléshez szükséges biomassa előállítását célzó erdőirtással vagy erdőpusztulással). Ezeket a hatásokat tükröztetni és számszerűsíteni kell az aktualizált nemzeti tervekben.

3.5.3. A körforgásos gazdaság éghajlatvédelmi átálláshoz való hozzájárulásának integrálása és modellezése

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy aktualizált nemzeti tervükben határozzák meg a körforgásos gazdasággal kapcsolatos azon kulcsfontosságú szakpolitikáikat és intézkedéseiket, amelyek hatással vannak az üvegházhatásúgáz-kibocsátásra, az energiafogyasztásra és a kritikus fontosságú nyersanyagok felhasználására. A körforgásos gazdaság csökkenti a hulladékot (beleértve a szerves hulladékot, a metánkibocsátás forrását) és a primer erőforrások felhasználását (beleértve az energiát és a kritikus fontosságú nyersanyagokat), és ezáltal csökkenti az üvegházhatásúgáz-kibocsátást. Munkahelyeket teremt a fenntartandó, felújítandó vagy megosztandó termékek közelében ⁽¹⁰⁶⁾. Emellett a körforgásos jelleg javítja a nyersanyagok rendelkezésre állását, csökkentve az európai gazdaság importfüggőségét. A körforgásos gazdaság emellett új munkahelyeket és lehetőségeket teremt a különböző készségszinteken, többek között a munkaerőpiacon gyakran alulreprezentált csoportok, például a nők, a fogyatékkal élő személyek és a veszélyeztetett csoportok számára. Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek kereszthivatkozásokat kell tartalmazniuk a körforgásos gazdasággal kapcsolatos stratégiákra, cselekvési tervekre és jogszabályokra, amelyek hatással vannak az energiára és az üvegházhatásúgáz-kibocsátásra. A nemzeti energia- és klímaterveknek a rendelkezésre álló modellezési eszközök felhasználásával a körforgásos gazdaságra vonatkozó intézkedéseknek köszönhetően elért tényleges és várható üvegházhatásúgáz-kibocsátás-csökkentéseket is meg kell becsülniük.

A tagállamoknak jelentést kell tenniük a metánkibocsátás csökkentését célzó kulcsfontosságú hulladék- és szennyvízpolitikákról és intézkedésekről. Ezeknek a jelentéseknek tartalmazniuk kell az ilyen szakpolitikák és intézkedések üvegházhatásúgáz-kibocsátásra gyakorolt tényleges vagy becsült hatásának számszerűsítését. A Bizottság arra is ösztönzi a tagállamokat, hogy nyújtsanak tájékoztatást a hatás becsüléséhez használt modellekről.

⁽¹⁰⁰⁾ Az irányítási rendelet 14. cikkének (4) bekezdése.

⁽¹⁰¹⁾ Ez az aktualizálás a legtöbb tagállam esetében 2023-ban, azaz négy évvel az első nemzeti levegőszennyezés-csökkentési program elfogadása után esedékes, az egyes légköri szennyező anyagok nemzeti kibocsátásainak csökkentéséről szóló (EU) 2016/2284 irányelv 6. cikkének (3) bekezdésével összhangban.

⁽¹⁰²⁾ COM(2020) 380 final.

⁽¹⁰³⁾ COM(2020) 98 final.

⁽¹⁰⁴⁾ COM(2021) 400 final.

⁽¹⁰⁵⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/non_communicable_diseases/docs/eu_cancer-plan_hu.pdf

⁽¹⁰⁶⁾ A körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv, COM(2020) 98.

3.6. **Az energetikai és éghajlatvédelmi átállás finanszírozása: A beruházási igények összehangolása a rendelkezésre álló állami és magánfinanszírozással**

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy aktualizált nemzeti terveikbe foglalják bele az energia- és éghajlat-politikai célkitűzéseik, céljaik és hozzájárulásaik eléréséhez szükséges állami és magánberuházások átfogó és következetes áttekintését. A nemzeti tervek 2020. évi benyújtásakor valamennyi tagállam meghatározta az energiaberuházási igényeket, beleértve az ágazati bontásokat is. Ugyanakkor nem minden tagállam fedte le az energiaunió mind az öt dimenziójára vonatkozó beruházási igényeket, és nem nyújtott átfogó áttekintést az éghajlatvédelmi átálláshoz szükséges beruházási igényekről, beleértve az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást célzó intézkedéseket is. Ezenkívül a különböző számadatok bemutatására használt módszerek és sablonok sok esetben nem bizonyultak egységesnek. A megközelítések és az elemzések mélysége közötti különbségek valamennyi nemzeti tervben megnehezítették a beruházási becslések összehasonlítását. Ez azt jelentette, hogy a befektetők számára nem volt elegendő a kiszámíthatóság, és csökkent a nemzeti tervek általános megbízhatósága.

A beruházási igények és a finanszírozás következetes áttekintésének biztosítása érdekében a tagállamok ösztönözve vannak arra, hogy az áttekintést minden egyes szakpolitika és intézkedéscsomag szintjén konszolidálják. Mindegyikük esetében ismertetni kell a várhatóan megvalósítandó beruházásokra és azok állami (nemzeti és uniós szintű) és magánoldali finanszírozására vonatkozó információkat. A nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentés finanszírozása terén elért előrehaladásról szóló XIII. mellékletben szereplő sablon jelentéstételi struktúráként használható.

3.6.1. *A beruházási igények becslése*

A tagállamoknak az aktualizált nemzeti energia- és klímatervekben tájékoztatást kell nyújtaniuk a tervezett szakpolitikákkal és intézkedésekkel kapcsolatban elvárt beruházási volumenről⁽¹⁰⁷⁾. A Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy vázolják fel a tervezett kulcsfontosságú szakpolitikák és intézkedések vagy szakpolitika- és intézkedéscsomagok végrehajtásához szükséges finanszírozási forrásokat (lásd az alábbi 3.6.2. szakaszt). A már elfogadott és végrehajtott szakpolitikák és intézkedések esetében a tagállamoknak áttekintést kell nyújtaniuk a becsült induló beruházásról és – amennyiben rendelkezésre áll – a tényleges beruházásokról, lehetőség szerint a nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentések révén gyűjtött információk felhasználásával. Amennyiben lehetséges, ezt az áttekintést kulcsfontosságú szakpolitikák és intézkedések, illetve szakpolitika- és intézkedéscsomagok szerinti bontásban kell megadni. A megfelelő elemzési alap segít a beruházási igények azonosításában. Az ilyen igényeket különböző módokon lehet megbecsülni, kiegészítő, felülről vagy alulról építkező megközelítések alkalmazásával. Míg a felülről építkező megközelítések leginkább az alternatív szakpolitikai forgatókönyvek összehasonlítására alkalmasak, az alulról építkező megközelítések az egyes beruházások és reformok iránti igények nyomán követésében nyújtanak segítséget.

8. keretes írás: Bevált gyakorlatok a becsült beruházási igények leírására

Az átláthatóság javítása érdekében a tagállamok különösen arra kérjük, hogy aktualizált nemzeti energia- és klímaterveikbe vegyék fel a következő elemeket:

- a becslések kiszámításához használt módszerek ismertetése;
- az alapforgatókönyv (azaz a kiegészítő beruházás nélküli forgatókönyv) ismertetése;
- annak egyértelmű feltüntetése, hogy mire vonatkoznak a számok (pl. kumulatív kontra éves többletberuházás, nominális kontra diszkontált értékek), és lehetőség szerint a figyelembe vett beruházástípusok (pl. tőke, tartós javak, működési költségek);
- a beruházások lebontása a kulcsfontosságú szakpolitikák és intézkedések jól meghatározott csoportjai szerint, lehetőség szerint az energiaunió öt dimenziója és/vagy az integrált eredményjelentés szerinti ágazatok mentén;
- információk az egyes szakpolitikák és intézkedések megvalósításához várhatóan mozgósítható és várhatóan szükséges beruházási volumenről, valamint a finanszírozás forrásáról (állami [nemzeti, uniós, beleértve a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt is] és magán – amennyiben rendelkezésre áll);
- a befektetési érték báziséve és a relatív diszkontráta.

⁽¹⁰⁷⁾ Az irányítási rendelet I. melléklete 5.3. szakaszának i. pontja.

3.6.2. Állami és magánfinanszírozás

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy mind mennyiségi, mind minőségi szempontból ismertessék az aktualizált nemzeti energia- és klímatervekben szereplő egyes szakpolitikák és intézkedések finanszírozását. Ez az uniós és nemzeti finanszírozási eszközök felhasználási módjára vonatkozó információkat is magában foglalja ⁽¹⁰⁸⁾. Például megadja, hogyan kell felhasználni az uniós költségvetés alá tartozó programokat, többek között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt, az EU ETS-ből származó bevételeket (beleértve a Modernizációs Alapot, az Innovációs Alapot, valamint a nemzeti árverésekből származó bevételeket) és a nemzeti szinten rendelkezésre álló egyéb forrásokat. Mivel a különböző uniós és nemzeti eszközök kiegészíthetik egymást, a Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy mutassák be, hogyan hoztak létre költséghatékony szinergiákat és vegyes megoldásokat az állami pénzügyi támogatásra, hogyan lehet elkerülni a kettős finanszírozást, és hogyan várható, hogy az állami eszközök még inkább mozgósítsák a magánberuházásokat.

A Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy mutassák be a fejlesztési bankok szerepét az energia- és éghajlat-politikai beruházások finanszírozásában, valamint a magántőke bevonásában. Az Európai Beruházási Bank például az EU „klímabankjaként” számos célkitűzést határozott meg (az EU-n belül és globális műveleteiben egyaránt): műveleteinek 50 %-a 2025-ig támogatja az éghajlat-politikai fellépést és a környezeti fenntarthatóságot; 2020 vége óta valamennyi finanszírozása össze lett hangolva a Párizsi Megállapodással; továbbá azt az általános célt tűzte ki, hogy a jelenlegi évtizedben legalább 1 billió EUR összeget mozgósítsanak éghajlat- és környezetvédelmi projekteken.

Az aktualizált nemzeti energia- és klímaterveknek áttekintést kell nyújtaniuk arról is, hogy a magánszektor várhatóan milyen mértékben finanszírozza a tervezett szakpolitikákat és intézkedéseket. Az energiahatékonyság tekintetében például a tagállamoknak részletes tájékoztatást kell nyújtaniuk a magánberuházások várható volumenéről, valamint az energiahatékonysági hiteltermékek (zöld hitelek, energiahatékonysági jelzálóhitelek) felhasználásáról.

4. Iteratív folyamat a Bizottsággal és a következő lépések

A Bizottság elvárja, hogy valamennyi tagállam tartsa be az irányítási rendelet 14. cikkében meghatározott ütemezést. A tagállamoknak prioritásként kell kezelniük a végleges aktualizált tervek tervezetének elkészítését, tekintettel a nagyobb ambíciókra és a 2030-ig hátralevő korlátozott időre.

A Bizottság teljes mértékben elkötelezett amellett, hogy támogassa a tagállamokat a nemzeti energia- és klímatervek aktualizálásában. A Bizottság technikai szinten folytatja együttműködését a tagállamokkal annak érdekében, hogy további mélyreható információcserét biztosítson, és egyéb részleteket közöljön ezen iránymutatás konkrét szempontjairól. A Bizottság megfelelő munkacsoportokat és kétoldalú eszmecseréket fog szervezni, valamint ágazati és regionális keretek között is szerepet vállal a hatékony együttműködés támogatása érdekében a folyamat során.

A rendszeres információcserén túl a Bizottság számos eszközt alkalmaz, többek között az európai szemesztert és a technikai támogatási eszközt, valamint számos támogató intézkedést és tanulmányt, például támogatási szerződéseket a nemzeti energia- és klímatervek aktualizálásának előkészítésére és értékelésére. Miután a tagállamok benyújtják a nemzeti tervek aktualizálásának tervezetét ⁽¹⁰⁹⁾, a Bizottság értékelni fogja azokat, és az irányítási rendeletben előírtaknak megfelelően országspecifikus ajánlásokat adhat ki a tagállamoknak.

A tagállamok és a Bizottság közötti iteratív folyamat részeként a Bizottság az irányítási rendelet követelményeihez igazodva értékelni fogja a nemzeti energia- és klímaterveket, és teljes mértékben figyelembe veszi az e dokumentumban foglalt iránymutatást. A Bizottság különös figyelmet fog fordítani arra, hogy a tagállamok által meghatározott célkitűzések, célértékek és hozzájárulások elegendőek-e az energiaunió közös megvalósításához, beleértve a jelenleg tárgyalás alatt álló vonatkozó jogszabályokban foglaltakat, valamint az egyéni tervek értékelését is.

⁽¹⁰⁸⁾ Az energiaunió helyzetéről szóló 2022. évi jelentés (COM(2022) 547) tartalmazza a rendelkezésre álló uniós finanszírozási eszközök jegyzékét.

⁽¹⁰⁹⁾ Az irányítási rendelet 31. cikke.

A legfontosabb célkitűzések, célértékek és hozzájárulások, valamint a jogszabályokban, stratégiákban és javaslatokban előterjesztett szakpolitikák és intézkedések.

Megjegyzés: ez a táblázat nem kimerítő jellegű, hanem csak összefoglalja a nemzeti energia- és klímatervek aktualizálása során figyelembe veendő kulcsfontosságú elemeket.

Kezdeményezés	Hivatkozás	Típus	Célkitűzések és célértékek	Szakpolitikák és intézkedések
Európai zöld megállapodás Európai klímarendelet	COM(2019) 640 final Az (EU) 2021/1119 rendelet	Kommunikáció Elfogadott jogszabályok	<ul style="list-style-type: none"> – Uniós szintű klímasemlegesség 2050-ig. – A 2030-ra kitűzött uniós üvegházhatásúgáz kibocsátás-csökkentési cél legalább 50 %-ra való emelése és 55 % felé közelítése. 	n/a
A klímasemleges gazdaság létrehozása: az energiarendszer integrációjára vonatkozó uniós stratégia	COM(2020) 299 final	Kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> – Nincs további célkitűzés 	Intézkedések az alábbiak vonatkozásában: <ul style="list-style-type: none"> – az energiarendszer integrációjának alkalmazása a villamosenergia-hálózat kiegyensúlyozása és a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia integrációjának biztosítására; – a fűtési és a villamosenergia-ágazat összekapcsolása a megújuló energiaforrások mindkét ágazatba való nagyobb mértékű integrációjának biztosítására; – a különböző végfelhasználói ágazatok és az energiaágazat összekapcsolása a hulladékhő felhasználásának biztosítására; – az adatokhoz való hozzáférés biztosítása az elektromos járművek használói számára.
Hidrogénstratégia a klímasemleges Európáért	COM(2020) 301 final	Kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> – 6 GW megújuló hidrogénelektrolizátor az EU-ban 2024-ig és 40 GW megújuló hidrogénelektrolizátor 2030-ig. 	n/a
A Bizottság ajánlása az energiaszegénységről	COM(2020) 9600	Kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> – Nincs további célkitűzés 	Intézkedések az alábbiak vonatkozásában: <ul style="list-style-type: none"> – az energiaszegénység csökkentése és/vagy enyhítése energiahatékonyság révén; – valamennyi fogyasztói csoport – különösen a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévők – energiához való hozzáféréseinek biztosítása.
A tengeri energiában rejlő lehetőségek kiaknázására vonatkozó uniós stratégia a klímasemleges jövő érdekében	COM(2020) 741 final	Kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> – Legalább 60 GW tengeri szélenergia és legalább 1 GW óceánenergia beépített teljesítőképessége 2030-ig, hogy 2050-re elérje a 300 GW-ot és a 40 GW-ot, – a tagállamoknak be kell építeniük a tengeri megújuló energia fejlesztésére vonatkozó célkitűzéseket a nemzeti tengeri területrendezési terveikbe. 	n/a

Az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens Unió létrehozása – az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó új uniós stratégia	COM(2021) 82 final	Kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> – Az éghajlatváltozás elkerülhetetlen hatásaival teljes mértékben alkalmazkodó, az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens társadalom. 	<ul style="list-style-type: none"> – A stratégiában 48 közpolitikai kötelezettségvállalás szerepel. – Természetalapú megoldások bevezetése az éghajlati kockázatok csökkentésének elősegítése, az egészség kezelése, az éghajlatvédelem fokozása és az édesvízhez való hozzáférés biztosítása érdekében. – Aszálykezelési tervek, a talaj vízmegtartó képességének növelésére és a víz biztonságos újrafelhasználására irányuló intézkedések.
Irány az 55 %! az EU 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai célkitűzésének megvalósítása a klímasemlegesség elérése érdekében	COM(2021) 550 final	Kommunikáció	n/a (a célkitűzések a kísérő javaslatokban szerepelnek)	n/a (az intézkedések a kísérő javaslatokban szerepelnek)
Az energiahatékonysági irányelv átdolgozása ⁽¹⁾	COM(2021) 558 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> – Az energiahatékonyság 2030-ra elérendő 9 %-os uniós szintű célkitűzése és az e célhoz kapcsolódó felülvizsgált tagállami hozzájárulások. – Energiamegtakarítási kötelezettség – az energiaszegénységből és a megfizethető szociális lakhatásból származó energiamegtakarításra vonatkozó rész cél. – Az összes közintézmény teljes végsőenergia-fogyasztásának csökkentésére vonatkozó célkitűzés. – Az összes középület közel nulla kibocsátású szintre történő korszerűsítésére vonatkozó követelmény. 	<ul style="list-style-type: none"> – Az „energiahatékonyság elsődlegességének elvét” tükröző intézkedések. – Az energiahatékony közbeszerzés előtt álló akadályok felszámolására irányuló intézkedések. – Azon közintézmények listája, amelyeknek hozzá kell járulniuk a közintézmények teljes végsőenergia-fogyasztásának csökkentésére vonatkozó célkitűzéshez. – Az energiamegtakarítási követelmény teljesítését célzó intézkedések. – Az energiaátalakítási, -elosztási és -átviteli ágazatra vonatkozó intézkedések, beleértve a hatékony távfűtési és -hűtési infrastruktúrát is. – Az energetikai auditok és az energiagazdálkodási rendszerek előmozdítását célzó intézkedések. – Átfogó fűtési és hűtési értékelés (a 2024. évi végleges nemzeti energia- és klímatervre alkalmazandó). – A végső fogyasztók és a végső felhasználók általi hatékony energiafelhasználás előmozdítását és megkönnyítését célzó intézkedések. – Olyan intézkedések, amelyek arra ösztönzik a közintézményeket, hogy a nagy épületek korszerűsítésére energiahatékonysági szerződéseket alkalmazzanak. – Az energetikai szolgáltatások előmozdítását célzó intézkedések a közszférában. – Az energiahatékonysági foglalkozásokra vonatkozó tanúsítási és/vagy azzal egyenértékű képzési rendszerek. – Energiahatékonysági programok és rendszerek finanszírozása.

A megújulóenergia-irányelv felülvizsgálata (fő)[1]	COM(2021) 557 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> - A megújuló energiaforrásokra vonatkozó, 2030-ra uniós szinten felfelé módosított 40 %-os cél és a tagállamok e célhoz való felülvizsgált hozzájárulásai. - A felfelé módosított üvegházhatásúgáz-intenzitás és -csökkentési cél a közlekedési ágazatban. - A fejlett bioüzemanyagokra vonatkozó, felfelé módosított rész cél 2025-re és 2030-ra. - A nem biológiai eredetű megújuló közlekedési célú üzemanyagokra vonatkozó új részcélok. - A megújuló energiaforrások fűtési és hűtési ágazaton belüli részarányának új éves növelése, beleértve a növelés kötelező részét és a tagállamok önkéntes további növelési arányát. - A távfűtés és -hűtés éves, felfelé módosított indikatív növelése - A megújuló energiaforrások nemzeti építőipari ágazaton belüli részarányára vonatkozó új indikatív referenciaértékek 2030-ban. - A megújuló energiaforrások iparágon belüli részarányának 2021 és 2030 közötti új indikatív éves növelése. - A nem biológiai eredetű megújuló energiaforrásokra vonatkozó új ipari célkitűzés 2030-ra és 2035-re. 	<ul style="list-style-type: none"> - A megújulóenergia-termelésre irányuló közös projektek (9. cikk). - A megújuló energiaforrások tervezőire és üzembe helyezőire vonatkozó tanúsítási rendszerek (18. cikk). - A rendszer-integrációra vonatkozó intézkedések (20. és 20a. cikk). - A 24. cikk (1)–(2) bekezdésével összhangban a fűtési és hűtési ágazatban a megújuló energiaforrások részarányának éves átlagos növelését célzó intézkedések, valamint a 23. cikk (4) bekezdése szerinti listáról alkalmazott intézkedések. - A megújuló energiaforrásokból előállított energia nemzeti potenciáljának értékelése (a 23. cikk (1a) bekezdése). - A megújuló energiaforrások részarányának éves átlagos növelésére irányuló intézkedések a távfűtési és -hűtési ágazatban. - A megújuló energiaforrások részarányának növelésére irányuló intézkedések a távfűtési és -hűtési ágazatban. - Az energiahálózatok közötti ágazati integrációt lehetővé tevő keret. - A szállítási kötelezettség szerinti hitelmechanizmus (25. cikk). - A fenntarthatósági kritériumokkal kapcsolatos intézkedések, többek között az erdei biomasszára vonatkozó tilalom hatálya alá tartozó területeken. - A biomassza lépcsőzetes felhasználásának elvét biztosító intézkedések.
A metánkibocsátás csökkentése az energiaágazatban	COM(2021) 805 final	Jogalkotási javaslat	n/a	<ul style="list-style-type: none"> - Metánkibocsátás-csökkentési tervek, valamint elhagyott, metánt kibocsátó bányák és inaktív kutak mérése.
Az importárúk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmus	COM(2021) 564 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> - Az egyes árukba beágyazott üvegházhatású gázok kibocsátásának kezelése az EU vámterületére történő behozatalkor a kibocsátásáthelyezés kockázatának megelőzése érdekében. 	n/a

Az energiaadó-irányelv felülvizsgálata	COM(2021) 563 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> – Annak biztosítása, hogy a másodlagos energiahordozókra és a villamos energiára vonatkozó egyértelmű adózási szabályok továbbra is hozzájáruljanak a belső piac zavartalan működéséhez, ugyanakkor biztosítsák, hogy az adózás jobban tükrözze a környezetre és az egészségre gyakorolt hatásukat. 	– A másodlagos energiahordozók és a villamos energia adóztatását célzó intézkedések az irányelvvel összhangban.
Egyenlő versenyfeltételek biztosítása a fenntartható légi közlekedés számára (ReFuelEU légiközlekedési kezdeményezés) ⁽²⁾	COM(2021) 561 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> – A fenntartható légitársaság-üzemanyagoknak 2025-ben a légitársaság-üzemanyagok 2 %-át, 2030-ban az 5 %-át, 2050-ben pedig a 63 %-át kell kitenniük. 	n/a
Megújuló és alacsony szén-dioxid-kibocsátású tüzelőanyagok használata a tengeri közlekedésben (FuelEU tengerészeti kezdeményezés) ⁽²⁾	COM(2021) 562 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> – A hajók fedélzetén felhasznált energia kibocsátásintenzitásának korlátozása. – Part menti energiaellátás vagy kibocsátásmentes technológia alkalmazásának kötelezettsége a kikötőkben. 	n/a
Az alternatív tüzelőanyagok infrastruktúrájának kiépítése ⁽²⁾ ⁽³⁾	COM(2021) 559 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> – Nemzeti célértékek meghatározása az alternatív tüzelőanyagok megfelelő uniós infrastruktúrájának kiépítésére a közúti járművek, a hajók és az álló légi járművek 	n/a
Kibocsátáskereskedelmi rendszer (ETS) (fő)– beleértve a tengeri szállítást, az épületeket és a közlekedést	COM(2021) 551 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> – 2030-ban az EU ETS hatálya alá tartozó ágazatok hozzájárulásának 61 %-os csökkentése a 2005-ös szinthez képest. – 2030-ban a 2005-ös szinthez képest 43 %-os kibocsátáscsökkentés az építőipari és a közúti közlekedési ágazatban. 	– Szén-dioxid-árzás és az éghajlatváltozás elleni küzdelem finanszírozása az árverésből befolyt bevételek, a Modernizációs Alap és az Innovációs Alap, valamint a piaci stabilizációs tartalék(MSR) mint a szén-dioxid-piac stabilitását biztosító eszköz révén.
ETS piaci stabilizációs tartalék	COM(2021) 571 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> – A 2023 utáni MSR jelenlegi paramétereinek megtartása a piac kiszámíthatóságának biztosítása érdekében: 24 %-os beviteli arány és legalább 200 millió kibocsátási egység tartalékba helyezendő mennyisége. 	n/a

Kibocsátáskereskedelmi rendszer / légi közlekedés	COM(2021) 552 final	Jogalkotási javaslat	– 2027-re a légi közlekedésre vonatkozó ingyenes kibocsátási egységek 100 %-os fokozatos kivezetése, és a légi közlekedési kibocsátási egységek teljes mennyiségének a jelenlegi szinteken való konszolidálása az ETS lineáris csökkentési tényezőjének alkalmazásával.	n/a
ETS a CORSIA-n történő értesítés tekintetében	COM(2021) 567 final	Jogalkotási javaslat	n/a	n/a
Szociális Klímaalap	COM(2021) 568 final	Jogalkotási javaslat	n/a	– Nemzeti szociális klímaterv. – Az épületek energiahatékonyságának növelését célzó intézkedések. – Az épületek fűtésének és hűtésének dekarbonizációját célzó intézkedések. – A kibocsátásmentes és alacsony kibocsátású mobilitáshoz és közlekedéshez való jobb hozzáférést biztosító intézkedések.
Igazságos Átmenet Alap	Az (EU) 2021/1056 rendelet	Elfogadott jogszabályok	n/a	– A 8. cikk alapján támogatott tevékenységek
A közös kötelezettségvállalási rendelet felülvizsgálata	COM(2021) 555 final	Jogalkotási javaslat	– Az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére vonatkozó uniós célkitűzésnek 2030-ig a vállaláselosztási ágazatokban a 2005-ös szinthez képest 40 %-ra történő növelése és az uniós célértékek felosztása kötelező nemzeti allokációkra.	n/a
A földhasználatról, a földhasználat megváltoztatásáról és az erdőgazdálkodásról szóló rendelet felülvizsgálata	COM(2021) 554 final	Jogalkotási javaslat	– 2030-ig az EU szén-dioxid-eltávolítási célértékének 310 millió tonnára és a 2026–2030-as időszakra vonatkozó kötelező nemzeti célértékekre való növelése a földhasználati, földhasználat-megváltoztatási és erdőgazdálkodási ágazatban. – A földhasználati ágazatban 2035-re kitűzött klímaseglegesség elérése.	– Integrált mérséklési tervek a földhasználati ágazatban. – Kapcsolat a biológiai sokféleséggel és a természet regenerálásával.
CO ₂ a személygépkocsik és a kisteherautók esetében	COM(2021) 556 final	Jogalkotási javaslat	– Személygépkocsik: a teljes uniós járműállományra vonatkozó 2030-as célérték, amely a 2021. évi célérték 37,5 %-os csökkentésével egyenlő. A 2035-ös cél a 100 %-os csökkentés. – Haszonjárművek: a teljes uniós járműállományra vonatkozó 2030-as célérték, amely a 2021. évi célérték 31 %-os csökkentésével egyenlő. A 2035-ös cél a 100 %-os csökkentés.	n/a

Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv	COM(2021) 802 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> Nemzeti szinten meghatározott célértékek a rendkívül energiahatékony és dekarbonizált nemzeti épületállomány biztosítása, valamint a meglévő épületek 2050-ig kibocsátásmentes épületekké történő átalakítása érdekében. Új energiahatékonysági minimumszabványok. A közel nulla energiaigényű épület meghatározásának aktualizálása az új és a meglévő épületek esetében. 	<ul style="list-style-type: none"> Épületek nemzeti energetikai felújítási terve. Az energiahatékonysági minimumkövetelményeknek való megfelelést támogató intézkedések (a 9. cikk (3) bekezdése).
Hidrogén/gáz A rendelet felülvizsgálata	COM(2021) 804 final	Jogalkotási javaslat	n/a	<ul style="list-style-type: none"> A gázellátás biztonságát szolgáló megelőző és vészhelyzeti intézkedések. A kiberbiztonsággal kapcsolatos intézkedések.
Hidrogén/gáz Az irányelv felülvizsgálata	COM(2021) 803 final	Jogalkotási javaslat	n/a	<ul style="list-style-type: none"> A hidrogénpiacot, különösen az infrastruktúrát lehetővé tevő intézkedések. A hidrogénhez való fogyasztói jogra vonatkozó intézkedések.
Ajánlás a klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról	2022/C 243/04	A Tanács ajánlása	<ul style="list-style-type: none"> Annak biztosítása, hogy az EU 2050-ig megvalósítandó klímasemleges és környezeti szempontból fenntartható gazdaságra való átállása méltányos legyen, és senkit se hagyjon magára. 	<ul style="list-style-type: none"> Átfogó és következetes szakpolitikai csomagok, amelyek a következőkre terjednek ki: <ul style="list-style-type: none"> a) a minőségi foglalkoztatás aktív támogatása; b) oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás; c) méltányos adókedvezmény-rendszerek és szociális védelem; d) az alapvető szolgáltatásokhoz/lakhatáshoz való hozzáférés.
Ellátásbiztonság és megfizethető energiaárak: Az azonnali intézkedések és a tételre való felkészülés opciói	COM(2022) 138 final	Kommunikáció	n/a	<ul style="list-style-type: none"> Pénzügyi kompenzáció a kis- és nagykereskedelmi piacon, például jövedelemtámogatás, csökkentett adózás, aggregációs modell. Rögzített ár a termelők számára.
A gáztárolás szintjére vonatkozó kötelezettségek	Az (EU) 2022/1032 rendelet	Előírás	<ul style="list-style-type: none"> 2022. november 1-jéig legalább 80 %-os gáztárolási szint, amely a következő években 90 %-ra emelkedik. Az energiarendszerek rugalmasságának növelésére irányuló nemzeti célkitűzések, beleértve az energiatárolást is. 	<ul style="list-style-type: none"> Intézkedések annak biztosítására, hogy a következő években teljesüljenek a feltöltési ütemtervek és célértékek, valamint a föld alatti tárolók feltöltésének biztosítása. A tagállamokkal való koordináció érdekében bevezetett intézkedések.

REPowerEU terv	COM(2022) 230 final	Kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> – Az orosz gáz fokozatos kivezetésére irányuló nemzeti célkitűzések. – Az energiaforrások és a nem uniós országokból származó energiaellátás diverzifikálására irányuló nemzeti célkitűzések. – Az orosz fosszilis tüzelőanyagok hazai energiaforrások – különösen megújuló energia és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gázok – alkalmazásával történő helyettesítésére irányuló nemzeti célkitűzések. – A megújuló gázok előállítására vonatkozó célértékek, különösen a metántermelés 2030-ig 35 milliárd m³-re történő növeléséhez való hozzájárulás révén. – A hidrogéntermelésre vonatkozó célértékek. 	<ul style="list-style-type: none"> – Felülvizsgált megelőzési cselekvési tervek és vészhelyzeti tervek. – A gáz- és olajellátási útvonalak diverzifikálása. – A fűtési források diverzifikálása. – Tagállamok közötti szolidaritási mechanizmusok. – A regionális együttműködés és a nemzetközi partnerekkel való kapcsolatok előmozdítását célzó intézkedések. – A fosszilis tüzelőanyagokról a megújuló és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gázokra, különösen a fenntartható biometánra és a megújuló hidrogénre való átállás feltételeinek megteremtését célzó szakpolitikák és intézkedések.
„Energiatakarékos EU”	COM(2022) 240 final	Kommunikáció	n/a	<ul style="list-style-type: none"> – A kereslet rövid távú csökkentésére irányuló intézkedések. – A közlemény 3.2. szakaszában felsorolt, az energiahatékonyságot erősítő intézkedések. – A közlekedés energiahatékonyságának növelését és a megújuló energiával kapcsolatos hatékony kezdeményezésekre való áttérés ösztönzését célzó intézkedések. – Az ilyen beruházásokat kísérő intézkedések finanszírozása.
Uniós napenergia-stratégia	COM(2022) 221 final	Kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> – Az EU fotovoltaikus napenergia-kapacitása 2030-ra közel 600 GW lesz. – Nemzeti célkitűzések megújuló energiaforrásokon alapuló energiaközösség létrehozására minden olyan településen, ahol a lakosság száma meghaladja a 10 000 főt. 	<ul style="list-style-type: none"> – A többlakásos épületekben a hatékony önellátást lehetővé tevő intézkedések (a II. megújulóenergia-irányelv végrehajtása). – Az energiaszegény háztartások és a kiszolgáltatót fogyasztók napenergiához való hozzáférését biztosító intézkedések. – Beruházási keret és intézkedés a napenergia-beruházások felgyorsítására, a korszerűsítésekkel, a tárolással és a hőszivattyúkkal kombinálva. – A már telepített rendszerek költséghatékony bővítése előtt álló adminisztratív akadályok felszámolására irányuló intézkedések. – Az épületekbe integrált fotovoltaikus napenergia támogatására irányuló intézkedések az új és a korszerűsített épületekben. – A megújulóenergia-közösségek és a helyi energiaközösségek fejlődése előtt álló indokolatlan akadályok értékelését és felszámolását célzó intézkedések. – A napenergia alkalmazásának innovatív formái előtt álló akadályok felszámolására irányuló intézkedések.

Az EU külső energiaügyi szerepvállalása a változó világban	JOIN(2022) 23 final	Kommunikáció	n/a	<ul style="list-style-type: none"> – Az EU-nak a megújuló hidrogén kereskedelmére való felkészítésére irányuló intézkedések a helyi lakosság energia- és vízszükségletének előtérbe helyezésével. – Az energiahatékonysági és energiamegtakarítási beruházásokhoz szükséges finanszírozási eszközök rendelkezésre állásának elősegítését és az azokhoz való hozzáférés megkönnyítését célzó intézkedések.
A megújulóenergia-irányelv, az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv és az energiahatékonysági irányelv módosításai	COM(2022) 222 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> – A megújuló energiaforrások 2030-ra vonatkozó, uniós szinten felfelé módosított 45 %-os célértéke. – Az energiahatékonyság 2030-ra elérendő 13 %-os uniós szintű célkitűzése és az e célkitűzéshez való felülvizsgált tagállami hozzájárulások. – A „célterületek” meghatározására vonatkozó nemzeti célkitűzések. 	<ul style="list-style-type: none"> – A megújuló energiára vonatkozó 2030-as uniós célkitűzéshez való nemzeti hozzájárulások teljesítéséhez szükséges területek feltérképezése. – A megújuló energiaforrások hasznosítására kijelölt célterületekre vonatkozó intézkedések. – Az engedélyek megadására vonatkozó határidők betartására irányuló intézkedések. – A tetőre szerelt napelemek telepítésének engedélyezéséhez szükséges idő korlátozására irányuló intézkedések (felülvizsgált RED II irányelv). – Olyan intézkedések, amelyek biztosítják, hogy valamennyi új épület napenergia-használatra kész legyen, és hogy az épületkategóriák esetében kötelező legyen a napenergia használata (az épületek energiahatékonyságáról szóló felülvizsgált irányelv).
Az engedélyezési eljárásokra és az energiavásárlási megállapodásokra vonatkozó ajánlás	C(2022) 3219 final	Ajánlás	<ul style="list-style-type: none"> – A személyzet továbbképzésére és átképzésére vonatkozó nemzeti célkitűzések és célértékek az engedélyezési eljárásokkal és környezeti értékelésekkel foglalkozó személyzet készséghiányának áthidalása érdekében. – A megújuló energia tervezett bővítésének hosszú távú ütemtervei. 	<p>Intézkedések az alábbiak vonatkozásában:</p> <ul style="list-style-type: none"> – az engedélyezési eljárások felgyorsítása és egyszerűsítése; – a megújulóenergia-közösségekre vonatkozó rendszerek egyszerűsítése; – az engedélyezési eljárás észszerűsítése és egyablakos ügyintézési rendszer kialakítása; – digitalizált eljárások bevezetése; – környezeti eljárások észszerűsítése; – a meglévő megújuló energia átalakításának egyszerűsítése; – az innovatív projektek ösztönzése; – a vállalati energiavásárlási megállapodások elősegítése.
Az engedélyezési eljárásokra és az energiavásárlási megállapodásokra vonatkozó iránymutatás	SWD(2022) 149	Iránymutatás	<ul style="list-style-type: none"> – Ugyanaz, mint az engedélyezésről szóló ajánlás esetében. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ugyanaz, mint az engedélyezésről szóló ajánlás esetében.
A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz módosítása (REPowerEU-fejezetek)	COM(2022) 231 final	Jogalkotási javaslat	n/a	<ul style="list-style-type: none"> – A helyreállítási és rezilienciaépítési tervbe belefoglalandó REPowerEU-fejezet.
Iránymutatás a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekről a REPowerEU összefüggésében	C(2022) 3300 final	A Bizottság közleménye	n/a	<ul style="list-style-type: none"> – A REPowerEU terv célkitűzéseire hozzájáruló új intézkedések (a lehetséges beruházások és reformok felsorolása a közleményben található).

Gázmegtakarítás a téli ellátásbiztonságért	COM(2022) 360 final	Kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> – A 15 %-os gázkereslet-csökkentési terv megvalósítására irányuló nemzeti célkitűzések. 	<ul style="list-style-type: none"> – Az épületek fűtésének és hűtésének csökkentésére irányuló intézkedések. – A gáz megtakarítására irányuló intézkedések a villamosenergia- és a hőtermelési ágazatban. – A tüzelőanyag-váltást ösztönző intézkedések az iparban.
Összehangolt gázkereslet-csökkentési intézkedések	Az (EU) 2022/1369 rendelet	Előírás	<ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti gázfogyasztás legalább 15 %-os csökkentése 2022. augusztus 1. és 2023. március 31. között az 5 egymást követő évben az augusztus 1. és március 31. közötti átlagos gázfogyasztáshoz képest. 	n/a
Sürgősségi beavatkozás a magas energiaárak ellensúlyozására	COM(2022) 473 final	Jogalkotási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> – A villamosenergia-fogyasztás 10 %-os csökkentése a referencia-időszakhoz képest. – A csúcsideőben mért villamosenergia-fogyasztás 5 %-os csökkentése. 	<ul style="list-style-type: none"> – A megújulóenergia-adásvételi megállapodások – különösen a kkv-k általi – elterjedésének felgyorsítására irányuló intézkedések.
Az energiarendszer digitalizálására vonatkozó uniós cselekvési terv	COM(2022) 552 final	Kommunikáció	n/a	<p>Intézkedések az alábbiak vonatkozásában:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a digitális energetikai megoldásokba, többek között a növekvő innovatív vállalkozásokba irányuló K+I-beruházások növelése; – a digitális energetikai megoldások fejlesztésére, bevezetésére, tesztelésére és kísérleti üzemeltetésére, valamint piaci elterjedésére irányuló beruházások növelése; – a villamosenergia-hálózat intelligenssé tételére irányuló beruházások növelése; – az energiarendszer integrációjának és a digitális infrastruktúra tervezésének előmozdítása, például az adatközpontokból származó hulladék hő újrafelhasználása révén; – valamennyi olyan lehetőség felmérése, amelyek révén a nyilvános hálózatok (különösen az 5G bázisok) és az f spektrumsávok felhasználhatók az európai széles körű hálózati összekapcsoltságot igénylő energiahálózati megoldások számára; – a fogyasztók pozíciójának erősítése, digitális készségeik fejlesztése és intelligens energetikai szolgáltatások nyújtása számukra; – az információs és kommunikációs technológiák szénlábnymának csökkentése; – az energiaügyi és digitális szereplők közötti együttműködés előmozdítása, valamint szinergiák kialakítása az energiaügyi és digitális menetredek között.

(¹) A COM(2022) 222 final (lásd a táblázat más részeit) az e javaslatban szereplő egyes célértékek további növelését javasolta.

(²) Az irányítási rendelethez eltérő joggal rendelkező javaslat. A tagállamoknak az e javaslatban előírtaknak megfelelően biztosítaniuk kell az nemzeti energia- és klímaterv és a célkitűzések/célértékek, valamint az ezek elérésére irányuló szakpolitikák és intézkedések közötti összhangot. A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy az e javaslattal kapcsolatos szakpolitikákat és intézkedéseket építsék be az nemzeti energia- és klímatervbe, amennyiben fontos éghajlat- és energiapolitikai jellemzőkkel rendelkeznek.

(³) A tagállamoknak biztosítaniuk kell az nemzeti energia- és klímaterv és az e rendeletjavaslatban szereplő nemzeti szakpolitikai keret közötti összhangot.

IV

(Tájékoztatások)

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL, SZERVEITŐL, HIVATALAITÓL ÉS
ÜGYNÖKSÉGEITŐL SZÁRMAZÓ TÁJÉKOZTATÁSOK

TANÁCS

**A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott
következtetések – A nemzedékek közötti dimenzió előmozdítása az ifjúságpolitika terén a párbeszéd
és a társadalmi kohézió elősegítése érdekében**

(2022/C 495/03)

A TANÁCS ÉS A TAGÁLLAMOK KORMÁNYAINAK A TANÁCS KERETÉBEN ÜLÉSEZŐ KÉPVISELŐI,

MEGÁLLAPÍTVA A KÖVETKEZŐKET:

1. Az EU ifjúsági stratégiájában a 3. európai ifjúsági cél („Befogadó társadalmak”) a következőkre irányul: „[t]öbb tér, lehetőség, erőforrás és program biztosítása a párbeszéd ⁽¹⁾ és a társadalmi kohézió előmozdítása, valamint a hátrányos megkülönböztetés és a szegregáció elleni küzdelem érdekében”, a 4. európai ifjúsági cél („Tájékoztatás és konstruktív párbeszéd”) pedig annak biztosítását célozza, hogy a fiatalok szerepet vállaljanak a részvételen alapuló és konstruktív párbeszédben,
2. Az európai, nemzeti, regionális és helyi szinten meglévő lehetőségekre építve az ifjúság európai éve (2022) keretében megállapításra került, hogy felelősségvállalásra kell ösztönözni a fiatalokat, ki kell nyilvánítani az irántuk való megbecsülést, támogatni kell őket, és ösztönözni kell a szerepvállalásukat annak biztosítása céljából, hogy érdekeiket és szükségleteiket minden szinten megfelelően figyelembe vegyék a politikai intézkedések során, szakpolitikai területeken átvivő módon ⁽²⁾. Az ifjúságpolitikák nemzedékek közötti dimenziója alapvető fontosságúnak bizonyul az ifjúság európai éve célkitűzéseinek megvalósítása és örökségének társadalmilag összetartó módon történő megóvása tekintetében,
3. Az ifjúsági munkában többek között benne rejlik annak lehetősége, hogy elősegítsük a különböző háttérű és életkörülményekkel rendelkező fiatalok – köztük a kevesebb lehetőséggel rendelkezők – szerepvállalását különböző típusú, nemzedékek közötti projektekben és tevékenységekben, továbbá az ifjúsági munka értékes eszközként szolgálhat a nemzedékek közötti párbeszéd, a nemzedékek közötti szolidaritás és a nemzedékek közötti méltányosság előmozdításához, valamint a különböző nemzedékekhez tartozó emberek közötti pozitív kapcsolatok kiépítéséhez,
4. Az ifjúsági tanácsok, az ifjúsági szervezetek, az ifjúsági munka struktúrái, az ifjúsági hálózatok és a fiatalok nem formális csoportjai fontos szerepet tölthetnek be a nemzedékek közötti párbeszéd, méltányosság és szolidaritás előmozdításában, továbbá a fiatalok részéről meglévő hozzáértés ⁽³⁾ és a fiatalok know-how-ja révén teret hoznak létre a kísérletezéshez, valamint képesek hozzájárulni a nemzedékek közötti együttműködés innovatív megoldásainak és módozatainak a felfedezéséhez,

⁽¹⁾ E tanácsi következtetések alkalmazásában a »párbeszéd« szót »nemzedékek közötti párbeszéd« értelemben használjuk.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/2316 határozata (2021. december 22.) az ifjúság európai évéről (2022), HL L 462., 2021.12.28., 1. o.

⁽³⁾ A fiatalok részéről meglévő hozzáértés alatt azt értjük, hogy a fiatalok rálátással rendelkeznek arra vonatkozóan, hogy mi működik és funkcionál jól.

5. A Covid19-világjárvány és az Ukrajna elleni orosz agresszív háború – amely utóbbi 2022-ben az ukrán menekültek Európába történő példátlan beáramlását okozta – rávilágított arra, hogy az önkéntesek minden korosztálya fontos a társadalmak számára a válsághelyzetekkel szembeni társadalmi reziliencia előmozdításában. A világjárvány és a menekültek beáramlása idején a tagállamokban önkéntes tevékenységet végző fiatalok bizonyították: megvan bennük az a képesség, hogy előmozdítsák a nemzedékek közötti szolidaritást, továbbá hogy nemzedékek közötti köteleket alakítsanak ki a fiatalok és más korosztályok között ⁽⁴⁾,
6. A nemzedékek közötti önkéntesség keretében fiatalabb és idősebb személyek olyan jelentőségteljes és kölcsönösen előnyös tevékenységekben, programokban és projektekben vesznek részt közösen, amelyek előmozdíják a nemzedékek közötti szolidaritást, mélyebb megértést és tiszteletet, valamint elősegítik az összetartóbb közösségek létrejöttét,
7. A digitális szakadék jól illusztrálja a készségek fejlesztése és az új technológiákhoz való hozzáférés biztosítása terén régóta fennálló egyenlőtlenséget. A Bizottság az idősödésről szóló zöld könyvében megállapítja, hogy a „digitális készségekbe, a közösségfejlesztésbe és a generációk közötti kohézióba való beruházás megelőzheti a mentális egészség és a jóllét romlását, és csökkentheti az egyenlőtlenségeket” ⁽⁵⁾. A digitális készségek és ismeretek megosztása olyan terület, ahol a fiatalok vezető szerepet tölthetnek be, és elősegíthetik, hogy mélyebb értelmet nyerjen a náluk idősebb személyekkel kialakított, nemzedékek közötti kapocs ⁽⁶⁾,
8. Az uniós programokban és kezdeményezésekben, így például az Erasmus+-ban, az Európai Szolidaritási Testületben, az uniós ifjúsági párbeszédben, az ifjúság európai évében (2022), az Európa jövőjéről szóló konferenciában, az új európai Bauhausban, valamint az európai strukturális és beruházási alapokban – köztük az Európai Szociális Alap Plusz keretébe tartozó ALMA-ban („tűzz célt magad elé, tanulj, fejleszd készségeidet, érvényesülj!”) – és az Európai Unió Helyreállítási Eszközében (NextGenerationEU) megvan az a lehetőség, hogy értékes eszközök legyenek a tekintetben, hogy az ifjúságpolitika terén helyi, regionális, nemzeti és európai szinten elő lehessen mozdítani a nemzedékek közötti párbeszédet, és ösztönözni lehessen a nemzedékek közötti szolidaritást. Az önkéntességen és a szolidaritási tevékenységeken alapuló projektek élő bizonyítékai annak, hogy a fiatalok elkötelezettek többek között amellel, hogy aktív szerepet vállaljanak a nemzedékek közötti párbeszédben és szolidaritásban,
9. Nagyon fontos a nemzedékek közötti méltányosságnak az ifjúsággal kapcsolatos szakpolitikák ⁽⁷⁾ révén történő előmozdítása minden szinten, különösen a vidéki, a távoli, a perem- és a kevésbé fejlett területeken, valamint a legkülső régiókban. A fiatalabb nemzedékek különböző tagállamokban tapasztalható csökkenő részaránya ⁽⁸⁾ és az „agyelszívás” komoly kihívást jelent számos ilyen közösség számára, amelyek tekintetében alapvető fontosságú, hogy a kohézió biztosítására irányuló, ifjúsággal kapcsolatos támogató szakpolitikák ⁽⁹⁾ kidolgozása révén nagyobb prioritást kapjon a nemzedékek közötti méltányosság,
10. A nemzedékek közötti dimenzióknak az ifjúsággal kapcsolatos szakpolitikák és az ifjúsági munkavégzés keretében történő elősegítése során biztosítani kell a nemek közötti egyenlőséget ⁽¹⁰⁾. Ehhez nemcsak a kormányoknak kell erőfeszítéseket tenniük, hanem a civil társadalomnak – azon belül az ifjúsági szervezeteknek –, valamint az ifjúsági vezetőknek, az ifjúságsegítőknak, a médiának és a magánszektornak is,
11. Az uniós ifjúsági párbeszéd, amely az EU-ban a legnagyobb ifjúsági részvételi mechanizmus, valamint az Európa Tanács társirányítási rendszere teret biztosít a nemzedékek közötti párbeszéd mint olyan folyamat koncepciójának a kialakításához, amelynek keretében a különböző életkorú embereknek lehetőségük van a közös gondolkodásra és közös eredmények létrehozására. A 2022. július 11–13-i prágai uniós ifjúsági konferencián a fiatalok azon véleményüknek adtak hangot, hogy a nemzedékek közötti párbeszédnek nem szabad felváltania a szakpolitikai döntéshozókkal folytatott közvetlen ifjúsági párbeszédet, hanem azzal párhuzamosan kell zajlania,

⁽⁴⁾ A tagállamok által adott válaszok a Covid19-világjárvány idején az oktatás és az ifjúságpolitika területén a HR, a DE, a PT és az SI elnökség alatt elfogadott intézkedésekre vonatkozó, rendszeresen frissített kérdőívekben.

⁽⁵⁾ A Bizottság zöld könyve az idősödésről: a generációk közötti szolidaritás és felelősség előmozdítása, COM(2021) 50 final, HL C 50., 2021.1.27., 21. o.

⁽⁶⁾ Az EURACTIV „Golden years: Opportunities for Europe’s ageing population” („Aranyévek: lehetőségek Európa idősödő népessége számára”) című, 2022. június 22-i különjelentése, hivatkozással az Edwards Lifesciences „Unifying Generations: Building the Pathway to Intergenerational Solidarity” („A nemzedékek közötti egység megeremítése: a nemzedékek közötti szolidaritáshoz vezető út kiépítése”) című, 2022. június 21-i jelentésére.

⁽⁷⁾ Az ifjúsággal kapcsolatos szakpolitikák olyan szakpolitikák, amelyek kihatással vannak a fiatalok életére, valamint amelyek szerves részét képezik a fiatalok életkörülményeinek és lehetőségeinek javítása, a gazdasági, társadalmi és politikai életben való részvétel egyenlő lehetőségeinek a támogatása mellett.

⁽⁸⁾ Az ENSZ-EGB-nek az idősödésről szóló, 18. sz. szakpolitikai tájékoztatója, 2017. március.

⁽⁹⁾ Az ifjúsággal kapcsolatos támogató szakpolitikák a fiatalok szükségleteinek felmérésén alapulnak, és a közpolitikák olyan különböző aspektusaival – például a jólléttel, a mentális egészséggel, a lakhatással, az infrastruktúrához, illetve a szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel stb. – foglalkoznak, amelyekre nem terjednek ki az általánosabb szakpolitikai dokumentumok.

⁽¹⁰⁾ A 2020–2025 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégia keretét biztosít az Európai Bizottság nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos tevékenységéhez, valamint meghatározza a 2020 és 2025 közötti időszakra vonatkozó szakpolitikai célkitűzéseket és legfontosabb intézkedéseket. A Bizottság közleménye, COM(2020) 152 final.

ÚGY VÉLIK, HOGY:

12. Fontos mind a fiatalok közötti, mind a fiatalok és az idősebb nemzedékek közötti párbeszéd előmozdítása. A különböző nemzedékek tapasztalatainak és kompetenciáinak egyesítéséből származó előnyök jelentősek, továbbá hozzájárulnak a kölcsönös tisztelet, az empátián, a szolidaritáson és az összes korosztály igényeinek megértésén alapuló békés és összetartó társadalmak létrehozásához;
13. A fiataloknak a nemzedékek közötti párbeszédben és nemzedékek közötti szolidaritási projektekben – többek között önkéntes tevékenységekben – való szerepvállalása lehetővé teszi számukra, hogy olyan transzverzális kompetenciákat és szociális készségeket sajátítsanak el, amelyek életük más területein is alkalmazhatók. A különböző nemzedékeknek a nemzedékek közötti párbeszédben való aktív szerepvállalása hozzájárul az interperszonális készségek és a kölcsönös alkalmazkodóképesség fejlesztéséhez, valamint a társadalmi szerepvállaláson, a szociális kapcsolatok ápolásán és a társadalmi elszigetelődés megelőzésén keresztül elősegíti a társadalmi reziliencia és jóllét létrehozását;
14. A nemzedékek közötti méltányosságnak az ifjúsággal kapcsolatos szakpolitikák kidolgozására irányuló holisztikus és előrettekintő megközelítés révén történő előmozdítása hozzájárul a társadalmi kohézióhoz. A szakpolitikai döntéshozóknak – a kutatók, ifjúságsegítők, ifjúsági szervezetek, egyéb szakemberek ⁽¹⁾ és más érdekelt felek támogatásával – szilárd politikai elkötelezettséget kell tanúsítaniuk a különböző nemzedékekben belüli és nemzedékek közötti egyenlőtlenségeknek, valamint a nemzedékek közötti kihívásoknak a kezelése iránt. Hozzáféréssel kell rendelkezniük azon meglévő, életkor szerinti bontásban elérhetővé tett nemzeti, illetve európai adatokhoz és tényanyaghoz, amelyekkel nyomon követhetők egyrészt a különböző háttérű és életkörülményekkel rendelkező fiatalok közötti, másrészt pedig a különböző korosztályok közötti egyenlőtlenségek;
15. A szakpolitikai döntéshozóknak, az ifjúsági szervezeteknek – köztük a helyi ifjúsági tanácsoknak –, a fiataloknak, az ifjúságsegítőknek, az ifjúsági vezetőknek, a kutatóknak, az oktatóknak és más érdekelt feleknek adott esetben olyan további intézkedéseket és innovatív megközelítéseket kell mérlegelniük, amelyek keretében a fiatalok és más korosztályok közösen vehetnek részt döntéshozatali folyamatokban;
16. Tiszteletben kell tartani a nemzedékek heterogenitását a különböző egyéni és csoportjellemzők – így például a szellemi és fizikai képességek, a társadalmi-gazdasági körülmények és az általuk képviselt identitások – tekintetében azért, hogy minden nemzedék egyenlő eséllyel rendelkezzen a nemzedékek közötti párbeszédben való teljes körű és tényleges részvételhez, a személyes, a szakmai és a társadalmi életüket érintő döntéshozatal minden szintjén;
17. Fontos, hogy a fizetett és az önkéntes ifjúságsegítők támogatást kapjanak munkájuk nemzedékek közötti dimenziójának előmozdításához és megvalósításához. A fizetett és az önkéntes ifjúságsegítőknek a nemzedékek közötti dimenzió témájával kapcsolatos oktatását és képzését adott esetben a helyzethez kell igazítani annak érdekében, hogy az ifjúsági munkavégzés és az önkéntes tevékenységek terén elő lehessen mozdítani a nemzedékek közötti szolidaritást és méltányosságot;
18. Meg kell vizsgálni a kutatóknak a nemzedékek közötti szolidaritás és igazságosság előmozdítását célzó bevonását a hosszú távú strukturális intézkedések kidolgozásába – például a nemzedékek közötti méltányosságra vonatkozó mutatók kialakítása vagy a nemzedékek közötti méltányosságot vizsgáló időszakos kutatási publikációk révén;
19. A digitális készségek fejlesztését célzó, nemzedékek közötti innovatív párbeszédre irányuló kezdeményezések ösztönözhetik az európai fiatalokat arra, hogy elősegítsék társaiknak és az idősebb személyeknek a digitális átállásba való bevonását. Az ilyen kezdeményezések – amelyek célja, hogy lehetővé tegyék a közösségek számára a digitális jártasságuk javítását – csökkenthetik a közösség tagjainak elhagyatottságát, hozzájárulhatnak jóllétükhöz és fokozhatják társadalmi bevonódásukat, ezáltal pedig összetartó közösségek létrehozását segíthetik elő;
20. A fenntartható fejlődésnek az ENSZ fenntartható fejlődési céljaiban említett koncepciója, valamint a fenntartható fejlődés szociális dimenziója megerősítésének igénye maga után vonja a polgárok minden korosztályának aktív szerepvállalását a biztonságos, inkluzív és összetartó közösségek létrehozásában. A különböző korosztályok eltérő igényeinek és feladatainak társadalmi elismerése olyan rendezvényekkel és önkéntes tevékenységekkel javítható, amelyek keretében különböző korosztályok képviselői találkoznak egymással annak érdekében, hogy a fiatalabb és az idősebb nemzedékek lehetőséget kapjanak a fenntartható Európához kapcsolódó témákra irányuló interakcióra és véleménycserére;

⁽¹⁾ E tanácsi következtetések alkalmazásában az „egyéb szakember” alatt olyan személyt értünk, akit – a különböző nemzeti kontextusoktól függően – általában mentornak, oktatónak, tudományos dolgozónak, szakoktatónak vagy trénernek tekintenek, és aki olyan oktatást, illetve képzést nyújt az ifjúságpolitika terén tevékenykedő szakpolitikai döntéshozóknak, ifjúságsegítőknek és önkénteseknek, amelynek célja, hogy képessé váljanak a munkájukhoz, illetve tevékenységeikhez szükséges készségek elsajátítására.

21. A generációs sokszínűség megértése fontos következményekkel jár a nemzedékek közötti egészséges kapcsolatoknak és a társadalmi kohéziónak a fejlesztését célzó kapacitások kiépítése szempontjából. A fiatalabb és az idősebb nemzedékek közötti párbeszéd előmozdítása érdekében a gyermekek számára is lehetőséget kell biztosítani a nemzedékek közötti párbeszédben való részvételre azzal a céllal, hogy a konstruktív párbeszéd tekintetében közös tapasztalatok szülessenek, egyúttal már korai életkortól kezdve kialakítva a kölcsönös tiszteletet és empátiát;

FELKÉRIK A TAGÁLLAMOKAT, HOGY A MEGFELELŐ SZINTEKEN:

22. Hívják fel a szakpolitikai döntéshozók figyelmét a nemzedékek közötti méltányosság szempontjaira, valamint biztosítsák számukra azokat a tényanyagokat, információkat, adatokat és egyéb megfelelő erőforrásokat, amelyek az életkori egyenlőségnek a politikai döntéshozatalban való megszilárdításához szükségesek;
23. Vizsgálják meg annak lehetőségeit, hogy az ifjúsági stratégiákba és az ifjúságpolitikákba adott esetben olyan célkitűzések és intézkedések kerüljenek beépítésre, amelyek tükrözik a nemzedékek közötti dimenziót. Ezeket a célkitűzéseket és intézkedéseket az ismeretek, a tényanyag és a bevált gyakorlatok alapján, valamint a fiatalok különböző csoportjaival, a fiatalok képviselői szervezeteivel és más érdekelt felekkel konzultálva kell kialakítani annak érdekében, hogy válaszképebb és inkluzívabb szakpolitikai eredmények szülessenek;
24. Az ifjúsági szervezetekkel, az ifjúsági tanácsokkal, valamint a helyi, a regionális és a nemzeti hatóságokkal és közösségekkel szoros együttműködésben mozdítsák elő és könnyítsék meg a fiatalokkal folytatott konzultációkat, valamint a fiatalok aktív és érdemi részvételét az ifjúsággal kapcsolatos összes szakpolitika nemzedékek közötti dimenziójának kidolgozásában, megvalósításában és értékelésében;
25. Különösen a kevesebb lehetőséggel rendelkező fiataloknak és a fiatalok alulreprézantált csoportjainak a szerepvállalását lehetővé tevő célzott intézkedések végrehajtása révén segítsék elő lehetőségek és hozzáférhető terek létrehozását a fiatalok számára annak érdekében, hogy a központi döntéshozatali folyamatok keretében minden olyan szakpolitikai területen részt tudjanak venni a nemzedékek közötti érdemi párbeszédben, amely kihatással van életükre és jólétükre;
26. Térképezzék fel, hogy miként lehetne teret biztosítani a szakpolitikai döntéshozók, a kutatók, az ifjúságsegítők és a fiatalok találkozásához annak érdekében, hogy ki tudják alakítani a nemzedékek közötti párbeszéd eszközeit, így például a nemzedékek közötti párbeszéd eszköztárait, valamint segítsék elő az egyenlő hozzáférést az azzal kapcsolatos információkhoz, hogy a nemzedékek közötti párbeszéd lehetőségei révén a fiatalok miként tudják hallatni a hangjukat;
27. Vegyék igénybe az Európai Szolidaritási Testület és az Erasmus+-programok keretében kínálkozó lehetőségeket arra, hogy támogassák azon ifjúsági szervezetek és fiatalok kapacitásépítési stratégiáinak kidolgozását és végrehajtását, amelyek, illetve akik elősegítik a közösségi önkéntesség kialakítását, mégpedig olyan partnerségek létrehozásával, amelyek tükrözik a közösség egészének sokszínűségét és a különböző nemzedékek igényeit;
28. Tárják fel azokat a lehetőségeket, amelyek révén az ifjúsági munkával kapcsolatos formális és nem formális oktatás, tanulás és képzés meglévő kompetenciaalapú keretei⁽¹²⁾ hozzá tudnak járulni ahhoz, hogy az ifjúsági munkával kapcsolatos tevékenységekben tükröződjön a nemzedékek közötti dimenzió;

FELKÉRIK A TAGÁLLAMOKAT ÉS AZ EURÓPAI BIZOTTSÁGOT, HOGY A SZUBSZIDIARITÁS ELVÉT TISZTELETBEN TARTVA, SAJÁT HATÁSKÖRÜKÖN BELÜL ÉS A MEGFELELŐ SZINTEKEN:

29. Vizsgálják meg a meglévő iránymutatások, eszköztárak⁽¹³⁾ és mechanizmusok – így például a polgári vitacsoportok⁽¹⁴⁾ – igénybevételét annak támogatása érdekében, hogy az ifjúsági dimenzió beépüljön az ágazati politikákba és ezáltal javuljon a szakpolitikai koherencia, mindennek révén pedig olyan szakpolitikákat és szolgáltatásokat lehessen biztosítani, amelyek jobban reagálnak a fiatalok igényeire;

⁽¹²⁾ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának CM/Rec(2017)4. számú, a tagállamoknak szóló ajánlása az ifjúsági munkáról.

⁽¹³⁾ OECD (2020), Governance for Youth, Trust and Intergenerational Justice: Fit for All Generations? („Irányítás az ifjúságért, a bizalomért és a nemzedékek közötti igazságosságért: minden nemzedéknek megfelelő?"), OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, Párizs vagy az ENSZ ifjúságpolitikai stratégiája, a „Youth marker” (ifjúságpolitikai mutató) szerinti módszertan, Youth 2030 Working with youth and for young people („Ifjúság 2030 – Munka a fiatalokkal és a fiatalokért”).

⁽¹⁴⁾ COM(2022) 404 final: A polgári vitacsoportok lehetővé teszik, hogy a polgárok együtt gondolkodhassanak a számukra releváns témákról: így például az európai polgári vitacsoportok az Európa jövőjéről szóló konferencia kulcsfontosságú elemei voltak. Ahogy a konferencián is, a résztvevőket véletlenszerűen kellene kiválasztani. Az összetételnek azonban tükröznie kellene Európa sokszínűségét és demográfiáját. A résztvevők egyharmadát fiataloknak kellene alkotniuk. Adott esetben a hatásvizsgálat részét fogja képezni egy „polgári jelentés”, amely összefoglalja a részvételen alapuló és deliberatív folyamatok eredményeit. Kizárólag fiatal résztvevők bevonásával ún. „ifjúsági tesztet” is lehetne szervezni. A polgári vitacsoportok ezen új generációja első ízben az az Unió helyzetéről szóló 2022. évi beszéddel összefüggésben fog megrendezésre kerülni.

30. Továbbra is használják a meglévő részvételi mechanizmusokat és platformokat – így például az Ifjúsági Parlament szimulációs üléseit –, valamint a szakpolitikai döntéshozókkal helyi, nemzeti, regionális és európai szinten folytatott szakpolitikai párbeszédet annak érdekében, hogy minden szinten elő lehessen mozdítani a fiatalok és a döntéshozatali megbízatással rendelkező érdekelt felek – mint különböző nemzedékek – közötti párbeszédet;
31. Vegyék igénybe a meglévő hálózatokat és eszközöket – többek között az Eurodesk-et és az Európai Ifjúsági Portált is – a nemzedékek közötti párbeszédet, a nemzedékek közötti szolidaritást és a nemzedékek közötti méltányosságot támogató projektek és kezdeményezések kidolgozására és végrehajtására irányuló különböző uniós lehetőségekkel kapcsolatos felhasználóbarát tájékoztatás előmozdítására;
32. A helyi közösségekben a társadalmi kohézió fokozása érdekében a meglévő uniós eszközök és platformok révén segítsék elő egyrészt a fiatalabb és az idősebb polgárok szolidaritási tevékenységekben való közös szerepvállalására és a közösségi tervezésre kiterjedő, olyan programok keretében kidolgozott bevált gyakorlatok megosztását, mint például az Erasmus+ és az Európai Szolidaritási Testület, másrészt pedig az egész életen át tartó tanulást;
33. A nemzedékek közötti párbeszéd, a nemzedékek közötti szolidaritás és a nemzedékek közötti méltányosság előmozdításának témájában szervezzenek a kölcsönös tanulást célzó tevékenységeket, így például szemináriumokat, egymástól való tanulási tevékenységeket, illetve olyan egyéb releváns kooperációs formákat, amelyek a különböző szakpolitikai területeket képviselő érdekelt felek, a fiatalok és az ifjúsági szervezetek között valósulnak meg;
34. A meglévő pénzügyi kereten és programokon belül támogassák és lehetőség szerint vizsgálják meg a fiataloknak szánt terek és kezdeményezések létrehozását. A társadalmi kohézió fokozása érdekében tegyék lehetővé a fiatalok számára, hogy olyan tevékenységeket alakítsanak ki és olyan tevékenységekben vegyenek részt, amelyek előmozdítják a nemzedékek közötti párbeszédet;

FELKÉRIK AZ EURÓPAI BIZOTTSÁGOT, HOGY A SZUBSZIDIARITÁS ELVÉVEL ÖSSZHANGBAN:

35. Ösztönözze az ifjúságpolitika, valamint az ifjúságot érintő egyéb szakpolitikák és programok közötti szinergiákat annak érdekében, hogy megvalósuljanak az uniós ifjúsági stratégia céljai, így például a 3. („Befogadó társadalmak”) és a 4. („Tájékoztatás és konstruktív párbeszéd”) európai ifjúsági cél – az utóbbi többek között olyan célokat fogalmaz meg, mint a párbeszéd és a társadalmi kohézió, valamint a tiszteltteljes és erőszakmentes párbeszédben való részvétel;
36. Emelje ki az uniós ifjúságügyi koordinátornak az arra való figyelemfelhívásban betöltött szerepét, hogy minden releváns szakpolitikai területen foglalkozni kell a nemzedékek közötti szempontokkal;
37. Segítse elő a nemzedékek közötti párbeszéd és a nemzedékek közötti szolidaritás ösztönzésével kapcsolatos bevált gyakorlatok megosztását a tagállamok között, mégpedig az Európai Ifjúsági Portál, a Youth Wiki, valamint az olyan uniós programok és kezdeményezések igénybevételeivel, mint például az Erasmus+, az Európai Szolidaritási Testület, a Kreatív Európa és az új európai Bauhaus;

FELKÉRIK AZ IFJÚSÁGPOLITIKA TERÉN FOLYTATOTT EURÓPAI EGYÜTTMŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉGEKBE RÉSZT VEVŐ ÖSSZES SZEREPLŐT, HOGY:

38. Mozdítsák elő a generációk közötti szolidaritás európai napját, amelyet 2009 óta minden évben április 29-én ünnepelnek, és amely kiváló lehetőséget kínál arra, hogy az Unió megújítsa a nemzedékek közötti szolidaritás és együttműködés megerősítése iránti elkötelezettségét a tisztességes és fenntartható társadalom előmozdítása érdekében ⁽¹⁵⁾;
39. Ösztönözzék a nemzedékek közötti párbeszédet a kor alapján történő megkülönböztetés és az életkorra vonatkozó előítéletek elleni küzdelem érdekében, mégpedig azáltal, hogy összefogják a különböző korosztályokat, és lehetővé teszik számukra, hogy jobban megismerjék egymást, tanuljanak egymástól, és együttműködjenek a mindennapi életük során;
40. Tegyenek közös erőfeszítéseket a 4. európai ifjúsági cél megvalósítása érdekében, a különböző nemzedékek olyan közös tevékenységeken keresztül megvalósuló szerepvállalása révén, amelyek célja, hogy bevonják a helyi közösségeket a célzott dezinformációs és propagandakampányok elleni küzdelembe. Adott esetben meg kell vizsgálni, valamint a formális oktatási és a nem formális tanulási keretek közé történő kiterjesztés céljából mérlegelni kell az olyan médiatudatossági programokat, amelyek a célzott dezinformációs és félretájékoztatási kampányokkal szembeni társadalmi reziliencia kiépítésére irányulnak. Ez különösen fontos az olyan válsághelyzetekben folytatott dezinformációs és félretájékoztatási kampányok összefüggésében, mint például a Covid19-világjárvány és az Ukrajna elleni 2022-es orosz agresszív háború.

⁽¹⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 940/2011/EU határozata (2011. szeptember 14.) az aktív idősödés és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évéről (2012), HL L 246., 2011.9.23., 5. o.

MELLÉKLET

a) HIVATKOZOTT DOKUMENTUMOK

E következtetések elfogadásakor a Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői a következő dokumentumokat vették figyelembe:

- A Tanács ajánlása (2022. április 5.) a fiatal önkéntesek Európai Unión belüli mobilitásáról (HL C 157., 2022.4.11., 1. o.).
- A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott következtetések – A környezet védelmét célzó szerepvállalás ösztönzése a fiatalok mint a változás előmozdítói körében (HL C 159., 2022.4.12., 9. o.).
- Az Európai Parlament és a Tanács határozata (2021. december 22.) az ifjúság európai évről (2022) (HL L 462., 2021.12.28., 1. o.).
- A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott következtetések a fiatalok érdemi részvételét elősegítő civil társadalmi térnek a fiatalok részére történő megőrzéséről és létrehozásáról (HL C 501I., 2021.12.13., 19. o.).
- A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott következtetések a fiatalok döntéshozatali folyamatokban való részvételének előmozdítása során a többszintű kormányzás megerősítéséről (HL C 241., 2021.6.21., 3. o.).
- Európai Bizottság: Zöld könyv az idősödésről – A generációk közötti szolidaritás és felelősség előmozdítása, COM(2021) 50 final.
- A Tanács következtetései az idősödés szempontjának a közpolitikákban való általános érvényesítéséről, ST 6976/21 (2021).
- A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott következtetések az európai fiatalok körében a demokratikus tudatosság és a demokratikus szerepvállalás előmozdításáról (HL C 415., 2020.12.1., 16. o.).
- A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott következtetések a vidéki térségekben és távoli területeken élő fiatalok lehetőségeinek bővítése [helyesen: bővítéséről] (HL C 193., 2020.6.9., 3. o.).
- A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által megfogalmazott állásfoglalás az uniós ifjúsági párbeszéd irányítására vonatkozó iránymutatások meghatározásáról – Az Európai Unió 2019–2027-re szóló ifjúsági stratégiája (HL C 189., 2019.6.5., 1. o.).
- Az Európai Unió Tanácsa és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott állásfoglalás az ifjúságpolitika terén folytatott európai együttműködés keretéről: A 2019 és 2027 közötti időszakra szóló uniós ifjúsági stratégia (HL C 456., 2018.12.18., 1. o.).
- Az Európai Parlament és a Tanács határozata az aktív idősödés és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évről (2012) (HL L 246., 2011.9.23., 5. o.).
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az új európai Bauhaus: Szép, fenntartható, közös, COM(2021) 573 final.
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az EU gyermekjogi stratégiája, COM(2021) 142 final.
- Az Európai Tanács Külkapcsolatok Tanácsa, szakpolitikai tájékoztató, 2021. szeptember – Europe's invisible divides: How covid-19 is polarising European politics („Európa láthatatlan megosztottsága: hogyan polarizálja a Covid19 az európai politikát”).
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az egyenlőségközpontú Unió: a 2020–2025 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégia, COM(2020) 152 final.
- Európai Bizottság – Mapping study on the intergenerational dimension of sport: final report to the European Commission („A sport nemzedékek közötti dimenziójának feltérképezése: zárójelentés az Európai Bizottságnak”), Kiadóhivatal, 2020.
- Európai Bizottság: Cselekvési terv a szociális jogok európai pillérének megvalósítására.

- Európai Bizottság: A szociális jogok európai pillérének 20 alapelve.
- OECD: Recommendation of the Council on Creating Better Opportunities for Young People („A Tanács ajánlása – jobb lehetőségek teremtése a fiatalok számára”) OECD/LEGAL/0474, 2022. június 10.
- Az OECD jelentése – Governance for Youth, Trust and Intergenerational Justice Fit for all generations? („Irányítás az ifjúságért, a bizalomért és a nemzedékek közötti igazságosságért: minden nemzedéknek megfelelő?”), 2020. november 22.
- Az OECD jelentése – Youth and Covid-19: Response, Recovery and Resilience („A fiatalok és a Covid19: reagálás, helyreállítás és reziliencia”), 2020. június 11.
- Európai Bizottság – Bizottsági szolgálati munkadokumentum: A minőségi jogalkotásra vonatkozó iránymutatások, SWD(2021) 305 final, 2021. november 3.
- Az ENSZ „Ifjúság 2030 – Munka a fiatalokkal és a fiatalokért” című ifjúságpolitikai stratégiája.
- Deležan, Tomaž: Derailing modern democracies: the case of youth absence from an intergenerational perspective („A modern demokráciák kisiklata: miért hiányoznak a fiatalok a nemzedékek közötti perspektívából?”), Annales, 2018.
- Deležan, Tomaž: Intergenerational dialogue for democracy („Nemzedékek közötti párbeszéd a demokráciáért”), International IDEA Discussion Paper, 1/2017.
- A Parents For Future in Europe levele az európai uniós intézményekhez, 2020. június 12.

b) A FŐBB FOGALMAK MEGHATÁROZÁSA ÉS KÖVETKEZTETÉSEK ALKALMAZÁSÁBAN

„a nemzedékek közötti dimenzió előmozdítása az ifjúságpolitikai döntéshozatalban és az ifjúsági munkavégzésben”: a nemzedékek közötti párbeszéd, a nemzedékek közötti szolidaritás és a nemzedékek közötti igazságosság/méltányosság előmozdítása az ifjúságpolitika területén a 2019–2027-es időszakra szóló uniós ifjúsági stratégia megbízatásán belül a következők révén:

- innovatív, ágazatokon átívelő ifjúságpolitikák (például a nemzedékek közötti dimenzióknak az ifjúságpolitikai dokumentumokban szereplő horizontális prioritások, pillérek, illetve stratégiai vagy operatív célok egyikeként történő meghatározása), amelyek elősegítik a döntéshozatali folyamatokban zajló párbeszédet annak érdekében, hogy a fiatalok egyenlő beleszólást kapjanak az életüket érintő döntésekbe, ezáltal pedig a közéletben helyi, regionális, nemzeti és európai szinten is előmozdítják az életkor szerinti sokszínűséget és az életkorral kapcsolatos méltányosságot,
- az ifjúsági munkavégzés gazdagítása azáltal, hogy a nemzedékek közötti szolidaritás és a nemzedékek közötti párbeszéd beépül az ifjúsági munkával kapcsolatos tevékenységekbe és az önkéntes tevékenységekbe.

„nemzedékek közötti párbeszéd”: interaktív és biztonságos részvételi tér vagy alkalom, amelynek keretében az idősebb és a fiatalabb nemzedékek közös ismeret- és élményanyagot hozhatnak létre. Számos formában megvalósulhat (pl. felmérések, találkozók, kerekasztalok, polgári vitacsoportok, fórumok vagy tanácsadó testületek keretében), célja pedig a tájékozott polgárság és a közös döntéshozatal magas arányának megvalósítása, valamint a nemzedékek közötti méltányosság és igazságosság elveinek integrálása a kormányzás különböző szintjeibe.

„nemzedékek közötti egyenlőség”: azonos szintű lehetőségek és segítség nyújtása a társadalom valamennyi korosztálya számára, ezáltal annak biztosítása, hogy valamennyi korosztály azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezzen.

„nemzedékek közötti méltányosság”: annak felismerése, hogy a különféle korosztályok igényei eltérőek, valamint hogy az egyensúlytalanságokat orvosolni kell. Ezen állandó folyamat során elengedhetetlen a részrehajlásból vagy a rendszerszemléletű struktúrákból fakadó, szándékosan vagy akaratlanul létrehozott korlátok azonosítása és leküzdése. A méltányosság azt jelenti, hogy a különféle korosztályok sajátos szükségleteitől vagy képességeitől függően különböző szintű támogatást és segítséget kell nyújtani. Ez biztosítja, hogy minden korosztály a számára szükséges erőforrások révén ugyanazokhoz a lehetőségekhez férjen hozzá.

„nemzedékek közötti igazságosság”: az intergenerációs igazságosság fogalma, amely azon az elképzelésen alapul, hogy „a jelen nemzedék jóléte irányuló törekvése nem csökkentheti az elkövetkező nemzedékek esélyét a jó és tisztességes életre” (ENSZ, 2013 ⁽¹⁾). E tanácsi következtetésekkel összefüggésben a nemzedékek közötti igazságosság az egy időben élő (azaz az idősebb és a fiatalabb) generációk közötti kapcsolatokra vonatkozik.

A „nemzedékek közötti szolidaritás” a különböző korosztályok közötti kölcsönös támogatást és együttműködést jelenti egy olyan társadalom megvalósítása érdekében, amelyben az emberek – szükségleteik és képességeik szerint – életkoruktól függetlenül szerepet kapnak, és egyenlő mértékben profitálhatnak közösségük gazdasági és társadalmi fejlődéséből.

(¹) ENSZ, Intergenerational solidarity and the needs of future generations („Nemzedékek közötti szolidaritás és a jövőbeli nemzedékek szükségletei”), a főtitkár jelentése, A/68/322., 2013.

c) AZ UNIÓS IFJÚSÁGI PÁRBSZÉD KILENCEDIK CIKLUSÁNAK KERETÉBEN LEZAJLOTT NEMZETI KONZULTÁCIÓK – A VÉGSŐ JELENTÉS ÖSSZEFOGLALÓJA

Az uniós ifjúsági párbeszéd 9. ciklusának konzultációs szakasza 2022 januárjától augusztusáig tartott. A kilencedik ciklus eredményeinek ezen összefoglalója kiterjed a nemzeti munkacsoportok keretében végzett konzultációs tevékenységre, a ciklusban részt vevő nemzetközi ifjúsági nem kormányzati szervezetek hozzájárulására, valamint az uniós ifjúsági párbeszéd 9. ciklusa keretében Prágában (Cseh Köztársaság) megrendezett ifjúsági konferencia eredményeire ⁽²⁾. Magában foglalja továbbá a bevált gyakorlatok féldős gyűjteményét ⁽³⁾ is.

Az 1. altéma („Tájékoztatás és oktatás”) eredményei:

A konzultációkon részt vevő fiatalok szerint az éghajlatváltozással kapcsolatos információforrásoknak és ismeretszerzési lehetőségeknek:

- ifjúságbarát, hozzáférhető, valamint többféle formátumban és nyelven is elérhetőnek kell lenniük.
- az éghajlatváltozás jelentőségét a fiatalok széles körének életén keresztül kell bemutatniuk.
- átfogónak, megbízhatónak és tudományosan megalapozottnak kell lenniük, a környezetvédelemmel kapcsolatosan számos témát kell érinteniük, és be kell mutatniuk a fenntarthatóságra irányuló politikai folyamatokat és fejleményeket.
- fel kell hívniük a figyelmet az éghajlatváltozás és a társadalmi egyenlőtlenség közötti összefüggésekre, amelyeknek a konzultációk során sok fiatal nem volt tudatában.
- a pusztán információmegosztáson túl törekedniük kell arra, hogy motiválják és képessé tegyék a fiatalokat a fenntarthatóság érdekében való fellépésre, többek között a politikai szerepvállalás és a fenntartható életmódra irányuló döntések révén.
- kerülniük kell a „világvége-hangulatot”, amely reménytelenséget kelt és negatívan hat a fiatalok lelki egészségére.

A fenntarthatósággal kapcsolatos tanulási lehetőségek bővítése érdekében felvetődött, hogy az iskolákat jobban be kellene vonni, a témát pedig a tananyag részévé kellene tenni. Bár a résztvevők az említett lehetőségek keretében leggyakrabban az iskolákat javasolták, az előnyös tanulási környezetek közé sorolták a civil társadalmat, az ifjúsági klubokat, az ifjúsági szervezeteket, a digitális eszközöket és a partneri programokat is. Felmerült az ifjúsági munka és az ifjúsági szervezetek finanszírozásának szükségessége a fenntarthatósággal kapcsolatos tanulási lehetőségek bővítése érdekében.

A 2. altéma („Cselekvés és a szerepvállalás”) eredményei:

A konzultáció résztvevőinek közös véleménye az volt, hogy a szakpolitikai döntéshozók és a politikusok nem lépnek fel a fenntarthatósággal és a környezetvédelemmel kapcsolatos területeken, valamint hogy a fiataloknak igen korlátozott lehetőségeik vannak arra, hogy a döntéshozókat elszámoltathassák ezekben a témákban. Érezhető volt a politikusok iránti bizalmatlanság és elégedetlenség. A fiatalok közül sokan – bár nem mindannyian – egy sor részvételi mechanizmust is meg tudtak nevezni (pl. tüntetések, petíciók, civil társadalmi szervezetek). Ezekről a mechanizmusokról azonban általában az hangzott el, hogy az érintett szakpolitikai döntéshozók tértelensége miatt nem hoztak változást a fenntarthatóság terén. Egyetlen konkrét mechanizmustípus hatékonyságát sem ismerték el széles körben. A formális struktúrákban (pl. ifjúsági tanácsokban, tanácsadó testületekben) részt vevő fiatalok úgy vélekedtek, hogy ezeknek van némi hatásuk, ha beágyazódnak a politikai döntéshozatalba – sok fiatal azonban nem volt tisztában a struktúrákkal. Az elhangzott vélemények szerint a döntéshozók elszámoltatásának lehetőségei a következők révén javulhatnak:

- a szakpolitikai döntéshozók elköteleződése a részvételi mechanizmusok eredményein alapuló, szélesebb körű fellépés mellett,
- a részvételi mechanizmusok hozzáférhetőségének javítása, biztosítva, hogy azok a marginalizált csoportok problémáira és a többség problémáira összpontosítsanak, valamint lehetővé tegyék a marginalizált fiatalok számára, hogy vezető szerepet vállaljanak,
- a fenntarthatósággal kapcsolatos részvételi lehetőségek számának növelése, különösen a választott képviselőkkel folytatott informális és rendszeres párbeszéd révén,
- az ifjúsági tanácsok támogatása és védelme az erőforrások növelésével, több helyi ifjúsági tanács létrehozásával és a jogalkotási támogatás biztosításával.

A 3. altéma („Irányítás”) eredményei:

⁽²⁾ Az uniós ifjúsági párbeszéd 9. ciklusa: uniós ifjúsági konferencia, Prága, Cseh Köztársaság. A konferencia zárójelentése: tanácskozások a fenntarthatóságról és a befogadásról, 2022. július 25.

⁽³⁾ Az uniós ifjúsági párbeszéd 9. ciklusának féldős jelentése. Bevált gyakorlatok és konzultációs folyamatok, 2022. június 30.

Az uniós ifjúsági párbeszéd 9. ciklusának Franciaországban és a Cseh Köztársaságban megrendezett ifjúsági konferenciái, valamint a 2022. január 22-i strasbourgi nem hivatalos miniszteri ülés során a fiatalok aggodalmukat fejezték ki a fiatalok PR-eszközként való felhasználásával kapcsolatban. A konzultációs szakaszban részt vevő fiatalok kevésbé ismerték ezt a fogalmat, de gyakran képesek voltak azt felismerni. A fiatalok PR-eszközként való felhasználásáról úgy beszéltek, mint a politikusok vagy a szakpolitikai döntéshozók, illetve a fiatalok közötti olyan együttműködésről, amely – az iránta támasztott elvárások ellenére – nem tesz lehetővé valódi politikai változást. A konzultációk során kiderült, hogy a részvételi mechanizmusok csökkenthetik a fiatalok PR-eszközként való felhasználását, mégpedig a következők révén:

- növelik az átláthatóságot és a láthatóságot azáltal, hogy a fiataloknak egyértelmű tájékoztatást nyújtanak követeléseik teljesítésének megvalósíthatóságáról, valamint biztosítják a szakpolitikai döntéshozók kötelezettségvállalásainak nyilvános rögzítését és terjesztését,
- tájékoztatást és visszajelzést adnak a fiataloknak azzal kapcsolatban, hogy a szakpolitikai döntéshozók a részvételi tevékenységeket követően milyen intézkedéseket hoztak – oly módon, hogy a szakpolitikai döntéshozók nyilvánosan beszámolnak az elért változásokról, vagy megindokolják, ha az adott határidőn belül nem történt változás –, emellett pedig folyamatos párbeszédet tartanak fenn a fiatalokkal,
- következetesebb és szorosabb kapcsolatokat alakítanak ki a részvételi mechanizmusok és a fenntarthatósághoz kötődő szakpolitikai ágazatok között.

A 4. altéma („Mobilitás és szolidaritás”) eredményei:

A konzultáció során megkérdezték a különféle marginalizált háttérrel rendelkező fiatalokat, hogy milyen módon tudnák kihasználni a környezetvédelemhez kapcsolódó uniós mobilitási lehetőségeket. A legnagyobb akadálnak a valós vagy vélt anyagi korlátok bizonyultak. Ezek között említették a közvetlen költségeket, a munkahelyről való kimaradás lehetőségét vagy a szociális támogatástól való elesés kockázatát. Felmerült a nyelvi akadályok szerepe, valamint az is, hogy hiányzik a lehetőségekre vonatkozó hozzáférhető információ. Néhányan úgy érezték, hogy az uniós mobilitási lehetőségeket nem az ő háttérükből érkező fiataloknak szánták. A negatív tényezők között szerepelt az is, hogy a közvetlen megélhetési szükségletek vagy a helyi problémák fontossága jellemzően háttérbe szorítja a környezetvédelemmel kapcsolatos témákat. A fiatalok a következő igényeiknek adtak hangot:

- lejjebb kell vinni a lehetőségekhez való hozzáférés küszöbét, mégpedig egyes költségek megszüntetésével, rövid távú (2–3 napos) lehetőségek biztosításával, az adminisztratív eljárások egyszerűbbé tételével, valamint az iskolákon vagy helyi projekteken keresztül történő, közvetlen kapcsolatfelvétellel,
- növelni kell a mobilitási és szolidaritási projekteket előmozdító szervezetek finanszírozását és támogatását,
- azokra a helyi környezetvédelmi kezdeményezésekre kell összpontosítani, amelyek közvetlenül érintik a marginalizált fiatalok saját közösségét,
- fokozni kell a nyilvánosságot és a tájékoztatást, többek között az iskolákhoz kapcsolódó mobilitási lehetőségek biztosításával, valamint a marginalizált helyzetben lévő fiatalokkal „bizalmi kapcsolatot” ápoló szervezetekkel, szakemberekkel és korábbi résztvevőkkel való együttműködés révén,
- hangsúlyozni kell a részvétel személyes előnyeit – különös tekintettel a foglalkoztathatóságra és a szakmai készségekre –, valamint vonzóbbá kell tenni a lehetőségeket,
- olyan rugalmas, magas színvonalú és professzionális támogatást kell nyújtani, amely képes kielégíteni a különböző akadálymentesítési igényeket, ideértve a marginalizált helyzetben lévő fiatalokkal foglalkozó szervezetek erőforrásokkal való ellátását a környezeti mobilitási lehetőségek támogatása érdekében.

Az 5. altéma („Az infrastruktúrához való hozzáférés”) eredményei:

A pénzügyi korlátokat az egyik legfontosabb olyan tényezőként azonosították, amely a fiatalokat meggátolja a fenntarthatóbb életviteli döntések meghozatalában. A megkérdezett résztvevők olyan fenntartható infrastruktúra kialakítására szólítottak fel, amely megfizethető a fiatalok számára. Kiemelték azt is, hogy a vidéki területeken általánosságban hiányzik az infrastruktúra. A szükségesnek ítélt infrastruktúrák a következők:

- megfizethető és jobb tömegközlekedés, valamint biztonságosabb és elterjedtebb kerékpáros létesítmények, amelyek a gépkocsikhoz képest valós alternatívákká válnak,
- pénzügyileg hozzáférhető lakhatási lehetőségek, mivel a fiatalok szerint a pénzügyi akadályok jelentősen megnehezítik számukra, hogy a lakóhely kiválasztásakor figyelembe vegyék a fenntarthatóságot,
- zöldebb és nyitottabb közterületek, valamint a megújuló energia előmozdítása,
- a fenntartható étkezési és fogyasztási lehetőségek megfizethetősége, ideértve az újrafeldolgozást és az újrafelhasználást is. Ez a szempont sok fiatal számára fontos volt, de nem élvezett olyan prioritást, mint a többi javaslat.

A prágai uniós ifjúsági konferencia rámutatott az ifjúságpolitika és az ifjúsági ágazat szerepére a fiatalok részvételének támogatásában az infrastruktúrához közvetlenebbül kapcsolódó szakpolitikai területeken – így például a közlekedés, a lakhatás, a várostervezés, az energiaügy és a mezőgazdaság terén.

Az átfogó téma (A nemzedékek közötti párbeszéd) eredményei:

A prágai uniós ifjúsági konferencia megállapította, hogy a fenntarthatóság és a befogadás nem csupán „ifjúsági kérdések”, hanem az egész társadalmat érintik. Ennek nyomán megfogalmazódott, hogy a politikai döntéshozatal helyes gyakorlása megköveteli a minden nemzedékre kiterjedő intergenerációs párbeszédet. Az uniós ifjúsági párbeszéd 9. ciklusának konzultációi során nem merült fel határozott igény a nemzedékek közötti párbeszédre, de a téma felvetésekor a részt vevő fiatalok körében bizonyos fokú támogatás volt tapasztalható. Az elhangzottak szerint a nemzedékek közötti párbeszédben a következő lehetőségek rejlenek:

- legitimé teheti a fiatalok fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos aggályait és erőfeszítéseit, valamint fokozhatja azok elismertségét,
- serkenetheti a nemzedékek közötti szolidaritást és kölcsönös támogatást,
- előmozdíthatja a nemzedékek közötti tanulást, és lehetővé teheti a fiatalok számára, hogy alakítsák az idősebb generációk fenntarthatósággal kapcsolatos nézeteit.

Elhangzott, a nemzedékek közötti párbeszédnek nem a fiatalok már meglévő részvételi mechanizmusai, illetve a fiatalok és a szakpolitikai döntéshozók közötti közvetlen párbeszéd helyett, hanem e tevékenységekkel párhuzamosan kell megvalósulnia.

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Euroátváltási árfolyamok ⁽¹⁾

2022. december 28.

(2022/C 495/04)

1 euro =

Pénznem	Átváltási árfolyam	Pénznem	Átváltási árfolyam		
USD	USA dollár	1,0640	CAD	Kanadai dollár	1,4361
JPY	Japán yen	142,21	HKD	Hongkongi dollár	8,2931
DKK	Dán korona	7,4365	NZD	Új-zélandi dollár	1,6772
GBP	Angol font	0,88058	SGD	Szingapúri dollár	1,4323
SEK	Svéd korona	11,1038	KRW	Dél-Koreai won	1 348,59
CHF	Svájci frank	0,9863	ZAR	Dél-Afrikai rand	18,2890
ISK	Izlandi korona	151,90	CNY	Kínai renminbi	7,4224
NOK	Norvég korona	10,4495	HRK	Horvát kuna	7,5365
BGN	Bulgár leva	1,9558	IDR	Indonéz rúpia	16 765,93
CZK	Cseh korona	24,252	MYR	Maláj ringgit	4,7055
HUF	Magyar forint	403,30	PHP	Fülöp-szigeteki peso	59,613
PLN	Lengyel zloty	4,7008	RUB	Orosz rubel	
RON	Román lej	4,9460	THB	Thaiföldi baht	36,953
TRY	Török líra	19,9144	BRL	Brazil real	5,6109
AUD	Ausztrál dollár	1,5660	MXN	Mexikói peso	20,6856
			INR	Indiai rúpia	88,0943

⁽¹⁾ Forrás: Az Európai Központi Bank (ECB) átváltási árfolyama.

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió
Kiadóhivatala
L-2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU